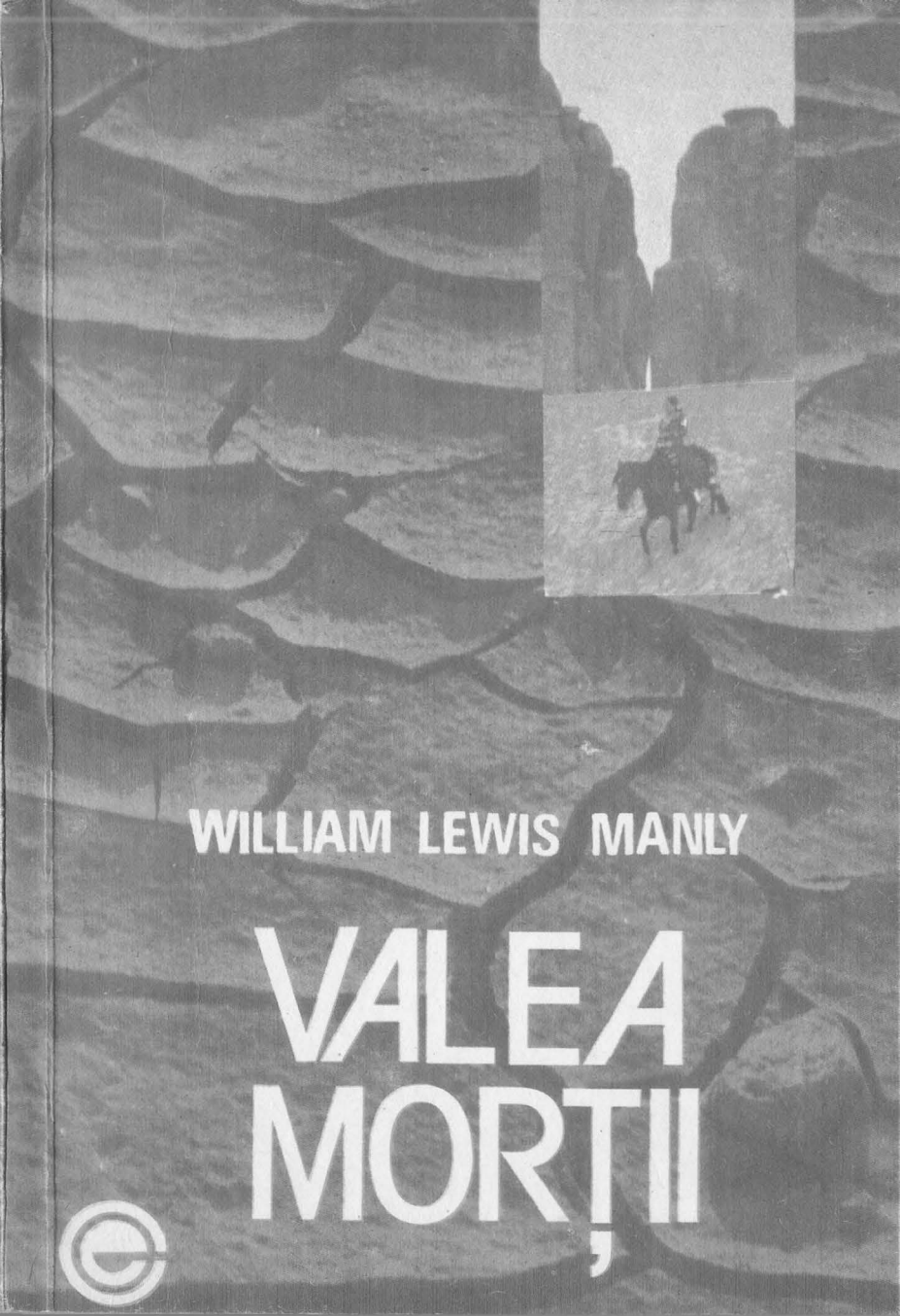

WILLIAM LEWIS MANLY

VALEA MORȚII

WILLIAM LEWIS MANLY

VALEA MORȚII

TRADUCERE : ALFRED NEAGU

Din vreme în vreme se iscau zvonuri despre un ținut mai mănos spre soare-apune și adesea izbucnea printre oameni un fel de molimă a vestului sau a pionieratului. Prin 1845 am fost și eu ușor atins de această boală din cauza istoriilor auzite despre Oregon. Mi s-a spus că guvernul îți dădea pămînt pentru o fermă bună dacă te strămutai în acele locuri și făceai și niscaiva îmbunătățiri. Oamenii povesteau că era un ținut cu un pămînt rodnic, multe păduri, vînat și pește berechet, și vreo cîțiva indieni, cît să dea puțin iz de aventură întregii tărășenii. Iarna, vremea era tare blîndă, după cum auzisem, și m-am socotit eu că locul îmi venea turnat. De îndată am început să mă gîndesc la toate cîte aveam nevoie pentru drum și am văzut că-mi trebuiau pe puțin doi ani ca să le încropesc. Nimeni nu se gîndea să pornească spre California, în momentul acela, pentru simplul fapt că pe atunci California nu aparținea încă Statelor Unite.

Prin iarna lui 1848—1849 au început să circule tot felul de zvonuri că s-ar fi aflat aur în California, dar îndeobște la noi nu li s-a dat prea multă crezare pînă n-au fost întărite de spusele unui ofițer, și cum oamenii noștri erau obișnuiți cu minele și minerieul, se iscă o adevărată febră a aurului, ușor molipsitoare. Domnul Bennet a fost și el atins și și-a vîndut ferma, iar eu am simțit o schimbare în pasiunea mea pentru Oregon și am început să visez cu înfrigurare că scoteam la lumină pulberea aurie. Nimic nu ne mai putea vindeca decît o călătorie pînă acolo, și ne-am hotărît îndată s-o stîrnim.

Fiindcă pînă-și arăta iarba coltul mai erau vreo cîteva săptămîni bune, m-am gîndit să-mi tăbîrcesc barca și cîteva capcane peste un braț al rîului Wisconsin și să mă pornesc spre Cîmpia Cîinelui, ca să încolțesc vreo cîteva dihănii și să-mi fac rost de un ponei indian pe care să călăresc pînă-n

California. La Mineral Point nu era rost să pui mîna pe vreun bidiviu. M-am agățat de un vapor care tocmai urca pe fluviu, am ajuns în Valea Crucii, unde exista o singură locuință și aparținea unui negustor olandez de la care am cumpărat un ponei de Winnebago, lăsat de stăpînul său peste iarnă într-o mică insulă plină de hățișuri, și m-am socotit cu că de putuse ierna animalul numai cu uscături și păpuriș atunci era destul de încercat ca să mă ducă și pe mine prin prerii. Am dat pe el treizeci de dolari și am văzut că era o ființă jigărită și leneșă. Totuși mă gîndeam că atunci cînd avea să dea de iarbă și să pună oleacă de carne pe coastele acelea sfrijite ale lui, poneiul avea să se mai înviioreze, așa că i-am petrecut o funie pe după gît și m-am pornit cu el la vale, pe lîngă fluviu. Cînd am ajuns la Toporu' Știrb, am văzut că apele rîului crescuseră, dar n-a fost treabă grea de trecut dincolo fiindcă poneiul meu se simțea ca o rață în apă.

Înainte de a pleca de la ferma lui Bennett mi-am modificat închizătorul puștii și am făcut rost de muniție să-mi ajungă doi ani. Apoi mi-am mai argăsit vreo cîteva piei frumușele de căprioară și am dat să mi se facă un rînd zdravăn de veșminte (ca să fiu sincer, le-am croit și le-am cusut eu cu mîna mea).

La Valea Cîinelui am găsit o scrisoare de la Bennet, în care-mi spunea că din cauza vremii iarba era încă atît de prizărită, încît avea să mai întîrzie plecarea cu vreo două-trei săptămîni, așa că făceam bine dacă mă întorceam să pornesc cu el o dată. Dar cum scrisoarea nu avea dată, nu-mi rămînea decît s-o ghicesc. La început aveam de gînd s-o iau drept spre vest, spre Rîpa Sfatului, ca să-i întîlnesc acolo pe ceilalți, dar acum am socotit că era mai bine să mă întorc la Mineral Point ca să mergem toți o dată, sau, dacă ei s-ar fi pornit, s-o iau repede pe urmele lor și să-i ajung.

La întoarcere, rîul Kickapoo se umflase prea mult pentru ca să încerc a-l trece prin vad, așa că am jupuit niște coajă de tei și din cîteva trunchiuri am făcut o plută pe care să-mi car pușca și pătura. După ce-am îmboldit poneiul să treacă dincolo, am pornit și eu după el. A trecut repede înot, dar se pare că nu i-a plăcut prea mult în partea cealaltă, pentru că, înainte de a ajunge și eu acolo, s-a întors fără să-i pese de vorbele mele. Am luat-o și eu cu pluta înapoi, dar m-a dus apa la vale o bună bucată ; am prins ticălosul și iar l-am îmboldit să treacă dincolo, iar cînd am ajuns și eu cu pluta pe

la mijlocul apei, individul s-a întors și mi-a jucat același renghi. Am început să mă gîndesc la vechea parabolă cu omul, vulpea, gîsca și baniţa de grăunţe, dar am rezolvat problema în felul meu, am încropit un curmei de tei de care am legat un bolovan, l-am trecut pe celălalt mal, apoi cu celălalt capăt al curmeiului am legat poneiul și l-am expediat după bolovan. De data asta s-a astîmpărat. După trei zile de bălăcit prin pîraie și de bătut drumuri grele, am ajuns la Mineral Point ca să aflu că Bennet plecase de două săptămîni și luase cu el și lucrurile mele, după cum ne înţelesesem de la început.

Eram puţin cam încurcat, dar am pornit spre Dubuque, cu puţinul meu bagaj, am trecut singur apa chiar acolo, am luat-o pe drumuri desfundate, pînă am ajuns din urmă un șir de care, la vest de rîul Desmoines. Erau din Milwaukee și aparţineau unui oarecare domn Blodgett, și cîteva nopţi la rînd am poposit împreună cu oamenii convoiului pînă am ajuns la Missouri.

În ultima zi, sau în ultimele două zile, am luat-o repede la picior și am ajuns înaintea lor la rîu. Acolo erau vreo cîteva care californiene și cîteva tabere, așa că mi-am slobozit poneiul și am început să mă uit prin preajmă. Am trecut printr-un fir de apă spre o limbă de pămînt de lîngă rîu, unde era un oficiu poștal, o prăvălie și cîteva cabane. Întîi am căutat vreo scrisoare, dar nu era nici una pentru mine. Apoi am început să mă uit după vreun anunţ prin saloonuri și prăvălii, să citesc numele scrijelite pe bîrnele caselor și pe oriunde credeam că aș putea să dau de vreo urmă de-a prietenilor pe care-i căutam. nimeni nu-i văzuse, nimeni nu auzise de ei. După ce-am tot căutat vreo jumătate de zi, am trecut din nou, cam amărît, apa în partea astălaltă, unde-mi lăsasem calul. La început m-am gîndit să mă întorc și să mai aștept un an. Dar la tabără, unde-mi lăsasem poneiul, nu era decît un mic convoi de care și drumul nu era sigur decît alături de un convoi ca lumea. M-am întors în tabără, m-am tras într-un colţ, am început să-mi zdrobesc mintea ce să fac și am vorbit despre asta și cu Chas. Dallas, din Lyon, Iowa, stăpînul convoiului.

Toate lucrurile mele și puşca erau la Bennett, iar eu aveam cu mine puşca lui de calibru mic, un cort prizărit, uşor, o tigaie, o cană de tablă, o bluză de lînă și hainele de pe mine. Cum n-aveam para chioară să-mi fac rost de alte lucruri, am cam socotit să mă întorc înapoi, dar tocmai atunci Dallas îmi

spuse că de mă angajam să-l mîn unul din care în timpul drumului, avea să-mi dea adăpost și mîncare, iar eu puteam să-mi las calul slobod laolaltă cu ai lui.

M-am gîndit și m-am răzgîndit, iar în cele din urmă mi-am pus lucrurile în car, am apucat biciul și am început să îndemn boii. Dallas avusese de gînd să facă rost de provizii acolo, dar n-a reușit, așa că ne-am pornit la vale către St. Jo, urmînd foarte îndeaproape cursul rîului. Am poposit lîngă acea localitate, am intrat pe jos în tîrg și am dat de un convoi de numai cîteva care, pe șleaul cel mare al emigranților vestului.

Eu aveam în seamă o pereche de boi și una de vaci. Știam cum se îndeamnă vitele, dar la început am cam avut necazuri cu animalele acelea ciufulite, pînă s-au dumirit că mă purtam blînd cu ele, și apoi lucrurile au mers strună.

Ajunsesem într-un stat sclavagist și aici am văzut eu prima oară un negru scos la mezat. De o parte a străzii era un fel de tribună, cum se ridică la noi pentru discursuri politice. Vînzătorul se urcă la tribună, cu un negru de vreo 18 ani, și după ce lăudă toate calitățile acestuia din urmă, silindu-l pe băiat să stea drept și să se arate cît era de mîndru, începu să invite amatorii să facă oferte și acestea porniră de la cinci sute de dolari. Răpăi cu ciocanul, îndemnînd amatorii, de parcă ar fi vîndut un juncan, și cînd domnul Rubideaux, fondatorul tîrgului St. Jo, oferi opt sute de dolari, prețul se opri aici și băiatul fu vîndut. Pe mine, cu educația mea din New England, toată povestea m-a cam tulburat.

Aici Dallas și-a făcut rost de provizii, și după ce-au fost încărcate făina și slănina, omul de la bac ne-a cerut cincizeci de dolari ca să ne treacă dincolo. Dallas a socotit prețul prea mare, așa că am luat-o înapoi, mergînd încă o zi în susul apei, pînă am ajuns la un alt bac unde am trecut cu numai treizeci de dolari. De aici am pornit să traversăm ținutul, mai mult de-a dreptul decît pe drum, pînă am ajuns pe șleaul de la St. Jo și curînd ne-am trezit pe valea rîului Platte.

La primul popas pe rîul Platte m-am învelit în pătură, sub car, și mai mult m-am gîndit decît am dormit, dar mă încurcasem în aventura asta și nu-mi rămînea nimic altceva de făcut decît să merg mai departe. Auzisem că erau două forturi în drumul nostru, noul fort Kearney și fortul Laramie, la sud de rîul pe care trebuia să-l trecem înainte de a ajunge la Trecătoarea de Sud, din Munții Stîncoși, iar dincolo de acestea nu mai era nicăieri nici un loc unde să cumperi hra-

nă sau leacuri de boală. Convoiul nostru de numai cinci care, cu zece bărbați, o femeie și trei copii, nu era o forță prea grozavă în fața indienilor, dacă aceștia aveau de gînd să ne scarmene, și mi se părea că încercarea noastră era cam îndrăzneață ; un convoi mai mare ar fi fost mai sigur...

Dacă domnului Dallas nu i-ar mai fi plăcut ochii mei și m-ar fi concediat, eu, rămînînd numai cu pușca și poneiul, aș fi fost cam la ananghie ; dar m-am hotărît să merg mai departe și să-mi încerc norocul cu sălbaticii, care nu s-ar fi ales de pe urma mea decît cu părul și pușca, de s-ar fi arătat dușmănoși. Trebuie să mărturisesc că drumul care mă aștepta nu-mi părea nici prea drept, nici prea luminos, dar speram că avea să fie mai bine decît gîndeam eu. Așa că mi-am înjugat boii și vacile la car și am mînat mai departe. Carele celelalte aveau cîte doi oameni, ce mînau vitele cu rîndul, așa că la două zile o dată se puteau duce la vînătoare de voiau, dar eu tot cu biciul mă țineam toată ziua, iar pușca odihnea în car.

Cînd am ajuns la Pîrîul Sărat, am văzut că malurile erau abrupte, așa că am fost nevoiți să legăm carele cu o funie groasă pe care am înfășurat-o de cîteva ori în jurul unui par și apoi le-am slobozit încet la vale ; în schimb, în partea cealaltă, împingeam carele alături de vite. Ne apucă noaptea înainte să trecem jumătate din care dincolo și, deși nu căzu strop de ploaie, spre dimineață apa crescu ajungînd la vreo trei metri. Din lada unui car am făcut o barcă și am încropit un fel de pod umblător ; apoi am tras carele și, cu toate că dispăreau sub apă, ieșeau în partea cealaltă întregi.

Dallas și ai lui mergeau într-un car tras de o pereche de cai, Dick Field era bucătarul nostru, iar restul oamenilor mînau vitele. Noaptea puneam cîte un om de pază care să vegheze să nu dea indienii peste noi, sau să nu se răzlețească animalele și să pierdem timpul căutîndu-le. Cînd am ajuns la cîteva mile de fortul Kearney, cred că la 3 iulie, am poposit lîngă rîu, aproape de niște smîrcuri cu mulți plopi și sălcii. După-amiază, dinspre vest, se arătă în galop un cal care se amestecă apoi cu ai noștri ce păștеau puțin mai departe. Dimineața au venit doi soldați de la fort și au întrebat de calul rătăcit, dar Dallas le spuse că nu a văzut nici urmă de cal, iar soldații nu s-au mai ostenit să se uite prin desișuri după el. Probabil că era mai ușor să se întoarcă la fort și să raporteze : „L-au luat indienii".

Cînd am pus animalele la căruță. Dallas a înhămat calul rătăcit alături de al său, dar în așa fel încît atunci cînd aveam să trecem pe lîngă fort, calul să se afle în partea opusă; cînd ne-am apropiat de fort, a luat-o înainte pe jos și i-a ținut pe ofițeri de vorbă în vreme ce oamenii lui au mînat carele mai departe, și calul n-a fost descoperit. Treaba asta nu mi-a plăcut prea mult, fiindcă, dacă am fi fost prinși, am fi fost scărmănați toți cum trebuie, și probabil că și bunurile celor nevinovați aveau să fie confiscate. Ideile mele despre cinste, dobîndite în New England, eram cam zdruncinate.

Cînd am ajus la rîul Platte de Sud, ne-a trebuit o zi întreagă ca să trecem prin albia nisipoasă, pentru că mai întîi am fost nevoiți să căutăm un vad bun, încercînd adîncimea cu piciorul dintr-o parte în alta, și-apoi cînd am început să trecem carele, n-am îndrăznit să ne oprim o clipă de teamă ca ele să nu se afunde în nisipul mișcător. N-am avut necazuri la traversare, iar cînd ne-am ridicat tabăra pe celălalt mal, și-a făcut apariția la vreo două sute de metri un bizon singuratic și toți cîți eram acolo ne-am luat după el, unii chiar pe jos. Călăreții l-au întrecut îndată, dar bizonul nu s-a arătat dornic să se ferească din calea lor, așa că au deschis focul asupra lui. Nu s-a clintit din loc și oamenii s-au apropiat. Domnul Rogers era călare pe un cal cu apărători la ochi; se apropie la o distanță convenabilă ca să-și descarce „coltul" cînd, deodată, bizonul se răsuci, calul nu putu să vadă mișcarea destul de iute ca să se ferească și trebui să suporte atacul bătrînului animal, care-și repezi coarnele în el și-i făcu o rană de vreo șase inci într-o coapsă, în vreme ce Rogers se trezi zburînd peste capul calului, iar cînd atinse pămîntul, o tuli frumușel cît îl țineau picioarele. Ceilalți hărțuiră bizonul încă vreo jumătate de milă și, pînă la urmă, după ce primi vreo cincizeci de gloanțe, animalul căzu, dar tot mai ținea fruntea sus, sfidător, primind foc după foc și scuturînd mînios din cap, pînă cînd un glonț în coastă îl doborî definitiv. Vînatul acesta ne-a oferit multă carne, care, deși cam tare, era o plăcută schimbare de regim după slănină. Eu n-am luat parte la expediție decît în calitate de spectator.

Cercetînd apoi animalul, am văzut că multe gloanțe se opriseră în părul lățos și bătucit care-i creștea pe frunte și nici unul nu ajunsese pînă la țeastă. Cîteva zile mai tîrziu am fost nevoiți să ne oprim de-a binelea din cauza unei ci-

rezi de bizoni care ne-a tăiat calea. Veneau din susul apei și mergeau spre sud. Animalele mai tinere mergeau înainte, iar în urmă veneau vacile bătrîne și niște matahale de tauri lățoși. Toți alergau în trap grăbit, limbile le atîrnau din gură și nici un bizon nu părea să ne fi băgat în seamă, deși nu erau decît la o sută de metri de ei. Am fost nevoiți să ne păzim vitele înjugate și cele slobode ca să n-o rupă la goană, fiindcă arătau tare mirate și oarecum speriate de aceste neamuri ale lor din prerie. Apoi am întîlnit multe cirezi mari de bizoni pe care le zăream de departe. De multe ori în depărtare ni se părea că vedem întinderi nesfîrșite de desișuri, dar cînd ne uitam mai atenți erau turme imense de bizoni. Se arătau și antilope, dar acestea preferau locurile mai înalte și era greu să te apropii de ele destul de mult ca să poți trage ca lumea. Cu toate astea am doborît destul vînat, care a constituit o hrană bună. Cu cît mergeam mai departe, întîlneam tot mai mult vînat mare, precum și lupi, și cîini de prerie, cei dintîi părînd a se ține pe urmele bizonilor.

Cam în timpul ăsta ne-am întîlnit cu un ciudat convoi îndreptîndu-se spre est, din care făceau parte vreo cinci-șase mormoni din Salt Lake, toți călare pe niște catîri mici, spanioli. Erau îmbrăcați în piei de căprioară, cu mocasini și pinteni uriași care zdrăngăneau, agățați de călcîie, cu rotițele de vreo patru inci. Fiecare era înarmat cu pușcă, pistol și un cuțit cît toate zilele. Arătau cam fioroși, cu părul lățos și bărbile lungi, cu pălăriile lor vechi cu boruri largi, și, în general, aveau un aer de sălbatici.

Treceam adesea pe lîngă cîte un mormînt săpat la marginea drumului și uneori o scîndurică, la căpătîi, arăta că sărmanul murise de holeră. Multe morminte fuseseră răscolite de lupi și pătura în care fusese învelit cadavrul era trasă la o parte.

Stînd de vorbă cu vreo cîțiva militari am aflat multe cu privire la drumul care ne aștepta spre vest. Ne-au spus, mai ales, că eram în mare întîrziere, că nu mai puteam ajunge la timp în California pentru că trebuia să trecem munții Sierra Nevada, care, ziceau ei, aveau să fie acoperiți de zăpadă în noiembrie, sau chiar și mai devreme, și vom fi nevoiți să iernăm la Salt Lake. Vreo cîțiva dintre oameni l-au auzit pe domnul Dallas repetînd familiei sale același lucru, adăugînd însă că, de rămîneau peste iarnă la Salt Lake, avea să dea drumul căruțașilor îndată ce ajungeau acolo, deoarece nu-i convenea să-i hrănească toată iarna.

Pentru mine era o veste foarte proastă, fiindcă știam ce-l așteaptă pe acești nefericiți; și perspectiva de a fi aruncat printre ei, fără un ban cu care să-ți cumperi măcar un codru de pîine, era destul de neagră. Din cîte știam eu, acolo nu era rost să găsești de lucru, nici dacă munceai numai pentru masă și casă, iar ceilalți căruțași împărtășeau temerile și dezamăgirea mea. Cum eram la mare anarghie, ne-am strîns la sfat și l-am chemat și pe patron ca să știm despre ce era vorba. Domnul Dallas veni și omul nostru îi spuse cum stăteau lucrurile, îi mărturisi temerile noastre și-l întrebă ce ne putea spune despre toată tărășenia asta. Patronul se mînie pe noi destul de rău, vorbi puțin și înjură mult, iar miezul spuselor sale suna cam așa :

— Convoiul ăsta-i al meu și am să fac cu el taman ce mi-o trece mie prin minte, și nu-mi pasă nici cît negru sub unghie ce-or să spună sau or să facă niște indivizi ca voi. N-am să vă hrănesc toată iarna pe degeaba, și cînd ajungem la Salt Lake, n-aveți decît s-o luați încotro vedeți cu ochii, fiindcă mie n-o să-mi mai faceți trebuință.

Am mai stat noi puțin de vorbă cu el, dar deocamdată nu puteam face nimic altceva decît să ne batem gura de pomană... Apoi am mai stat de vorbă noi între noi, și atunci, și în zilele următoare, în timpul drumului. Am început să ne gîndim că singurul chip de a o scoate la capăt la Salt Lake era să ne facem mormoni, și pe nici unul dintre noi nu-l prea îmboldea nici credința, nici cheful la așa ceva, dar nici nu ne puteam gîndi să ne oprim din drum și să pierdem atîta timp ; iar de nu aveam parte de tare mult noroc în călătoria asta, nu ne mai rămînea decît să împărtășim soarta tuturor păcătoșilor.

Ajunsesem la Rîul Dulce și se și vedeau zăpezile pe Munții Stîncoși, înaintea noastră, care ne aduceau aminte că iarna bătea la ușă și noi nu făcusem decît ceva mai mult de jumătate de drum. Nu eram prea fericiți, dar din vreme în vreme ne mai împăcam inima făcînd haz și noi de cîte un caraghioslîc...

Căpitanul companiei care ne întovărășea avea cu el o doamnă tare mîndră, și cînd așezam tabăra, se retrăgea amîndoi într-un cort foarte arătos. Bucătarul companiei le servea masa în intimitatea cortului și păreau amîndoi grozav de fericiți. Toți gîndeau că tare mai fusese norocos căpitanul de avea o tovarășă de drum atît de bine făcută și călătorea astfel spre terenurile aurifere pe cheltuiala guvernului.

Se pare că între căpitan şi locotenent se iscă puţină gelozie şi, într-una din zile, îi văd stînd mînioşi, faţă-n faţă, dinaintea cortului căpitanului, amîndoi călare, cu carabinele de-a curmezişul pe şa. Schimbaseră cîteva cuvinte tăioase şi păreau că se încinseseră pînă la punctul la care erau gata să tragă unul în celălalt. La un moment dat locotenentul îşi mişcă puţin mîna dreaptă dar căpitanul îl zări îndată şi-i strigă :

— Lasă arma în pace sau te împuşc ! Şi vorbind astfel, apucă şi el arma şi o îndreptă către celălalt ofiţer.

În vremea asta, doamna căpitanului stătea în uşa cortului şi, cînd văzu că favoritul ei îndreaptă arma spre locotenent, bătu din palmele ei mici şi delicate, tare încîntată :

— Ia priviţi la căpitan! Ce viteaz îmi e !

Şi se porni tare pe rîs, văzînd că domnul şi stăpînul vădeşte atîta virtute militară. Ea se arătă cea mai încîntată de toată afacerea asta. Nu ştiu prea bine ce gîndeau ceilalţi, dar mie nu mi-a venit să cred că doamna şi căpitanul erau soţ şi soţie. Locotenentul nu era un fricos, dar, socotind că prudenţa e cea mai bună dovadă de curaj, se stăpîni şi nu recurse la armă. Şi îndată cei doi o porniră călare în direcţii opuse.

Am trecut pe lîngă o stîncă ce se ridica din albia Rîului Dulce, numită Stînca Independenţei. Era acoperită cu mii de nume de oameni care trecuseră pe acolo. Unele erau tăiate adînc în piatră, altele abia scrijelite, iar altele dichisite cu vopsea. Am pierdut o mulţime de timp căutînd numele lui Bonnet, dar nu l-am aflat nicăieri. De i-aş fi găsit numele şi aş fi ştiut că a trecut teafăr şi nevătămat prin acel loc, aş fi fost puţin mai întărit în sufletul meu în acele zile pline de nesiguranţă. Unii pusesera şi data la care trecuseră pe acolo, şi-mi făceam socoteala că aceia poate se aflau destul de aproape de ţărîmul aurului...

Cînd am dat la Izvoarele Pacificului de prima apă care curgea spre coasta Pacificului, noi, căruţaşii, am ţinut un mic sfat între noi cu privire la noua situaţie. Am strîns grămadă o mulţime de „dacă", ajungînd la următoarele : dacă rîul era destul de mare, dacă am fi avut o barcă, dacă ştiam drumul, dacă n-am fi dat în cale de praguri sau locuri dificile, dacă făceam rost de provizii îndestulătoare, dacă aveam destulă îndrăzneală să ne pornim într-o astfel de călătorie etc. etc., atunci probabil să avem norocul să ajungem, cumva, undeva, la ocean. Şi acum că ajunsesem la primul „dacă" — un rîu

destul de mare pentru o barcă mai mică — am început să ne gîndim mai serios la ceilalți „dacă".

Tot umblînd de colo-colo, am dat și de al doilea „dacă" sub forma unei mici ambarcațiuni de bac, îngropată în nisipul unui banc, și nu ne-a trebuit prea mult timp ca s-o scoatem la lumină și s-o punem în stare de plutire, fiind destul de mare ca să transporte de pe un mal pe altul un car întreg.

Apoi m-am dus la Dallas și i-am spus ce ne gîndisem noi să facem și, spre surprinderea noastră, nu s-a împotrivit, ci mi-a oferit pe dată șaizeci de dolari pentru ponei. Ne-a spus că voia să ne vîndă și niște făină și slănină să avem de drum... Ne-a mai dat niște funii pentru parîme la prova și la pupa, vreo două topoare. Și ne-am trezit cu toate astea grămadă la marginea drumului. Apoi, noi șase am predat biciul. Domnul S. McMahon, vărar, o vreme șovăi, neștiind ce să facă, dar, fiindcă Dallas îl îmboldea să se hotărască odată, omul aruncă și el biciul și spuse :

— Eu mă duc cu băieții !

...Așa că ne-am despărțit, micul convoi luîndu-o încet mai departe spre vest ; căpitanul detașamentului militar, cătanele și vesela doamnă o porniră pe drumul Oregonului, iar noi ne-am așezat pe malul rîului care-și mîna apele spre marele Pacific. Fiecare grup ură celorlalte mult noroc, noi am respirat adînc de cîteva ori și apoi ne-am pus serios pe treabă ca să ne ducem planurile la împlinire.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să ne organizăm și să alegem un căpitan ; în ciuda împotrivirii mele, am fost desemnat pentru această înaltă slujbă... Cercetînd vechea barcă, am văzut că era în stare destul de bună, nisipul păstrînd-o foarte bine. Sub barcă, în nisip, am găsit și două vîsle, apoi ne-am uitat după niște prăjini ca să le folosim drept ghiondere în cursul navigației... Am tras barca la mal, ne-am încărcat calabalîcurile și apoi ne-am suit și noi. Pentru barca aceea nu era o încărcătură prea mare și ni se părea că numai noi apucasem singurul drum ca lumea spre Pacific ; ne miram cum de toți ceilalți puteau fi atît de orbi ca să nu-și dea seama. Am desfăcut parîmele, am împins barca în curent și am început să mergem la vale, fără multă bătaie de

cap și foarte comod, simțindu-ne mult mai fericiți decît dacă am fi luat-o spre Salt Lake, unde ne pîndea soarta de a petrece iarna.

Mergînd la vale, rîul devenea tot mai iute și mai învolburat, iar în albie începură să apară multe stînci primejdioase, greu de ferit. Apa nu era prea adîncă, dar curgea cu un vuiet atît de puternic, încît trebuia să strigăm destul de tare ca să ne auzim. Odată, în timp ce mergeam la vale foarte repede, am proptit ghionderul în albie ca să împing iute barca să nu se lovească de o stîncă, dar prăjina s-a înfipt într-o crăpătură și, în loc să dau drumul, din smucitură, la ghionder, m-am trezit zvîrlit din barcă de prăjina care se arcui și am nimerit în mijlocul rîului. M-am lovit destul de zdravăn la spinare și m-am udat ciuciulete, dar am pornit înot spre mal, petrecut de strigătele de încurajare ale băieților, care-și vînturau pălăriile și scoteau urale pentru căpitanul lor cînd au văzut că nu pățise nimic. Le-am spus că nu conta atîta vreme cît țineam calea apei spre California, și că astfel de întîmplări erau de așteptat. După cît ne puteam da noi seama, pluteam cam cu treizeci de mile pe zi la vale, ceea ce era mai mult decît puteau trage niște vite trudite.

Într-un loc, de-a lungul malului, era o perdea deasă de sălcii și, puțin mai în spate, un perete drept de stîncă, iar între ele se întindea un petic de pămînt cu o iarbă verde minunată. Trecerea noastră sperie o turmă de cerbi aflată pe pășune și toți o porniră în galop la vale ca o herghelie de cai. Unul însă intră într-un defileu cu pereți foarte abrupți și nu avea pe unde ieși; am pus la intrare pe unul dintre noi de gardă, iar alți trei ne-am luat pe firul defileului după el. A fost cea mai delicioasă carne care se putea găsi în Munții Stîncoși. Am urcat lesul în barcă și am pornit iar la vale.

Pînă aici ne-a mers foarte bine, fiecare pe rînd treceam la cîrma bărcii în vreme ce ceilalți stăteau lungiți sau dormeau. O vreme ne-am strecurat printre doi pereți de stîncă între care rîul curgea vijelios și eram nevoiți adesea să coborîm din barcă și s-o împingem peste stînci, uneori chiar ducînd-o pe sus. Munții păreau să crească mereu de ambele părți, cu cît înaintam mai mult; din loc în loc vedeam copaci aplecați deasupra rîului și, sus pe țancuri, se zăreau capre de munte uitîndu-se la noi; păreau că sînt la o milă deasupra noastră, așa că se aflau în siguranță. Acolo era sălașul lor și arătau atît de netulburate, de parcă ne stîrneau să le ur-

măm. Pe un mal am văzut un plop bătrîn cu o urmă de topor pe trunchi — singurul semn că mai trecuse cineva pe aici. Cît am străbătut defileul acesta adînc, n-am doborît nici un vînat şi am început să simţim lipsa proviziilor proaspete.

Am trecut pe lîngă multe canioane adînci, întunecate, care dădeau în albia principală şi, într-un loc, unde am găsit o stîncă netedă, spînzurînd oarecum deasupra rîului, m-am căţărat dincolo de urma lăsată de nivelul cel mai înalt al viiturii, care se vedea foarte limpede, şi după ce am amestecat nişte grăsime cu praf de puşcă, am făcut o pastă, iar dintr-o cîrpă legată la capătul unui băţ, o pensulă şi am pictat cu litere mari pe piatră CAPT. W.L. MANLEY, U.S.A.... Chiar înainte de lăsarea serii am ajuns într-un loc unde stînci uriaşe cît casa se prăvăliseră în apă, blocînd cu desăvîrşire albia rîului, încît era de netrecut pe acolo cu barca. Am descărcat calabalîcul şi băieţii au apucat de funia din pupa, eu m-am dezbrăcat, am împins barca în torentul puternic care se învolbura printre stînci, iar ceilalţi dădeau drumul cîte puţin la funie. Apoi am răcnit :

— Daţi-i drumul !

Şi am ţîşnit înainte. Am apucat parîma din prova, şi cînd mi-a venit bine, am sărit peste marginea bărcii şi m-am îndreptat spre mal, după ce am reuşit să stăpînesc barca şi s-o trec de gîtuitură. Mai jos de stînci era apă adîncă şi am făcut popas. În timp ce unii încărcau barca la loc, alţii, cu un cîrlig şi o sfoară, au prins nişte peşte grozav se semăna cu macroulile...

Cînd ne-am mai uitat prin preajmă, am văzut că, la vreo trei sute de metri mai jos, altă stîncă imensă bloca albia şi în jurul ei apa curgea într-un şuvoi şi mai amarnic. Iarăşi am descărcat barca şi am încercat să o trecem dincolo, cum mai făcusem. Toţi, în afară de unul singur, ne-am urcat pe stîncă, sus, cu ghionderele în mînă ; cel rămas deoparte trebuia să dea drumul bărcii încet, ţinînd-o de funie, cît putea mai departe, în şuvoi, apoi s-o lase liberă, fiindcă noi aveam s-o prindem cu prăjinile şi s-o împingem în torent ca să treacă dincolo; dar curentul era atît de puternic, încît atunci cînd barca s-a izbit de stîncă, noi n-am mai putut s-o stăpînim, bordul din partea noastră s-a ridicat în sus, iar celălalt a intrat sub apă ; într-o clipă, barca s-a pus pe muchie, cu fundul lipit de stîncă, şi şuvoiul năvalnic a înţepenit-o acolo atît de zdravăn, că mai degrabă puteam încerca să mişcăm stînca din loc decît barca.

Călătoria noastră pe apă părea că s-a încheiat brusc, și prin minte ne-a trecut fulgerător gîndul că poate era mai sigur printre mormoni decît pe jos și orfani într-un ținut sălbatic ca acela. Barca era fără îndoială pierdută și trebuia să facem ceva. Am văzut doi pini groși de vreo două picioare, crescînd pe un loc mai neted chiar mai sus de noi, și le-am zis tovarășilor mei că trebuie să ne hotărîm dacă o luăm pe jos sau încropim niște canoe din pinii aceia. Ne-am oprit la canoe și n-am lăsat toporul din mînă nici ziua, nici noaptea pînă cînd n-am terminat treaba. Cînd schimbul meu era liber un ceas-două mă îndeletniceam cu vînătoarea, și pe o creastă pe care creșteau răzleți niște pini și jnepeni am găsit urme mai vechi și mai proaspete de elan, deci am socotit că ținutul era bogat în vînat de soi. Cele două canoe aveau vrea cincisprezece picioare lungime și două lățime, și pentru mai multă siguranță le-am legat una de alta. Cînd le-am încercat la urmă, am văzut că erau prea mici și nu ne puteau ține și pe noi, și încărcătura, așa că am tras la mal la vreo jumătate de milă mai la vale, unde am văzut alți doi pini — pini albi — groși de vreo două picioare și mult mai înalți decît ceilalți pe care-i doborîsem. Ne-am apucat iar de lucru, făcînd o canoe mai mare. Aceasta avea vreo douăzeci și cinci sau treizeci de picioare lungime, și cînd am terminat-o, m-au pus din nou căpitan și peste această ambarcațiune ; apoi am încărcat în ea tot ce aveam mai de preț, cum ar fi proviziile, muniția, ustensilele de bucătărie. Eu am pornit cu canoea mare înainte, fiind singurul mai priceput la astfel de navigație. Ne-am înțeles cu ceilalți din celelalte canoe asupra semnalelod prin care să-i vestim de vreo primejdie, dacă se arăta nisaiva vînat și așezîndu-mă în frunte, am „ridicat pînzele" și am pornit în zbor la vale

Într-o după-amiază am dat peste un loc unde albia făcea dintr-o dată un cot brusc, chiar mai mult decît un unghi drept, și îndată după asta urma o cădere de vreo două picioare sau chiar mai mare. Am trecut pe acolo și am scăpat nevătămat, la fel ca și ceilalți, care mă urmară, și toți ne-am apucat să ne felicităm pentru îndemînarea și priceperea dobîndită Dar n-a trecut mult și rîul se sucea în cealaltă parte, în unghi drept sau poate și mai mult ; am văzut că la vale era și mai primejdios. le-am făcut semne s-o ia spre mal de îndată, iar eu mi-am dat drumul cu canoea în șuvoiul periculos. Am ținut canoea pe lîngă mal și am trecut cu bine prin șuvoi, apoi i-am așteptat și pe ceilalți să vină. Nu mi-au ascultat semnalele și s-au gîndit s-o ia și ei la vale, cum fă-

cusem eu. Pe vreo două sute de iarzi lungime, canalul era foarte drept, fără nici o stîncă, dar șuvoiul era atît de puternic, încît chiar în mijloc forma un năhlap cu valuri mari cum nu mai văzusem niciodată. Băieții nu s-au dovedit prea pricepuți pentru șuvoiul ăsta și năhlapul i-a dus în mijloc, unde vîltoarea i-a răsucit și i-a dat peste cap în toate chipurile. Cei din canoe și-au dat drumul și au pornit înot spre mal.

Lui Field îi fusese totdeauna frică de apă și, de cînd părăsiserm carele, se încinsese cu o centură de salvare pe care nu și-o scotea niciodată. Începu să-și vînture mîinile, să se bălăcească și să dea din picioare cu o viteză uimitoare, fiindcă nu știa deloc să înoate ; dar pînă la urmă a ieșit la mal, pe pămînt. Una dintre canoe nimeri într-o altă vîltoare, mai la vale, și fu împinsă, cu fundul în sus, spre mal. Alfred Walton, din cealaltă canoe, nu știa nici el să înoate, dar se apucă de bordul bărcii, cu puterea spaimei de moarte, și o porni la vale prin vîltori. Uneori îl mai zăreau, alteori nu, dispărînd pe rînd, cînd el, cînd barca. Walton avea un păr negru-pana corbului, și cum se ținea ciotcă de barcă, capul lui părea o cioară cocoțată pe un buștean. Uneori dispărea sub apă atît de multă vreme, că-l socoteam pierdut, și iar apărea deasupra, încă ținîndu-se bărbățește de barcă.

McMahon și eu am aruncat totul din canoea cea mare și ne-am făcut vînt după Walton. I-am spus lui McMahon să stea în genunchi ca să văd în față și să ferim stîncile și, schimbînd padela dintr-o parte în alta, după cum îi spusesem eu, am putut să sucesc barca iute, după voie, și să evit să ne facem praf. Zburam cu adevărat, spuneau băieții, dar am rămas în picioare la pupa și am ferit barca de primejdii, pînă am nimerit într-o apă mai liniștită și l-am ajuns din urmă pe Walton, care încă se mai ținea de canoea răsturnată. McMahon a apucat barca, iar eu am început să vîslesc spre mal ; Walton era aproape mort și abia se mai ținea de barcă. L-am dus pe nisip și ne-am muncit cu el, și l-am încălzit la soare pînă și-a venit în fire ; apoi am făcut un foc și l-am tras mai aproape să se usuce și să se încălzească. De mai mergea încă douăzeci de metri la vale, fără să apucăm să-l prindem noi, intra în alt șuvoi și s-ar fi înecat.

L-am lăsat pe Walton lîngă foc, am trecut rîul domolit în partea cealaltă și am ajuns la ceilalți, care stăteau în picioare, uzi și spășiți și îngăimînd că nu mai era nimic de făcut, tot calabalîcul fiind pierdut.

Rogers bagă mîna în buzunar, scoase trei jumătăți de dolar și spuse :

— Băieți, asta-i toată averea mea pe lumea asta.

Nu mai avea decît o pereche de nădragi lungi de lucru și o cămașă. Dar chiar de-ar fi avut o mie de dolari în aur, tot n-ar fi fost mai bogat, fiindcă nu era nici de unde, nici ce cumpăra cu ei. Atunci le-am zis :

— Băieți, ce s-a-ntîmplat, s-a-ntîmplat. Om face cum om putea mai bine. Întoarceți canoea la loc, dați apa afară și să mergem la Walton.

Au făcut precum le-am spus, și cînd au sucit canoea, ce să vezi ?! Toate hainele și păturile întregi și neatinse. Fiind ușoare, au plutit sub canoea răsturnată, Restul, tot ce fusese mai greu, era pierdut. Nu ne-au rămas decît arma mea și a lui McMahon — pentru toți șapte și de ne-ar fi atacat oameni sau animale, nu puteam opune decît o slabă rezistență, ca să nu mai vorbim de posibilitatea de a ne procura hrana.

De amîndouă părțile, munții se înălțau golași, mai ales cei din est, care erau și mai semeți, și mai pustii. Spre seară, pe cînd pluteam pe ape domoale, am văzut că mai la vale rîul făcea un cot scurt în jurul unui țanc stîncos și înalt care ieșea aproape drept din apă. Într-o parte era un fel de terasă, la vreo cincizeci de picioare înălțime, care se îngusta tot mai mult cu cît se apropia de apă. Cum pluteam destul de aproape de mal, am zărit trei capre de munte pe brîna de deasupra ; am făcut semne băieților, am vîslit la mal și am început să mă tîrăsc, cu arma în mînă, spre ele, ferindu-mă în dosul unui pin ca sălbăticiunile să nu mă vadă.

Pe țanc erau tufe de cedru, iar niște pini creșteau cam la jumătatea distanței dintre stîncă și mal. M-am apropiat cît mai mult cu putință și am tras într-una din capre,, care se poticni și apoi se prăvăli la picioarele stîncii. Am încărcat din nou și am ochit-o pe următoarea ca mărime, care se duse la vale în același chip. Cea de-a treia încercă să scape, luînd-o pe brînă în jos și apoi suind un horn, dar n-a ajuns prea departe și s-a întors înapoi, cu băgare de seamă, cea ce mi-a dat răgaz să-mi încarc arma din nou și să trag. Am lovit-o puțin cam prea înapoi, ca să moară pe loc, dar am luat-o pe urmele ei, am găsit-o căzută și neajutorată și am doborît-o definitiv. Am tîrît-o la vale. În vremea asta, băieții le luaseră pe celelalte două. McMahon era așa de încîntat de succesul meu, încît îmi spuse :

— Manley, dacă aș fi în stare să trag ca dumneata, nu mi-ar mai trebui altă meserie...

Am mers mai departe la vale pe rîu. Șuvoaiele se rostogoleau, încă primejdioase în multe locuri, dar nu mai erau atît de dese, nici atît de năvalnice ca mai înainte, și am văzut că încet-încet rîul devenea tot mai liniștit, cu cît mergeam mai departe. Într-o zi pluteam tare tăcuți la vale, fiindcă nici unul dintre noi nu prea avea chef de vorbă, cînd deodată, de departe, am auzit o pocnitură care, gîndeam noi, semăna foarte mult cu un foc de armă Am rămas nemișcați și curînd a răsunat o altă pocnitură, la fel, mai limpede, venind din aval. Eram siguri că înaintea noastră nu este picior de om alb și nu ne venea să credem că într-o zonă atît de îndepărtată indienii puteau avea arme de foc De era un trib dușmănos, noi, cu o singură pușcă si o armă de vînătoare, nu ne puteam apăra prea grozav, nici ataca. Cîțiva băieți începură să vorbească cum vor arăta scalpurile noastre atîrnate de mînerul unei sulițe, și s-au distrat în continuare cu glume vesele de felul ăsta care grozav ne mîngîiau sufletul.

Și ne-au răsărit înainte trei colibe indiene, puțin mai departe de apă, așa că acum știam cine erau stăpînii pustiilor. McMahon și eu am luat-o înainte, ca de obicei, și îndată a apărut și un indian cu pușca în mînă și ne făcu semne să venim la mal. Am stricat noi cîteva vorbe, dar am înțeles iute că nu știam nici unul limba celuilalt, așa că am început să facem semne, iar ei ne făceau alte semne și lucrurile s-au pornit pe un făgaș mai bun. Ne-am dus cu ei într-o colibă si acolo am auzit primul cuvînt care aducea oarecum a engleză : „mormon", rostit oarecum cu un ton întrebător. Curînd un altul îngăimă „bizon" și ne-am dat seama că porniseră la un fel de vînătoare mai mare.

Eu eram destul de familiarizat cu limbajul semnelor folosit de indieni și am văzut că mă descurcam bine, făcîndu-l să mă înțeleagă și înțelegînd și ce-mi spunea el. La început l-am întrebat cîte „somnuri" sau zile erau de acolo pînă la „mormon". Drept răspuns, ridică mîna stîngă și apoi două degete răschirate de la dreapta, mișcîndu-le în sus si în jos, cu un gest care arăta un om mergînd călare. Apoi închise ochii si-și lăsă capul în palmă de trei ori, și am înțeles că se putea ajunge călare pînă la așezările mormonilor în trei „somnuri" sau patru zile.

Apoi se interesă încotro mergeam și i-am făcut semne că voiam să mergem spre soare-apune, spre apa cea mare,

și i-am zis „California". Tot ținutul părea o vastă cîmpie pustie, care se lărgea tot mai mult cu cît înainta spre apus. Munții de pe malul nordic păreau să fie tot mai mici, însă la sud și est erau înalți și neademenitori. Ni se părea că vedem la o sută de mile în josul rîului și, pînă a nu ne întîlni cu indienii, ne-am crezut scăpați de toate necazurile cu navigația, socotind că de-acum vom putea pluti în voie, netulburați, pînă la marele Ocean Pacific și tărîmul aurului.

Cînd i-am spus-o și marelui Walker, căpetenia, acesta se arătă foarte uimit, de parcă s-ar fi mirat de ce o luam în josul rîului cînd voiam să traversăm ținutul. L-am întrebat cîte „somnuri" erau pînă la apa cea mare, dar el scutură din cap, făcu semne spre ținut, apoi spre rîu și din nou scutură din cap, eu pricepînd din asta că în direcția în care arăta el era apă puțină. Apoi m-a condus la un banc neted de nisip de la rîu și, cu un ciot de băț îndoit, începu să facă o hartă. Mai întîi trase o dîră strîmbă cam de vreo zece picioare și arătînd apa, mă făcu să înțeleg că reprezenta rîul. Apoi trase o linie dreaptă la capătul de nord al rîului, iar pe urmă indică celelalte ape care se vărsau în Rîul Verde, și am văzut că era exact așa. Puse cîteva pietre mici de fiecare parte a acelui semn în cruce, apoi, încropind un inel mic dintr-o rămurică de salcie, o dădu de-a dura pe semnul făcut peste rîu, după care agită bățul, ca și cînd ar fi mînat boii. Asta însemna drumul emigranților. La mică distanță mai jos de drum puse alte pietre mici, de fiecare parte a rîului, ca să arate munții. Apoi lăsă mîinile în jos, cîte una de fiecare parte a semnului întortocheat, apoi le ridică din nou, făcînd e-e-e în timp ce le ridica pentru a da de înțeles că munții erau foarte înalți. Trase apoi un semn pe nisip, arătînd că rîul curgea mai departe, pînă la locul unde ne-am făcut canoea ; aici puse pietrele ceva mai departe de rîu ca să indice o vale, apoi le apropie din nou și le așeză una peste alta, arătînd astfel cam de trei ori mai înalte, își puse pumnii încleștați peste ele, pe urmă îi ridică deasupra capului, făcînd e-e-e-e-e, și,i privind în sus, clătină din cap ca și cum ar fi spus :

— Un canion afurisit de parșiv !

Și continuă să descrie rîul, pînă ajunse la locul în care ne aflam acum, iar eu am arătat spre colibe ca să înțeleagă că am priceput. Totul pînă aici era exact, ceea ce m-a convins că omul cunoștea ținutu' ca-n palmă.

Am început să manifest tot mai mult interes față de noul meu prieten și l-am îndemnat să-și continue harta. Arătă

două ape care veneau dinspre răsărit, apoi începu să îngrămădească pietrele una peste alta de fiecare parte a rîului, ba mai luă și altele și le puse deasupra. După aceea se așeză cu cîte un picior de fiecare parte a rîului, puse mîinile pe pietre și le ridică apoi cît mai sus cu putință, scoțînd un e-e-e-e-e continuu din adîncul rărunchilor ; arătă spre canoe, făcînd semn cu mîinile cum avea să se clatine și să se zbuciume prin șuvoaie și, în cele din urmă, cum avea să se răstoarne și să ne arunce pe toți în toate părțile. Făcu și semnul morții ca să ne convingă că era un loc unde ne primejduiam viața. Am înțeles cît se poate de limpede că mai la vale era un canion groaznic, mai cumplit decît toate cele întîlnite pînă atunci și că peste acele praguri nu se putea trece. Apoi Walker clătină de mai multe ori din cap, și se arătă foarte mîhnit, și spuse „indiano" și, apucîndu-și arcul și săgețile, întinse coarda pînă la refuz, și-mi puse săgeata în piept, dîndu-mi a înțelege că aveam să fiu rănit. Își trecu mîna de mai multe ori peste gît și închise ochii, de parcă ar fi murit, ca să-mi arate că era un ținut nu numai neprimitor și periculos, dar și plin de oameni dușmănoși.

Din clipa aceasta, aveam o descriere demnă de încredere a ținutului de dinaintea noastră. Îndată ce-am putut, am ținut sfat cu băieții, care priviseră în tăcere convorbirea mea pe muteste cu Walker. Le-am spus unde ne aflam și ce sorti aveam de a ajunge în California pe această cale și că eu, unul, preferam să mă ucidă mai degrabă mormonii decît indienii și socoteam că cel mai bun lucru ce ne rămînea de făcut era să ajungem la Salt Lake cum om putea mai bine :

— Ei bine — le-am zis eu — cei care-s de părerea mea să meargă cu mine... și sper că toți !

McMahon spuse că nici unul dintre noi nu pricepuse o boabă din ce bolborosise bătrînul indian și că nu credea nimic din ce îndrugase el despre alte drumuri, mai ales că nu părea să aibă deloc dreptate. A adăugat că are o hartă a ținutului și că lui i se pare mai lesne de mers pe rîu la vale, decît pe drumul ce duce de-a lungul unei regiuni sterpe, pustii, despre care nu știam nimic.

Apoi m-am îndreptat către căpetenia indienilor și l-am poftit să-mi zugrăvească drumul către „mormon", cum știa el. Îmi arătă pe unde să trecem munții din nord, și după ce făceam o bucată de drum, aveam să ajungem la o tabără indiană, de unde trebuia să urmăm o potecă de curînd bătută de cai.

McMahon și Field se încăpățînară să nu meargă cu noi, așa că am împărțit mica rezervă de făină și carne uscată cît s-a putut de cinstit. Le-am spus indienilor că aveam nevoie de niște cai pe care le ofeream lucruri de-ale noastre, așa că Walker ne-a adus o pereche de mînji buni, de doi ani. Am vrut să-i dau bani pe ei, dar n-a primit, ci a preferat să ia tot felul de veșminte. Băieții au încărcat puținele lucruri care ne mai rămăseseră pe cei doi mînji, fiindcă cei mai mulți se hotărîseră să meargă cu mine, iar eu nu m-am lăsat deloc descurajat de prorocirile sumbre ale lui McMahon.

Ne-am strîns mîinile, buzele ne tremurau de emoție, le-am urat celorlalți să aibă parte de noroc, să găsească destulă hrană, ne-am spus prietenește tot felul de vorbe, cum se întîmplă de obicei în astfel de situații ; în sfîrșit, eu cu mica mea ceată, de o parte, și McMahon și Field, pe care-i lăsam în urmă, de cealaltă, ne-am înclinat unii spre alții, apoi am pornit, ieșind din micul crîng de plopi în cîmpia largă ce părea să devină tot mai vastă cu cît înaintam spre vest.

Ne aflam de vreo șase sau șapte zile pe drum și am început să ne gîndim că nu era rău să sacrificăm unul dintre mînji pentru hrană, fiindcă nu mai mîncam decît de două ori pe zi și aveam încă parte de multă trudă, așa că foamea ne dădea mereu ghies. În cea de-a opta zi, poteca noastră ieși la un șleau mare care cobora înspre nord. În ziua a noua am ajuns într-o vale largă și spre seară am zărit cîteva care cu coviltir făcînd parte dintr-un convoi ce intenționa să pornească ceva mai tîrziu către Los Angeles, pe drumul de sud, așa că oamenii așteptau ca vremea să se mai răcorească puțin fiindcă o bună bucată de drum trebuiau să străbată zone aride aproape deșerturi. Am aflat că restul erau la vreo șaizeci de mile la sud de Salt Lake City. Eu și Hazelring am încălecat pe cei doi mînji și am pornit către orașul în care ni s-a spus că aveam să găsim toate cele de trebuință, pe măsura pungii noastre cam goale. Înainte de a se întuneca am ajuns la Pîrîul Șchiopului lîngă Salt Lake, unde era un fort al mormonilor și unde poposiseră și cîteva care dintr-un convoi venit în prospectare. Părea că pe acolo nu e țipenie de om, și ne uitam în jur să vedem pe cineva căruia să ne adresăm ; taman atunci zăresc o femeie îndreptîndu-se spre ultimul car și în drum își ridică privirea către noi ; spre marea mea surprindere era

doamna Bennett, soția celui pe care tot încercasem eu să-l ajung din urmă încă de la începutul călătoriei. Am așteptat pînă s-au întors bărbații cu vitele, sub seară. Bennett a fost nemaipomenit de bucuros să mă vadă, vă asigur. Am mîncat bine și pe săturate, apoi ne-am așezat în jurul focului și am sporovăit aproape toată noaptea, împărtășindu-ne încercările prin care am trecut de cînd plecasem din Wisconsin.

Bennet îmi povesti pe larg călătoria făcută pe la nord de rîul Platte. Îmi spuse că au avut cazuri de holeră, unii au și murit din asta, și-mi istorisi cum s-au mai schimbat oamenii și pe dinafară, și pe dinăuntru îndată ce-au lăsat în urmă civilizația, legea și tribunalele. Unii, care au crescut și au trăit împreună toată viața în bună înțelegere și fără dușmănie, socotiți în locurile lor de baștină drept pilde demne de urmat, anume făcuți pentru o astfel de expediție, au devenit cu totul alți oameni în aceste pustietăți nesfîrșite. Ori de cîte ori nu le convenea ceva, se înfierbîntau atît de tare, încît numai intervenția altora, cu mai mult scaun la cap, a împiedicat de multe ori vărsările de sînge.

Alții și-au încălcat înțelegerea solemnă încheiată le plecare — și anume de a călători împreună în bună rînduială, de a se ajuta unii pe alții în orice încercare, chiar și în caz de moarte — și cînd au ajuns pe cursul superior al rîului, deci abia la mijlocul drumului, au început să vorbească de întoarcere, să-și părăsească grupul pentru a se întovărăși cu alții după cum le tuna lor mintea acum. Au fost cazuri cînd unii nu s-au înțeles cum să-și împartă ca lumea bunurile dobîndite în comun și, socotind că ceilalți îi înșelau, nu s-au lăsat și au tăiat carele în lungul lor, jumătate-jumătate, numai așa de ciudă, ca să nu se mai poată încropi nici un car din bucățile acelea care nu mai erau nimănui de nici un folos. Au fost gîlcevi urîte și cel cu coarne și-a băgat coada în multe treburi. Au fost adesea scoase armele, dar de obicei se găsea careva să împiedice vărsarea de sînge.

În schimb, alții s-au dovedit cinstiți și cu frica legii în cele mai grele clipe, chiar dincolo de litera legii sau a bisericii, și s-au purtat ca niște oameni cumsecade, așa cum erau și la ei acasă, și și-au ascultat cu sfințenie conducătorii aleși, fără să crîcnească sau să stîrnească zîzanie, arătîndu-se față de ceilalți așa cum se așteptau ca și ceilalți, la rîndul lor, să se arate față de ei.

După ce Bennett și-a încheiat istorisirea pățaniilor și i-am spus și eu cum am scăpat noi ca prin urechile acului, l-am

întrebat de ce apucase pe drumul acesta care părea atît de ocolit și mult mai lung decît cel pe care au vrut să meargă la început. Mi-a spus că era mult prea tîrziu pentru a străbate în siguranță drumul cel drept, fiindcă aveau încă de bătut cale de șapte sute de mile printr-un ținut greu de trecut, și oricît de repede ar fi mers, nu puteau ajunge la Sierra Nevada înaintea anotimpului ploios, iar în acei munți se așternea de obicei o zăpadă groasă de douăzeci de picioare sau chiar mai bine și pe toți pe care i-ar fi prins zăpada acolo ar fi pierit. De încercau să ierneze la poalele muntilor, ar fi avut drum lung de făcut pentru a aduce provizii, și rost de vînat nu era, așa că această încercare era primejdioasă. Aflaseră aceste lucruri din spusele celor trăiti în munti și ale altora care cunosteau ținutul. Cum nu se puteau aștepta să găsească de lucru la mormoni, au socotit că cea mai bună cale era să apuce pe drumul de sud, prin Los Angeles. Nimeni nu auzise să fi făcut călătoria asta vreun convoi de care, dar se știa că există prin regiunea aceea de desert o potecă bătută de vreo sută de ani, ce putea ușor să fie lărgită în drum de care.

După ce-au petrecut zile întregi ciorovăindu-se si sporovăind în jurul focurilor de tabără, toți s-au hotărît pentru acest drum de sud, iar căpitanul Hunt a fost ales drept călăuză. Toți au căzut de acord să-i dea cîte zece dolari ca el să-i ducă pînă la San Bernardino, unde mormonii cumpăraseră niste terenuri de la spanioli, iar drumul de care al acestora putea fi de mare ajutor, argument care a atîrnat greu în balanță, făcîndu-i să aleagă această cale. La această vreme a anului era, fără îndoială, un drum mai sigur decît cel prin nord. În orice caz, pentru convoaiele de emigranți era o încercare nouă, dar cam riscantă, cel putin pînă se dovedea dacă alegerea e bună sau nu, fiindcă pe atunci nu aveam stiință să fi reusit vreun convoi de care să treacă pe acolo.

În noaptea aceea ne-am culcat tîrziu, iar dimineata se arătă frumoasă si strălucitoare. După ce-am mîncat, Bennett îmi spune :

— Și acum, Lewis, aș vrea să mergi cu mine. Am două căruțe, doi căruțași, patru perechi de boi buni și provizii îndestulătoare. Tot bagajul dumitale e la mine, pușca și muniția, ca si cele două cămăsi care-ti prind acum numai bine. N-ai de făcut nici o treabă. Poti să te învîrti prin preaimă si să mai dobori niscai vînat, și asta are să ne fie de mult folos.

Carele ce alcătuiau plănuitul convoi erau risipite în toate părțile, fiindcă de la Salt Lake fiecare venise după cum poftise, fără nici o grabă, deoarece se spunea că era prea devreme să o pornească spre sud, fiind încă prea cald, iar prin acele ținuturi aride abia mai tîrziu se mai răcorea destul, încît acele deșerturi să poată fi străbătute în siguranță.

Membrii convoiului, împrăștiați peste tot, au început să se adune, și căpitanul Hunt ne-a spus că trebuia să adoptăm un sistem de marș, și încă înainte de a se pune în mișcare, era nevoie să se cadă de acord asupra unor reguli pe care toată lumea să le respecte. Trebuiau să se deplaseze ca o armată, spunea el, iar el urma să fie comandantul absolut, ascultat fără crîcnire, în afară de cazul cînd majoritatea hotărîra altfel. S-au gîndit că cel mai bine ar să se adune toți și să se încerce o zi de marș, iar apoi să facă popas și să vadă cum aveau să se organizeze.

Așa au făcut și, la popas, s-au strîns o sută șapte care, o mulțime de cai și vite, în total să fi fost vreo cinci sute de capete. Convoiul a fost împărțit în șapte grupe, iar fiecare grupă avea să-și aleagă propriul ei căpitan. Grupa numărul 1 trebuia să meargă în capul convoiului în prima zi, iar oamenii ei urmau să aibă grijă de animale, iar dimineața să le aducă la care, apoi trecea la coadă, lăsînd grupa numărul 2 să deschidă drumul.

A doua zi, grupa rămasă la urmă nu mișca o roată înainte de ora zece, și cam la aceeași oră soseau noaptea la locul de popas și dejugau vitele. Animalele convoiului topeau toată iarba cam pe o milă-două de fiecare parte a locului de popas.

A fost convocată o adunare pentru a se pune toate aceste lucruri la punct. Domnul L. Granger se ridică deasupra celorlalți ca să-i cuprindă cu vederea și începu să explice planul de bătaie și să citească preambulul și prevederile pregătite dinainte, ca bază de conducere. Îmi amintesc că începea cam așa : „Această organizație va fi cunoscută și desemnată sub numele de compania **Drumeții nisipurilor**, și va fi formată din șapte grupe etc." stabilind ordinea de marș, după cum am arătat.

De la acest popas am pornit în deplină rînduială. Dar, după o zi sau două, încă înainte de a ajunge la Micul Lac Sărat, s-a încercat să se reducă din drum, luînd-o pe o scurtătură. Pe noul drum n-am făcut mai mult de o zi sau două și căpitanul Hunt veni spre coada convoiului, spunînd că ar

fi mai bine să ne întoarcem înapoi pe vechea cale. Era însă o mișcare greu de executat, tot convoiul s-a învălmășit și n-a fost deloc ușor de făcut din nou rînduială.

Ne apropiam de așa-numita „buză a bazinului". Cam atunci am fost ajunși din urmă de un alt convoi, condus de căpitanul Smith. Aveau cu ei o hartă a unuia Williams, din Salt Lake, om trăit prin munți, despre care ni s-a spus că știa potecile prin toți munții Utahului. Pe hartă se vedea o altă cale care, după ce se despărțea de drumul din sud, nu departe de cumpăna apelor care despărțea pîraiele bazinului de cele ce se vărsau în Colorado, trecea munții și ieșea în partea cealaltă într-o vale numită Tulare, drum mult mai scurt decît cel prin Los Angeles.

Această hartă era adesea fluturată și în jurul ei se stîrneau discuții aprinse în tabără, ba se țineau chiar discursuri în favoarea drumului drept, care era mai scurt. Un om al bisericii, reverendul J. W. Brier, se arăta grozav de entuziasmat și vorbea foarte savant și convingător. Cu cît se dezbătea mai mult problema, cu atît se înmulțeau și cei care socoteau drumul drept mai bun. Harta arăta fiecare loc de popas, unde se găsea apă și iarbă, iar obstacolele ce se puteau ivi în calea convoiului erau socotite ușor de trecut pentru căruțe.

Pentru dezbaterea mai pe larg a problemei a fost convocată o adunare. Căpitanul Hunt spuse :

— După cum știe toată lumea, eu am fost angajat să vă duc pe drumul care merge spre Los Angeles. Dar dacă dumneavoastră, cu toți, vreți să-l urmați pe Smith, am să merg și eu. Însă de va exista o singură căruță care să se hotărască să țină drumul stabilit de la început, mă simt obligat să merg cu ea.

Mulți așteptau cu nerăbdare să afle părerea căpitanului Hunt despre drumul cel nou, fiindcă era și el om al muntelui și ne putea da sfaturi bune. În cele din urmă acceptă să vorbească și ne spuse că nici el nu știa mai mult decît ceilalți, dar se îndoia foarte tare ca vreun alb să fi bătut vreodată acel drum și nu-l socotea prea nimerit pentru cei care aveau neveste și copii cu ei. Tinerii care n-aveau familie ar fi putut probabil s-o scoată la capăt și să cîștige timp, chiar dacă drumul nu era la fel de bun ca cel spre Los Angeles.

— De vă hotărîți s-o luați pe drumul lui Smith, am să merg alături de voi, chiar dacă drumul duce-n iad.

Din apropiere de Salt Lake și pînă în acest punct am văzut că regiunea era tot mai stearpă pe măsură ce înaintam.

Iarba devenea tot mai săracă şi tufişuri de salvie luau locul pădurilor. Am ajuns la un moment dat aproape de Lacul Sevier şi, mergînd printre dealuri domoale, am trecut pe lîngă Micul Lac Sărat, care era mai mult uscat, iar malurile de jur împrejur albe de parcă ar fi fost ninse. Probabil că în anotimpul ploios semăna ceva mai mult a lac, dar acum era secat de tot.

Pe drum am dat de-o vale îngustă, plină de tufe de salvie, şi n-am apucat să mergem prea mult, că am descoperit patria iepurilor cu urechi mari, cărora le spunem azi Jack Rabbit[1]. Toţi cei care aveau o flintă şi-au pus-o în funcţiune şi din toate părţile s-au pornit împuşcături. Era numai fum, vînătorii înaintau, iepurii alergau în toate direcţiile ca să-şi scape blana. Unii au intrat ca orbeţii drept sub picioarele cailor şi vitelor, pe sub care, încît căruţaşii i-au omorît chiar şi cu biciul. Cînd am ajuns la capătul văii, ne-am aşezat tabăra şi, făcînd socoteala vînatului, am văzut că fuseseră doborîţi peste cinci sute de urecheaţi, cam unul de fiecare om.

Cînd fruntea convoiului a ajuns la drumul lui Smith a fost un moment foarte dificil. Căruţele o luau una după alta spre dreapta, şi numai din cînd în cînd cîte una ţinea drumul drept înainte, cum ne înţelesesem de la început.

După ce convoiul s-a împărţit în două, căpitanul Hunt veni la grupul mai mare de care şi le ură tuturor, din inimă, drum bun şi călătorie plăcută. Prietenul meu Bennett, de care-mi legasem soarta, se număra printre cei ce o luau pe urmele convoiului lui Smith. De acolo pînă la munţi am avut un drum lesnicios, foarte plăcut, care suia uşor peste dealuri împădurite unde găseam iarbă şi apă din belşug.

În cele din urmă am ajuns pe culmea unui munte semeţ, după ce bătusem vreo trei zile noul drum. În jur creşteau tufe de jneneni, şi experienţa îmi spunea că ajunsesem la o altitudine destul de mare. Chiar în faţa noastră apăru un canion de netrecut pentru care, iar drumul cobora tocmai într-acolo. Oamenii puteau merge mai departe pe jos, poate şi caii, şi catîrii, dar carele n-aveau cum ; ne-am propus să facem popas şi am trimis oameni că cerceteze locul şi să găsească o trecătoare prin acest canion foarte abrupt şi stîncos. Lemne de foc şi iarbă se găseau din belşug, dar pînă la izvor era mult de coborît şi apa trebuia cărată apoi cale bună pînă în tabără.

[1] Jack Rabbit — iepure mare, specific Americii de Nord (n.t.).

Trecuseră două zile şi cei trimişi în recunoaştere au început să se întoarcă rînd pe rînd, toţi aduceau aceeaşi veste : mai departe nu era nici un drum de care. Unii spuneau că peretele de vest al canionului putea fi urcat şi de oameni, şi de catîri, dar ca să croieşti drum carelor pe acolo trebuia să te spetești o veşnicie.

Entuziasmul pentru calea lui Smith se domoli şi se porniră discuţii dacă nu era mai bine să ne întoarcem şi s-o apucăm pe urmele lui Hunt. În cea de-a treia zi, un tovarăş de călătorie singuratic, ce avea un car şi o pereche de boi, îşi dădu sufletul. Se pare că pornise la drum cu gîndul să se mai întremeze. Unii au început să trebăluiască în jurul căruţei lui, în vreme ce alţii socoteau că se pierdea prea mult timp cu un străin. A fost îngropat creştineşte de cei din grupul lui.

Dimineaţa, domnul Rynierson invită pe cei de faţă să-l asculte şi făcu vreo cîteva observaţii asupra situaţiei în care ne aflam. Ne spuse :

— Îmi iubesc familia ca ochii din cap. După cum arată pădurea, îmi pot da seama că ne aflăm la înălţime cam mare. La patru noiembrie am apucat pe drumul acesta şi acum ne găsim în şapte. Am ajuns, după cum se vede, într-un ţinut unde poate să ningă în orice moment, şi de rămînem aici şi ne prinde vreun viscol mai zdravăn, vom pieri probabil cu toţii. Eu mă simt dator s-o iau pe un drum mai ferit. Îmi înjug boii şi mă întorc de îndată pe vechiul drum. Băieţi — se adresă el căruţaşilor lui — prindeţi vitele că ne întoarcem.

Gestul fu hotărîtor şi domnul Rynierson nu mai zăbovi nici un pic. Mulţi se gătiră şi ei de drum ca să-l urmeze, şi cînd domnul Rynierson o porni din tabără, după el se formase un şir destul de lung de care. Pe măsură ce se întorceau şi raportau că nu e nici un drum mai departe, cei plecaţi în cercetare îşi înjugau vitele şi o porneau înapoi. Unii au mai adăstat o vreme, alţii şi-au aşteptat tovarăşii împrăştiaţi prin preajmă, dar toţi erau gata de întoarcere, cînd sosi o ceată aducînd vestea că găsise un drum de trecere, iar mai departe părea să fie loc bun de mers. Cînd sosi această veste, în tabără mai erau cam douăzeci şi şapte de care, şi cum cei care găsiseră drumul erau stăpînii unora dintre acestea, au căzut la învoială să meargă mai departe spre vest.

Domnul Bennett n-a apucat să ajungă prea departe pe acest drum cînd îl lovi nenorocul şi i se rupse iima carului ; se întoarse înapoi la popas ca să ia inima de la căruţa celui mort, şi cînd isprăvi de dres carul, se lăsase noaptea. A fost

nevoit să aştepte zorii. Mai erau şi alţi cîţiva care se porniseră tîrziu şi făcuseră popas în apropiere.

Cînd totul a fost gata, am purces pe urmele celor de dinainte. Drumul o lua la început drept spre nord, într-acolo unde se spunea că s-ar fi aflat trecătoarea. După ce carele s-au mai adunat laolaltă, s-a făcut o adunare ca să se pună rînduială în convoi. Atunci s-a văzut limpede că celor care n-aveau familie nu le prea venea la socoteală să-şi lege soarta de cei cu neveste şi copii şi să fie nevoiţi să vină în ajutorul lor; lucrurile au tot fost dezbătute şi, la urmă, toţi cei cu casă grea s-au trezit în afara înţelegerilor dintre ceilalţi.

Un convoi, care s-a numit al „Răzvrătiţilor", o porni înainte la drum, iar noi am luat-o în coada lor, peste dealurile acoperite de jnepeni, pe văile cu puţină iarbă; dar apă era îndestul şi mergeam bine pentru că cei dinaintea noastră deschideau drumul, iar noi n-aveam parte de prea multe necazuri.

Dintre cei care nu fuseseră primiţi în convoiul „Răzvrătiţilor" făceau parte reverendul J. W. Brier, J. B. Arcane şi A. Bennett, fiecare cu familia lui. Domnul Brier nu s-a lăsat dat la o parte, ci s-a băgat cu forţa în convoi, spunînd că el merge cu grosul, şi reuşi să facă întocmai precum spusese.

Celelalte familii au rămas însă la urmă. Fusesem şi eu la discuţii şi auzisem totul, dar domnul Bennett era prietenul meu, îmi păstrase cu credinţă avutul, pe cînd nu ştia ce se alesese de mine, aşa că m-am hotărît să rămîn alături de el şi de familia sa, fie ce-o fi.

Fiindcă eu nu aveam căruţă de mînat, foloseam orice răgaz să mă caţăr pe munţii din preajmă, urcîndu-mă pe cele mai înalte culmi, chiar dacă mă abăteam multe mile din drum. Uneori înnoptam singur prin pustietăţi. Luasem cu mine şi binoclul domnului Arcane, aşa încît puteam să văd tot ce era de văzut în ţinutul acela.

Curînd m-am încredinţat că, de mergeam spre nord, nu aveam să ajungem unde trebuia. Le-am spus asta de mai multe ori, dar ceilalţi se încăpăţînară să nu se abată de la drumul pe care apucaseră cei dinaintea noastră. M-am dus pînă la cei din capul convoiului şi le-am spus că mergeam înapoi la Salt Lake, nu spre California. Au continuat să susţină că ţinem drumul arătat de Williams, care ştia munţii, şi că încă nu ajunseseră destul de mult spre nord, după cum arăta harta lui. I-am spus lui Bennett şi celorlalţi că ori o luăm spre vest, ori ne întoarcem şi pornim pe drumul obişnuit

către Los Angeles. Dimineața am ținut alt sfat și am hotărît să ne abatem spre vest, părăsind drumul pe care-l urmasem pînă acolo.

Am luat-o aproape în unghi drept spre vest, peste un teren care ne-a cam dat bătaie de cap, fiindcă trebuia să ne croim singuri drum acum. Cînd ne-am așezat tabăra, vitele s-au repezit la o iarbă albicioasă care creștea din belșug în jur, și unii s-au cam speriat gîndindu-se să nu fie cumva otrăvitoare. Mai apoi am aflat că era salvie albă, foarte hrănitoare, pe care vitele o pasc cu multă plăcere.

Într-una din zile m-am urcat pe o culme, pe care creșteau cîțiva pini, ca să văd mai bine ce se afla înaintea noastră. Cînd m-am apropiat de poalele muntelui, am dat de o stîncă turtită, largă de vreo cincizeci de picioare. Am auzit niște lovituri care nu știu ce erau, dar au încetat cînd am ajuns mai aproape. Am găsit multe semne care arătau că stînca aceea era folosită drept loc de tabără : cetină de pin, oase de animale de tot felul și alte resturi de mîncare, împrăștiate în jur. Aproape în mijloc am văzut o piatră lată pusă peste o gaură. Am dat-o deoparte și am descoperit un izvor minunat, cu vreo trei picioare de apă. Am mers mai departe și din vîrf am văzut că spre vest locurile erau tot mai sterpe.

A doua seară, vitejii „Răzvrătiți" au virat cîrma și au luat-o pe urmele noastre. În cele din urmă s-au gîndit să-mi asculte sfaturile și au pornit-o iute pe drumul nostru. În noaptea aceea am poposit cu toții în același loc, iar a doua zi dimineață au preluat iar ei conducerea.

După ce-au trecut o creastă nu prea înaltă, s-au pomenit într-o mică depresiune care nu părea să aibă vreo ieșire și arăta foarte aridă. Cîțiva băieți, aflați în fruntea celorlalți, au trecut înălțimea și au mers iute pe terenul aproape neted al depresiunii; cînd, deodată, au zărit în spatele lor, printre tufele de salvie, o mică ceată de indieni care le luaseră urma ; nu erau prea departe, dar se aflau la mai mult de o bună bătaie de săgeată. Băieții au descoperit deodată că puteau întinde pasul mai mult decît de obicei și merge mai repede, și îndată ce-au putut/ au făcut un ocol și s-au îndreptat spre care, fiindcă începuseră să le fie teamă să nu se trezească cu vreo săgeată în spinare, mai curînd decît gîndeau ei, fiindcă indienii erau iuți de picior.

Cînd băieții au ajuns aproape de convoi, indienii au dispărut fără urmă de parcă i-ar fi înghițit pămîntul ; nu se

mai vedea decît un cîine mărunțel, ce semăna destul de mult cu un lup de prerie, și care păstra o distanță respectabilă. Nimeni n-a putut pricepe unde dispăruseră indienii.

Am ținut marginea de vest a depresiunii și am poposit aproape de poalele unui munte mai scund. Am mînat vitele spre podiș unde mai erau cîteva fire de iarbă : în tabără n-aveam decît apa din burdufe.

Cîțiva au urcat înălțimile din nord, dar n-au aflat urmă de izvor. Pe cînd coborau un canion, au găsit într-o crăpătură în piatră niște apă de ploaie și au băut toți pe săturate. Lew West s-a întins cu fața în jos și a băut cît a putut să încapă în el, iar apoi le-a spus băieților să-l omoare acolo pe loc, că în viața lui nu s-a simțit mai fericit. Înainte de a pleca au băut toată apa, într-atît de putină era.

Mai la vale au zărit un indian ferindu-se după niște stînci mai mari și, după ce l-au căutat o vreme, l-au găsit într-o peșteră, nemișcat ca un mort. L-au tras afară și l-au făcut să meargă cu ei ; au încercat în toate chipurile să afle de la el unde ne aflam și încotro era lacul Owen, pentru că ni se spusese că lacul era în drumul nostru, dar indianul părea de lemn. Așa că l-au adus în tabără, i-au acoperit goliciunea cu o flanelă roșie și l-au pus să dearmă între doi oameni de-ai noștri ca să n-o șteargă.

Dimineața am avut mai mult succes și indianul ne-a arătat o văgăună, la vreo patru mile distanță, unde era apă destulă pentru toți, și ne-am mutat tabăra acolo. În vremea asta, băieții au plecat cu indianul pe unul din munții stîncoși și sterpi din jur și, ajungînd pe versantul vestic, indianul i-a dus la o groapă tocmai pe un țanc pietros, unde numai unul ca el s-ar fi gîndit că acolo există vreo picătură de apă. Și-au scos cănile și au băut pe rînd, apoi i-au dat o cană și indianului. Dar acesta nici nu se uită la o sculă atît de civilizată și, după ce-și așeză arcul și săgețile jos, bău după pofta inimii, direct din băltoacă. I-a trebuit atît de mult timp să bea că băieții aproape au uitat de el, în timp ce se uitau spre munții din zare și discutau diferitele posibilități ; cînd ridicară ochii, atrași de un zgomot ușor, îl văzură pe indian luînd-o la vale peste stînci, ca o capră sălbatică, și din cîteva salturi se făcu nevăzut.

Vînat era foarte puțin și atît de rar, încît oamenii au început să se satur e să mai care și pușca, mai ales că nici nu se mai temeau de vreun dușman. Căruțele au continuat să hodorogească mai departe cît de repede puteau, dar munții

și văile din jur arătau tot mai sterpe, iar apă se găsea tot mai greu. De cînd pornisem pe această scurtătură, nu căzuse picătură de ploaie, iar nopțile erau senine și zăpușitoare. Înălțimile păreau a fi gorgane stinghere, din care nu izvora nici un pîrîu ; în schimb, dădeam de lacuri secate, cu un fund neted, deschis la culoare și atît de dur, încît pe suprafața aceea lucioasă nu rămînea nici urma copitelor vitelor. De la distanță, lacurile secate păreau ca un luciu de apă în bătaia soarelui. Și aerul era atît de curat, încît acestea erau de trei ori mai departe decît arătau să fie la prima vedere. Această părere de apă era atît de desăvîrșită, încît ne-a înșelat adesea, și o dată sau de două ori era să ne aflăm sfîrșitul din cauza asta.

Am luat binoclul domnului Arcane și m-am chinuit să mă urc pe toate înălțimile aflate la o zi de mers, ceea ce mi-a înlesnit să cunosc bine ținutul spre nord și vest. Uneori rămîneam departe de convoi cîte două, trei zile, fără să iau cu mine decît pușca și bidonul de apă. Eram cu multă băgare de seamă dinspre partea indienilor și încercam să mă feresc de surprize. Aprindeam cîte un foc numai cînd se lăsa întunericul, apoi, plecam mai departe pînă găseam vreo scobitură în care mă vîram și rămîneam pînă dimineața. Așa că, de se-ntîmpla vreun indian pe la focul meu, nu găsea nimic de vînat.

Într-una din zile mergeam printr-o viroagă largă ce urca spre o culme și, încă înainte de a ajunge în vîrf, am văzut înălțîndu-se în față șuvițe de fum. Am luat-o pe o văioagă mai ocolită, m-am apropiat cu fereală, mergînd cît puteam de aplecat ca să nu mă zărească nimeni, iar cînd am ajuns aproape de creastă, la vreo sută de iarzi de foc, am îndrăznit să ridic încet capul ca să văd cîți erau în acea tabără. Nu vedeam decît doi și, în timp ce mă uitam, o indiancă privi înspre mine, dar stăteam atît de bine ascuns, că nu-mi putu zări decît creștetul capului, și m-am lăsat îndată jos. M-am tîrît mai sus ca să mă pot uita mai în voie, iar cînd m-am ridicat femeia m-a văzut de data asta bine. Și-a înșfăcat pe dată copilul din culcușul lui făcut dintr-o creangă răsucită și acoperită cu o piele de iepure, l-a luat sub braț, i-a dat un ghiont zdravăn unei fetițe care urla cît o ținea gura, și a zbughit-o, zburînd parcă pe panta dulce spre creastă, cu fetița pe urmele ei.

Cum fugea, părul negru și lung îi flutura în urmă. Întorcea mereu capul, de parcă s-ar fi așteptat în fiece clipă să fie

ucisă. Această mamă alergînd cu copiii îmi oferea cel mai grozav și mai firesc tablou, nestîlcit de nici o școală sau de pretenții artistice, tulburător și cît se poate de sălbatic. Nici un pictor nu va reuși vreodată să zugrăvească această femeie a deșertului, cu pruncul și fetița alături, în clipa cînd au trecut peste creastă și au dispărut.

M-am luat după ele, dar cînd am ajuns pe cea mai înaltă culme, nu se mai vedea țipenie de om. M-am uitat în jur cu binoclul. La nord nu erau decît stînci înnegrite, o zonă numai munți. M-am uitat o vreme, apoi m-am gîndit că nu era bine să merg mai departe, fiindcă mă putea pîndi careva, și cînd m-aș fi așteptat mai puțin, mă puteam trezi împănat de săgeți. Am văzut mereu urme lăsate de indieni, dar, cum nicioda tă nu s-au apropiat de tabăra noastră, am socotit că era mai cuminte să cred că nu sînt prea înclinați spre prietenie. M-am întors înapoi să cercetez locul unde făcuse popas indi anca. Era un foc prizărit, numai cît să scoată puțin fum. În coșul conic, pe care-l părăsise în fugă, se aflau doar vreo cîte va săgeți amărîte, niște frunze de cactus, din care țepii fuse seră scoși și arși, iar alături, culcușul în care dormise pruncul. Aveam dinainte priveliștea bucătăriei amărîte a unor sărmani flămînzi.

M-am urcat apoi pe cea mai înaltă creastă ce mi-a ieșit în cale, de unde am scrutat tot ținutul, mai ales spre vest și nord, și am constatat că era foarte arid. Nu se zărea nici un copac, nici o vale mai mănoasă, nici un fir de verdeață. De parte, spre vest, se vedeau limpede niște munți cu crestele acoperite de zăpadă. Într-acolo era ținta călătoriei noastre. În rest se vedea numai foarte puțină zăpadă, iar între mine și munții înzăpeziți se ridica un lanț nu prea înalt de munți golași, din piatră neagră, și se întindea un podiș otova, unde nu zăream nici unul din semnele învățate în cursul călătoriei prin această regiune care să vădească urmă de apă.

Vitele începură să arate tare prăpădite, fiindcă n-aveau parte decît de hrană foarte săracă. Iarba era puțină și cînd le dejugam și le slobozeam, nici nu catadicseau să caute ceva de mîncare în jur. Abia se mișcau și smulgeau în silă cîte un smoc de ierburi uscate, răzlețe ici și colo. După multe zile și nopți numai cu hrană uscată ca asta, bietele animale sufereau mult și, deși la plecarea din Salt Lake erau grase și frumoase, acum arătau sfrijite și nenorocite, și se tîrau de colo-colo — credincioase și sclave ale omului.

În timp ce ne continuam drumul, în una din zile, am zărit o înălțime mai mare, să tot fi fost la vreo douăzeci de mile depărtare spre sud, și m-am hotărît să ajung acolo ca să văd mai bine ce ne aștepta înainte. Am umblat fără preget toată ziua și am ajuns pe culme în amurg. Am rătăcit printre stîncile mari din jur și am găsit un țanc ce ieșea oarecum în afară, care mă ferea de dușmani, de vînt, de furtună, și acolo mi-am așezat tabăra.

Încă pe lumină mi-am adunat ce-am găsit în preajmă bun de foc, adică niște vreascuri de salvie, mănunchiuri de ierburi uscate, dar nu veștede, și din toate astea am încropit un foc după metoda indiană și m-am așezat și eu lîngă el.

Aveam prilejul să meditez netulburat de nimeni și, în vreme ce puneam din cînd în cînd cîte ceva pe foc, nu puține erau gîndurile care mă năpădeau. Mă gîndeam că ne aștepta un viitor întunecat și plin de greutăți. Mi-am pus o piatră căpătîi și pălăria drept pernă și, întinzîndu-mă pe pragul acela de stîncă, am adormit, că eram tare obosit. Dar curînd m-am trezit tremurînd de frig, fiindcă eram la înălțime destul de mare, iar restul nopții mi-am făcut de treabă aruncînd cîte un vreasc pe focul ce mă mai dezmorțea carecum. Astfel, mi-am petrecut cu acea noapte în deplină singurătate.

Am fost cît se poate de bucuros cînd s-a arătat o geană de lumină deasupra munților din răsărit și a dat la iveală imensa întindere, pustie cît vedeai cu ochii. Cînd soarele se ridică de-a binelea, am privit atent toată cuprinderea și ai fi zis că vezi pînă la capătul pămîntului. La nord și vest era un podiș vast, părînd a măsura o sută de mile și, din cîte îmi dădeam eu seama, acolo nu găseai o gură de apă sau o mînă de iarbă măcar pentru o vită. Drept spre vest se ridica piscul la care ne uitam de o lună de zile, iar mai la nord era un loc mai teșit pe care-l numiserm noi trecătoarea lui Martin, și într-acolo năzuiam noi de atîta vreme. Vîrful de munte, acoperit de zăpezi, strălucea în soarele dimineții și părea foarte aproape în aerul străveziu, fără pic de nor, ceață sau praf care să împiedice vederea.

Învățasem pe pielea mea că cea ce se afla la o zi de mers părea mai aproape într-o astfel de lumină, iar cînd ne apăreau dinainte, la mică depărtare, niscai lacuri, băteam drumul mult și bine pînă ajungeam la ele.

Perspectivele mi se păreau atît de sumbre, încît aș fi dat oricît numai să nu mai fiu răspunzător pentru viața unor femei și copii mici care nu aveau să mai vadă o pîine dacă nu erau ajutați. De-aș fi fost și eu în situația de a nu-mi purta decît mie de grijă, cum erau unii, îmi puteam lua frumos desaga în spate și pușca pe umăr și pe-aici ți-e drumul, știind că nu las pe nimeni neajutorat în urmă. Dar așa cum stăteau lucrurile, mi se părea că mi-aș fi încărcat conștiința cu o crimă dacă părăseam copiii și nevasta lui Bennett și familia lui Arcane, alături de care mersesem pînă atunci.

Prin binoclu vedeam șirul de care mișcîndu-se încet pe podiș spre ceea ce-mi părea a fi un lac. Am încercat să ghicesc pînă unde vor ajunge în seara aceea și am luat-o drept spre acel punct, o zi întreagă de mers neîntrerupt. Am sosit după lăsarea întunericului, cam la vreun sfert de milă de focul de tabără, cînd, deodată, am nimerit într-un fel de mocirlă pe fundul canionului, ceea ce era semn de apă. Am bîjbîit o vreme prin beznă și curînd am găsit o băltoacă, și, cum de două zile nu pusesem picătură în gură, m-am trîntit pe burtă și am băut iute cîteva înghițituri.

Nu părea să fie nici prea limpede, nici prea curată, dar în orice caz era apă, cea ce era cel mai important lucru în momentul acela. A doua zi dimineață m-am dus din nou la băltoacă și am văzut că de acolo se adăpaseră vitele. Stîrniseră tot mîlul și băuseră cam tot ce fusese apă curată, dar arătau mult mai întremate. Am găsit oamenii pe marginea lacului, pe care-l văzusem de pe munte și în care, din fericire, adăsta un deget de apă. Săpaseră mai multe gropi unde se adunase apa pe care o foloseau în tabără.

Seara, cînd ceilalți au aflat că ajunsesem și eu la locul de popas, s-au strîns toți în jurul carului nostru ca să afle ce văzusem, ce mai știam și ce ne aștepta de acum încolo. Voiau să cunoască mai ales cît mai era, după părerea mea, pînă la capătul călătoriei. Le-am ascultat întrebările și le-am spus pe șleau ce văzusem și ce soartă credeam eu că ne așteaptă. Nu-mi prea venea la îndemînă să le spun adevărul gol-goluț de teamă să nu-i descurajez, dar cînd m-au îmboldit să le dezvălui părerea mea le-am mărturisit, fără ocol, că mai aveau cel puțin o lună pînă la capătul drumului. Au părut să aibă încredere în experiența mea și, de nu greșeau, s-au gîndit că vitele aveau să rămînă numai pielea și osul, iar celelalte provizii, pe sponci, înainte de a ajunge noi atît de departe.

Cum s-a luminat, eram în picioare şi l-am văzut pe Bennett stînd lîngă foc. Nici nu m-a văzut bine şi mi-a spus :

— Lewis, dacă nu te superi, te rog de acum încolo să nu-ţi mai dai în vileag părerile aşa de-a dreptul şi atît de categoric, cum ai făcut-o aseară. Cînd m-am dus să mă culc, am găsit-o pe Sarah (nevastă-sa) plîngînd, şi cînd am îndemnat-o să-mi spună de ce plîngea, mi-a zis că auzise vorbele dumitale despre soarta care ne aşteaptă „şi dacă Lewis a spus aşa, atunci aşa este, mi-a zis ea, fiindcă ştie el mai bine decît noi toţi la un loc". Crede că şi ea şi copiii au să moară de foame.

Dimineaţa, „răzvrătiţii" şi alţi vreo cîţiva care nu făceau de fapt parte din convoiul nostru a înjugat boii şi au pornit spre vest, peste acel podiş unde le-am spus, că nu vor găsi apă, şi eram convins că n-aveau să ajungă cu viaţă dincolo. Culverwell şi Fish au rămas cu noi, adăugînd încă un car la convoi.

Am stat, ne-am gîndit şi ne-am sfătuit cu multă grijă şi le-am arătat că nu credeam să putem străbate platoul în mai puţin de patru sau şase zile, nici găsi picătură de apă pe drum. La sud se ridica un munte cu zăpezi bogate pe creste, ba chiar şi cîţiva pini. Fără îndoială că la poale aveam să dăm de apă din belşug, dar, fiind spre sud, nu prea era în calea noastră. Însă posibilitatea de a găsi apă în partea aceea ne-a făcut să ne hotărîm să ne abatem mai degrabă într-acolo, decît s-o luăm pe urmele „răzvrătiţilor" prin acel pustiu. Aşa că am luat-o printr-un canion ce ducea spre munte şi am avut parte de un drum destul de greu, în pantă şi bolovănos.

In cea de-a doua noapte ne-am aşezat tabăra la capătul canionului, dar pînă acolo n-am dat de fir de apă, ci numai de cîteva tufe uscate de salvie pentru vite, dar nici pe astea nu le mîncau cu bucurie decît cînd ajungeau moarte de foame. Au rămas pe lîngă tabără, arătînd nenorocite, cum numai vitele pot să arate. In timpul nopţii, pe deasupra noastră s-a rătăcit un nor zănatic ce s-a scuturat lăsînd un strat de zăpadă de cîteva degete. Cînd se făcu ziua, vitele se strînseră tremurînd de frig în jurul carelor şi începură să lingă zăpada, ca să-şi mai astîmpere setea. Ne-am luat şi noi după ele şi am topit zăpada ca să avem apă.

După cum arătau, vitele nu prea mai erau în stare să ducă multă greutate şi, cum drumul urca mereu, se cuvenea să le cruţăm, lăsîndu-le o povară cît mai uşoară. Bennett era dulgher şi avea în căruţă scule bune. Cu foarte puţină tragere

de inimă le dădu jos, așa cum făcu apoi cu tot ceea ce era de prisos, în afară de așternuturi și provizii ; le-am lăsat alături de drum și am pornit mai departe la deal, mai ușor încărcați.

Eu și un alt tovarăș, Rogers, am luat-o pe jos înainte, doar cu puștile la noi, ca să cercetăm drumul și să găsim loc bun de popas. După vreo cîteva mile am trecut de zona aceea cu zăpadă și am ieșit la o pantă ; în aerul limpede al dimineții, pînă la poalele muntelui înzăpezit, nu părea să ai mult de mers și eram sigur că puteam ajunge înainte de lăsarea serii. Într-acolo nu mai era nevoie de nici o călăuză, așa că eu și Rogers, numai cu puștile și bidoanele la noi, am luat-o la picior cît am putut de repede, iar dacă aveam să aflăm vreun loc de tabără, urma să facem semnale cu fum ca să-l găsească și ceilalți.

Și de data asta distanța ne-a jucat un renghi ; am mers repede, fără oprire, și am ajuns la poalele muntelui abia aproape de lăsarea nopții. Aici am dat de un platou în mijlocul căruia se ridica o colibă joasă de crengi, iar de lîngă ea se ridica o șuviță de fum pe care o vedeam limpede pentru că noi ne aflam în partea umbrită a muntelui, pe cînd coliba rămase luminată pînă aproape de apusul soarelui. Am privit cu grijă în jur și am văzut cu bucurie că nu era decît o singură colibă, așa că nu ne puteam aștepta să dăm decît peste puțini oameni. Ne-am apropiat cu băgare de seamă și multă fereală, făcînd un ocol pentru a ajunge între colibă și munte, ca nu cumva locatarii acesteia să se refugieze într-acolo.

Numai după o îndelungată cercetare am descoperit o intrare în colibă și, în cele din urmă, ne-am apropiat pe furiș drept din față. Nu vedeam pe nimeni și ni-i închipuiam pe cei dinăuntru stînd la pîndă, cu toate că era greu de crezut că ne văzuse cineva, fiindcă ne ferisem să ne arătăm. Ne-am sfătuit o clipă și ne-am hotărît să ne apropiem și, de puteam, să punem mîna pe vreunul care să ne dea amănunte despre regiunea aceae în care ne simțeam pierduți.

Cînd am ajuns la vreo treizeci de iarzi, prin deschizătură se arătă capul unui bărbat, dar dispăru fulgerător. Ne-am tras cocoașele armelor, gata pregătite, și i-am spus lui Rogers să fie atent la săgeți, că, de aveau de gînd să le folosească, acum era momentul. Dar n-au recurs la arcuri. Arămiul, aproape gol-pușcă, se ivi din nou și ne făcu semne să ne apropiem I-am dat ascultare.

Am încercat să mă înțeleg cu omul prin semne, dar pricepea buștean. Am făcut pe pămînt o mică scobitură și am umplut-o cu apă din bidoanele noastre ca să-i înfățișăm un lac; am arătat cu mîna spre lac, apoi spre vest și nord, am făcut semne ca și cum ar fi trecut pe deasupra rațe și gîște gîgîind, dar se pare că n-am reușit să trezesc în mintea lui nici o idee cu privire la ce voiam noi să spunem. M-am cam burzuluit la el și am început să dau semne de mînie.

În vremea asta, din colibă se auzeau plînsetele unui copil, sau poate să fi fost doi, tremurînd cred de teama de a nu fi omorîți. Sărmanul om zgribulea de frig. Făcînd gesturi prietenești, am slobozit un foc de armă care-l trezi puțin; arătînd spre pușcă, spuse „Walker", vrînd să amintească numele acelei căpetenii de treabă care, din fericire, ne sfătuise să renunțăm la călătoria noastră pe Rîul Verde. Am priceput că indianul nu era în termeni prea cordiali cu Walker, dar, ca să ne arate că n-avea nimic împotriva noastră, se duse în colibă și ne aduse un pumn de grăunțe să mîncăm. Datorită unui izvor cu apă caldă din apropiere reușise să cultive niște porumb, iar cocenii uscați se vedeau încă în picioare, în jur.

Înainte de plecare i-am spus că o să ne întoarcem a doua zi și o să-i aducem niște haine, dacă găseam ceva care nouă nu ne mai făcea trebuință, apoi ne-am săltat pușlile pe umăr și am pornit-o înapoi spre căruțele noastre, uitîndu-ne din cînd în cînd peste umăr să vedem de nu eram urmăriți. Am întins pasul la vale, am ajuns la popas cînd se făcu noapte și ne-a întîmpinat o priveliște dezolantă.

Doamnele Bennett și Arcane erau deznădăjduite. Cei patru copii plîngeau de sete, dar nu găseai nici o picătură de apă în tabără, și pînă a doua zi, cine știe cînd, nu se putea face rost de apă cu nici un chip. Mamele erau înnebunite, ca nu cumva copiii să se sfîrșească de sete și să moară în brațele lor, și aveau de gînd să-și pună capăt zilelor decît să îndure chinul de a-și vedea copiii zbătîndu-se în ghearele morții și apoi dîndu-și sufletul. Se căinau că numai ele erau de vină pentru nenorocirea care-i lovise pe toți, pentru că, din lăcomie pentru aur, își lăsaseră de izbeliște gospodăriile, în care n-au știut niciodată ce e foamea, și pînă și în somn vedeau mesele îmbelșugate de acasă, iar dimineața se trezeau numai pentru a încerca și mai vîrtos dezamăgirea.

Cînd eu și Rogers ne-am arătat în tabără cu bidoanele pline de apă și le-am oferit mamelor și copiilor, a fost mare bucurie, și în ochii lor au lucit lacrimi de recunoștință care

au pornit să le curgă pe obraji în timp ce nu mai conteneau să ne binecuvînteze.

Vitelor le-a mers tare rău. Ţinutul era numai bolovani, fără pic de vegetaţie, în afară de nişte fire uscate de vreo şase degete, din care sărmanele animale rareori mai apucau cîte o gură, apoi mergeau, abia tîrîndu-se, mai departe.

Pînă la izvor erau vreo şapte-opt mile, dar toţi mai prinseră puţin curaj, ştiind sigur că în curînd vom sosi acolo. Am pornit devreme, şi pînă şi femeile au luat-o pe jos ca să mai cruţăm vitele. Cînd am ajuns la vreo două mile de apă, cîţiva boi s-au aşezat jos şi n-au vrut să se scoale, aşa că i-am lăsat acolo, împreună cu unul dintre care, iar toţi ceilalţi am mers mai departe şi am ajuns la izvor îndată după prînz. Am luat nişte apă şi ne-am întors la vitele rămase în urmă şi le-am dat să bea. S-au mai întremat, s-au ridicat în picioare şi am încercat să le mînăm fără să le mai punem la car, dar nu păreau înclinate să se urnească din loc fără jug, aşa că le-am înjugat. Se pare că jugul şi căruţa le ajuta să se ţină pe picioare, şi aşa au mers mai uşor decît atunci cînd erau slobode şi o luau care încotro, fără să aibă în ce se rezeme.

Acel izvor cald era destul de bogat şi curgea pe o distanţă de vreo sută de iarzi sau chiar mai mult, pentru ca apoi apa lui să fie înghiţită de nisipul însetat. Cocenii uscaţi de porumb din recolta trecută, nişte buruieni mărunte, salvia şi iarba le-a priit vitelor şi şi-au mai astîmpărat foamea, ceea ce nu se întîmplase de multă vreme, aşa că ne-am gîndit să poposim acolo două-trei zile să le lăsăm să se mai întremeze.

Indianul pe care-l văzusem acolo cu o seară înainte dispăruse fără să lase nimic în urmă, în afară de nişte bolovani de sare. Se pare că noii prieteni îl cam înspăimîntaseră.

A doua zi dimineaţa m-am hotărît să urc pe culmea pe care o văzusem eu lîngă o trecătoare ca să cercetez mai bine locurile cu binoclul. Odată cu mine s-au mai pornit doi băieţi. Străbătînd o zonă cu zăpadă, am văzut urmele lăsate de indianul fugar, care trecuse creasta. La deal, băieţii au început să cam rămînă în urmă şi, cu mult înainte de lăsarea nopţii, nu i-am mai zărit deloc.

Terenul era destul de afînat şi am văzut multe urme de indieni, ceea ce m-a pus în gardă. Am ajuns în vîrf şi, băgînd de seamă că începuse să se întunece în partea în care cădea umbra muntelui, am făcut un foc cu salvie uscată, am mîncat, iar cînd întunericul s-a lăsat de-a binelea, am mai înteţit focul şi am mers cam vreo milă mai departe pînă la o viroagă cu

pereții de vreo două picioare înălțime, unde mi-am făcut culcuș, la adăpost de vînt, și am dormit pînă dimineața. Așa că i-am păcălit pe indieni cu propriile lor lecții.

A doua zi dimineață, pe la ora nouă, m-am urcat din nou pe creastă și mi-a apărut în față cea mai grozavă priveliște ce mi-a fost dat s-o văd. La nord și la sud puteam să văd pînă la capătul pămîntului. Cea mai mare parte a regiunii din jur era mai joasă, numai piatră neagră și stearpă.

Spre vest, vederea era mărginită de piscul acoperit de zăpezi. Munții coborau spre sud pe o pantă cam de douăzeci de mile, și la jumătatea distanței se vedeau niște fuioare de fum, de la un foc de tabără, după cîte părea ; nezărind nici o vită sau vreun car, am socotit că erau indieni acolo. Spre nord se vedea deșertul prin care apucaseră „răzvrătiții" și tovarășii lor. Dacă în drumul lor au înfruntat tot atîtea greutăți ca și noi, cum aveau și mai mult de mers, probabil că pînă în acel ceas muriseră de sete.

Am stat pe culmea aceea mai bine de o oră, iscodind cu binoclul tot ceea ce se putea vedea de acolo, cercetînd cu grijă tot ce se arăta a ne fi cît de cît de folos sau obstacol în cale. Cu cît mă uitam mai mult, cu atît mă convingeam mai vîrtos că ne-aștepta încă drum lung pînă-n California și, în vreme ce coboram din nou către tabără, mă întrebam ce sorți aveam ca să ajungem cu viață acolo. Am socotit că ne mai aștepta cel puțin o lună de mers trudnic înainte de a pune piciorul pe tărîmul aurului, și nici vitele, nici proviziile nu aveau să ne ajungă pînă atunci.

Eram atît de cufundat în gînduri, încît uitasem cu totul de indieni și ei ar fi putut pune ușor mîna pe mine, cum mergeam eu așa, bălăbănindu-mă. Mă gîndeam la casa părintească, unde pe masă se lăfăia pîinea și fasolele, ca să nu mai vorbesc de celelalte bunătăți, și iată-mă-s, cel mai vîrstnic fiu, departe de-ai mei, în mijlocul Marelui Deșert American, cu stomacul lipit de șira spinării, cu gîtul uscat iască și hainele tîrnosite de prea multă purtare. Și poate că nu încercasem încă greul cel mare.

S-ar fi putut întîmpla să văd bărbații, femeile și copiii din convoiul nostru topindu-se de lipsuri și murind, fără să le pot da o mînă de ajutor. Era cea mai sumbră, cea mai neagră soartă din cîte-mi putusem închipui vreodată, și am început să hohotesc de plîns, acolo, singur, fiindcă credeam că asta ne aștepta și erau greu de îndurat. Nu stă în puterea mea să povestesc cît de mult am suferit în acele singuratice drumuri

ale mele, care uneori țineau zile și nopți, pentru ca să le pot da tovarășilor mei cele mai bune sfaturi de care mă simțeam în stare.

Știam că eu singur o puteam scoate la capăt, dar ori scăpam toți, ori nici unul. Și cu toate astea nu trebuia să-i descurajez pe ceilalți. Le puteam spune adevărul, dar trebuia să-mi păstrez gîndurile numai pentru mine ca să nu-i fac să-și piardă nădejdea și încrederea.

Am ajuns la tabără a treia zi și i-am găsit acolo și pe cei cu care plecasem o dată și-i lăsasem în urmă. Am povestit tuturor cele văzute și la urmă a reieșit că singurul drum pe care puteam merge era cel prin munții din vest. Mi-au mărturisit că au făcut o descoperire : o grămadă de dovleci, probabil crescuți chiar în acele părți, destul de mare ca să ajungă la fiecare cîte unul. Nu le-am încuviințat gestul, fiindcă dovlecii nu erau ai lor și-l lipseau pe adevăratul lor proprietar de hrana necesară vieții.

Le-am arătat nu numai că nu era drept să le fure hrana, dar și primejdios, pentru că indienii se puteau strînge mai mulți la un loc și să se răzbune doborînd vitele cu săgețile sau luîndu-ne scalpul. Nu avuseseră de-a face cu indienii și le venea greu să înțeleagă urmările de care le vorbeam eu.

Cît am lipsit eu, au sacrificat o vită, fiindcă unii nu mai aveau ce mînca. Carnea fu împărțită între toți cei din convoi, căzîndu-se la învoială ca atunci cînd va fi nevoie să se sacrifice altă vită, aceasta să fie împărțită în același chip. Dar vitele erau atît de amărîte, că una nu ne ajungea pentru prea multă vreme. Nu s-a găsit nici urmă de grăsime, iar măduva oaselor era doar un lichid vîscos, amestecat cu sînge, de parcă ar fi fost stricată.

Mai departe, drumul ducea pe la poalele muntelui. În cale erau risipite o mulțime de stînci, unele cît casa de mari, dar ne-am croit cale printre ele, mergînd cînd într-o parte, cînd în alta. Vitele aveau copitele atît de rănite, încît le-am făcut niște mocasini din pielea boului tăiat mai înainte, și le-a prins tare bine.

Convoiul nostru era acum format din șapte care. Bennet avea două, Arcane două, frații Earhart unul, Culverwell, Fish și încă cineva unul, și mai era un creștin, al cărui nume l-am uitat, care mai avea și el un car.

Într-a doua noapte ne-am găsit un loc destul de bun de tabără, cu apă și chiar și niște iarbă mai ca lumea și buruieni

pentru vite. Cînd se duse la culcare, Bennett puse într-o oală de campanie niște carne proaspătă de vită și potrivi focul în așa fel, încît mîncarea să fiarbă încet și să fie gata în zori. Cam după vreun ceas, omul ieși afară să mai aţîţe focul și să vadă ce era cu mîncarea, dar cînd se duse să mai pună apă în oală, descoperi, spre marea lui părere de rău, că cea mai mare parte a cărnii dispăruse.

Eu mă înfășurasem într-o pătură și dormeam sub căruța lui, așa că m-am trezit cînd s-a dus la foc și l-am văzut cum stătea și se uita roată în jur să afle pe seama cui putea pune isprava asta, dar îndată veni la mine și-mi spuse în șoaptă :

— Ai mai văzut pe careva în jurul focului după ce ne-am dus la culcare ?

L-am asigurat că nu văzusem pe nimeni și atunci îmi spuse că cineva îi luase bucata de carne.

— Crezi oare — îmi spuse el — că e vreunul care să nu mai aibă chiar nimic de mîncare, încît să moară de foame ? Carnea asta e tare proastă și numai unul lihnit era în stare s-o ia.

După ce-am mai vorbit în șoaptă o vreme, ne-am culcat, dar în zori ne-am sculat amîndoi și ne-am așezat lîngă foc, cercetîndu-i din ochi pe cei care se trezeau și se vînturau prin preajmă. Socoteam că l-am dibuit pe făptaș, dar nu eram siguri ; nu ne puteam totuși închipui ce avea să se întîmple dacă începea furtul de alimente. În astfel de convoaie ca ale noastre, era o lege nescrisă care spunea că cel ce fura provizii își risca viața. Știam că eram siliți să stăm la pîndă și dacă fapta se repeta, cel vinovat trebuia pedepsit. Bennett veghie încontinuu și, gîndindu-mă că se putea întîmpla vreo nenorocire, cîteva zile nu m-am depărtat de care. După trei sau patru zile, orice speranță de a mai prinde făptașul a trebuit abandonată, iar primejdia a trecut.

Drumul nostru trecea acum prin cea mai îngustă parte a întinsului podiș, pe unde porniseră cu zece zile înainte și „răzvrătiții". La mică depărtare de acolo am descoperit urmele „răzvrătiților", și astfel ne-am dat seama că traversaseră și ei podișul și apoi se îndreptaseră spre sud. Am luat-o repede la picior pe drumul pe care apucaseră ei și am mers mai multe mile. Uitîndu-mă cu binoclul, m-am convins pe deplin că pînă nu vom ajunge la culmile următorului lanț de munți nu vom găsi apă și, temîndu-mă ca tovarășii mei să nu cumva să fi uitat să ia apă, m-am întors repede înapoi și am văzut că n-aveau picătură.

Le-am spus că n-aveau să vadă fir de apă în următoarele patruzeci de mile, așa că au pus toate vasele în care se putea păstra apă în cel mai ușor car și s-au întors înapoi să le umple.

Eu am luat-o mai departe pe urmele „răzvrătiților" și am mers atît de repede, că la lăsarea nopții eram aproape de creastă, unde se făcea o trecătoare prin lanțul de piatră; nu creștea un copac, o buruiană, un firicel de iarbă — un deșert neînchipuit de sterp.

Cînd am început să urc panta abruptă a muntelui, am dat de o vită moartă părăsită de „răzvrătiți"; acolo nu se putea face popas din lipsă de apă și de iarbă, așa că nici carnea vitei nu putuse fi salvată.

Trupul animalului era tare sfrijit, dar carnea se păstrase bine, de parcă era proaspătă. Eram atît de flămînd, că mi-am scos cuțitul și mi-am tăiat o bucată bună pe care am mîncat-o din mers, fără s-o mai gătesc, ba chiar și fără sare. Unii ar putea spune că mai degrabă ar muri de foame decît să mănînce în felul acesta, dar dacă ar fi fost vreodată încercați de foame, așa ca să simtă că se sfîrșesc cu zile, ar fi văzut că instinctul de conservare nu poate fi stăpînit nici de rațiune. Pune stăpînire pe tine, în ciuda voinței tale.

Am luat-o printr-un canion întunecat, cu pereți înalți și drepți în cea mai mare parte. Pe una din fețele perpendiculare părea să fie un strat de lut pe care se scurgea puțină apă. Aici indienii făcuseră un vas scobit din lut pe care-l prinseseră de perete ca să adune cam doi litri de apă, și am băut pe săturate apă bună, pentru prima oară de cînd lăsasem în urmă pîrîul. Noaptea aceea am rămas acolo, de teamă să nu dau peste indieni, care, eram pe deplin încredințat, mi-ar fi săltat scalpul dacă le-oferam vreun prilej nimerit. Am dormit fără foc, iar bucata de carne de care am vorbit mi-a amăgit foamea.

Dimineața am luat-o pe canion la vale. După cîte îmi amintesc, era Crăciunul și, spre înserat, am nimerit la locul unde făcuse popas reverendul J.W.Brier, doamna Brier și cei doi băieți ai lor. Cînd am ajuns eu, domnul reverend ținea, foarte liniștit, o predică despre educație celor doi băieți. Mi se părea cam ciudat să ascult un discurs atît de serios despre binefacerile educației din fragedă copilărie, cînd simțeam clar că foamea ne privea drept în față, iar în pustietatea stearpă din jur nu vedeam la ce folosea o educație mai savantă decît cea la care te îmboldeau nevoile firești. Nimeni nu știa

nici măcar unde ne aflam, nici de un ajutor mai acătării de undeva.

Noaptea acea am dormit lîngă foc, fără să mă mai învelesc în pătură, cum făcusem în atîtea nopți dinainte și, dimineața, după ce familia reverendului și-a înjugat vitele și a plecat, am cercetat cu atenție locul de tabără și am găsit niște șoric de porc aruncat. În timp ce-l mestecam și simțeam gustul de slănină grasă, mi se părea că am în gură cea mai bună-mbucătură pe care o mestecam vreodată.

Cînd am ajuns aproape de capătul de jos al canionului, la dreapta, în partea de nord, am zărit o stîncă aproape perpendiculară, puțin înclinată spre canion, iar la piciorul stîncii, o peșteră care arăta să fie mereu vizitată de indieni. Cum coboram, am văzut pe pămînt niște urme ciudate : erau urme de picioare și de mîini, de parcă un om ar fi mers în patru labe. Cînd am ajuns în vale, unde nisipul fusese măturat de vînt și îngrămădit în dune nu mai mari de trei-patru picioare înălțime, urmele deveniră și mai limpezi. Am mers după ele și am văzut că urcau pe una din dune și, chiar în vîrful ei, era săpată o groapă, iar acolo stătea ghemuită, ca un cîine, o mumie de indian.

Nu murise fiindcă vedeam cum i se mișcau coastele în timp ce răsufla, dar pielea semăna cu o șuncă bine uscată. După cum arăta, să tot fi avut două sau trei sute de ani, și chiar de-ar fi fost frate cu Adam, n-ar fi arătat mai bătrîn.

Era paralizat. În clima aceea, unde leșul unei vite rămînea zile sau chiar săptămîni fără să se strice, încît putea să-ți tai o bucată și s-o mănînci, un om își putea prelungi zilele mai mult decît ar fi de crezut.

Am stat și m-am uitat îndelung la ființa aceea nenorocită, și în tot acest răstimp nu i-a tresărit nici un mușchi, deși probabil că știa că se mai află cineva în groapă și se uită la el. Poate că punea în practică unul din sfaturile care se dau pentru o strălucită carieră politică : să arate înțelept și să nu spună nimic. În orice caz nu părea a avea de gînd să dea de bucluc dîndu-și drumul la gură. Pe undeva, prin preajmă, trebuie să fi avut vreun prieten care-i aducea cele necesare traiului. L-am lăsat acolo și am pornit-o la vale.

Apucînd pe drumul „răzvrătiților", am ajuns, curînd după lăsarea întunericului, la un foc de tabără în jurul căruia poposeau E. Doty și tovarășii lui. Cunoscîndu-i destul de bine, am rămas și eu cu ei. Mi-au spus că apa acolo era leșioasă, lucru de care m-am convins și eu îndată. Era un loc de tabără

nenorocit : apă proastă, nici un pic de iarbă, doar cîteva tufe răzlețe de salvie amară drept hrană pentru vite.

I-am întrebat ce știu despre trecătoarea lui Martin, fiind destul de aproape de ea acum, și mi-au spus că nu există nici o trecătoare ; muntele era ceva mai scund decît cel acoperit de zăpadă și atîta tot. Carele nu puteau trecere pe acolo și cei din ceată se hotărîseră să meargă pe jos, așa că s-au și apucat să-și folosească lemnul căruțelor pentru foc ca să usuce carnea cîtorva vite pe care le tăiaseră. Le-au ales pe cele mai neajutorate, care nu arătau să poată ajunge la capătul drumului, și carnea afumată constituia o hrană substanțială.

Urmau să-și împartă provizile în mod egal și s-au înțeles ca fiecare să-și poarte de grijă și să se gospodărească singur cum o știi și să nu se aștepte la vreun ajutor de la nimeni. Dacă-și termina proviziile, n-avea dreptul să mai ceară cuiva să-și împartă hrana cu el. Orezul, ceaiul, cafeaua au fost măsurate cu lingura și au împărțit cît mai cinstit și bruma de făină și de slănină pe care o mai avea. S-au hotărît să arunce totul, în afară de pături și provizii, fiindcă erau prea sfîrșiți ca să mai care greutăți, iar boii nu erau animale de povară și, în plus, au socotit că era mai bine să nu-i încarce cu nimic, ca să nu-i facă să dea în brînci, fără nici un folos.

Cînd porniseră la drum, oamenii aceștia fuseseră plini de viață, și năzbîtiile și glumele lor au stîrnit rîsul tot drumul de-a lungul rîului Platte, dar acum erau foarte posomorîți și vorbeau ca cei ajunși la fundul paharului amărăciunilor. Unul dintre ei spuse că acolo era maidanul de gunoaie al lui Dumnezeu, unde-și aruncase el resturile după facea lumii, iar dracul le mai răscolea și el oleacă. Altul adăugă apoi că acolo fusese prefăcută în stană de sare femeia lui Lot, iar apoi sarea, sfărîmată și împrăștiată în tot ținutul. Dacă mureai, mai spuse unul, nu putrezeai fiindcă sare era berechet.

O țineau așa într-una, și parcă nu găseau cuvinte destul de grele ca să-și arate toată sila și părerea proastă pe care și-o făcuse despre acea regiune.

Mi-au dat și mie puțină carne, ceva mai bună decît a mea, și încă înainte de a se crăpa de ziuă am pornit înapoi ca să duc veștile proaste pe care le aflasem de la „răzvrătiți".

Se făcuse aproape noapte cînd am ajuns în tabără și, după ce ne-am așezat în jurul focului, le-am spus, cît mai blînd cu putință, veștile neplăcute aduse de la cei care mergeau înaintea noastră. În cele două zile cît lipsisem, indienii își sloboziseră săgețile asupra a trei din vitele noastre, și una avea

o săgeată înfiptă într-o parte, dinaintea coapsei, un loc de obicei fatal. Ca să salvăm măcar carnea, am tăiat vita. Unora le-a fost frică să mănînce, gîndindu-se că săgeata fusese otrăvită, dar i-am încredințat că și indienii aveau nevoie de carne, așa că n-ar fi făcut una ca asta. Dacă ar fi tras cu săgețile în oameni, era foarte posibil să fie otrăvite, așa că trebuiau să ia îndată măsuri și să le smulgă înainte ca otrava să ajungă în sînge. Așa că am îndrăznit să afumăm restul cărnii și s-o luăm cu noi. Apoi le-am spus tuturor celor din tabără :

— Ei, acum vă dați seama și singuri că voi i-ați stîrnit pe indieni, luîndu-le dovlecii. Iar cînd vom ajunge într-un loc unde să le vină mai la-ndemînă, au să ne iasă înainte cu forțe mai numeroase și au să ne ucidă...

Le-am atras atenția să fie mereu pregătiți ca să nu fie luați prin surprindere, fiindcă sorții ne erau potrivnici. Am scos săgețile înfipte în ceilalți boi, care nu păreau să sufere prea mult de pe urma rănilor. Pîrîiașul unde am poposit noi a fost numit apoi Pîrîul Cuptorului, nume care i-a rămas pînă azi. A fost botezat astfel în 1862, de cîțiva prospectori care au ridicat acolo un cuptor mic, cu tiraj de aer, pentru a arde niște minereu aflat în apropiere care, bănuiau ei, conținea argint, dar cred că pînă la urmă au descoperit că era plumb și se afla prea departe de orice mijloc de transport ca să merite osteneala.

La sud vedeam că munții erau mai scunzi și nu aveau urmă de zăpadă, ci păreau a fi doar stînci puse una peste alta, din care erau durate piscuri semețe, și, în timp ce ne uitam în jur, acela ni s-a părut a fi tărîmul cel mai uitat de Dumnezeu.

Străbăteam ținutul de destulă vreme ca să știm că apă se găsea mai ales pe munții cei mai înalți, iar în văi nu era decît apă leșioasă sau nu se găsea deloc, și lanțurile mai puțin semețe, care ne făgăduiau o traversare mai lesnicioasă, nu promiteau nici un pic de apă și nici un fir de iarbă, fără de care aveam să pierim cu siguranță. Într-un fel eram pierduți de pe acum. Zilele senine ne îngăduiau să știm în orice moment punctele cardinale, după mersul soarelui, dar în toată imensitatea aceea a naturii nu văzusem urmă de viață de o lună sau și mai bine. Praf de pușcă și gloanțe cît încăpeau într-un buzunar de vestă îi ajungeau unui bun vînător pînă murea de foame, fiindcă nu se afla umbră de vînat mic sau mare în care să tragi.

Am întors pe toate fețele situația în care ne aflam și toți au fost poftiți să spună ce aveau pe inimă fără nici o sfială, fiindcă nu mai știam cine avea dreptate și cine nu și oricine putea veni cu vreo idee cît se poate de prețioasă. Toți erau cam descurajați. Proviziile aduse cu noi din lumea civilizată se împuținaseră într-atît, încît totul a trebuit cruțat numai pentru femei și copii, bărbații fiind nevoiți să se mulțumească doar cu carne de vită. S-a hotărît ca nimic din ceea ce se putea mînca să nu se risipească. Sîngele, pielea și intestinele, toate erau gătite într-un fel sau altul și constituiau hrana.

Sfatul nostru a ținut pînă noaptea tîrziu. Dacă aș fi văzut pe careva pierzîndu-și mințile, nu m-aș fi mirat, fiindcă foamea înghițise toate celelalte sentimente. Un om flămînd e un sălbatic. Poate deveni la fel de crud și egoist ca o bestie, supus și blînd ca un miel, sau bezmetic și înnebunit ca un animal încolțit, lipsit de sentimente, de minte, de orice simț al dreptății. Nici unul dintre noi nu ajunsese în așa hal, dar în ochii unora dintre noi se iscau uneori luciri ciudate, după cît mi-am dat seama uitîndu-mă în jur ; dar și ceilalți le vedeau pentru că i-am surprins făcînd gesturi tainice chiar și spre mine.

Veni și dimineața. Nimeni nu scotea o vorbă. Părea că soarta sumbră ce ne aștepta ne pecetluise tuturor gurile. Cînd dădeam de cîte o gaură în care găseam apă, ne îndepărtam cu atît de puțină tragere de inimă de ea, de parcă ne-am fi îndoit că vom mai avea vreodată bucuria de a mai bea o picătură.

Cînd am terminat și proviziile de carne pentru masa de dimineață, cei doi căruțași ai lui Bennett, împreună cu ceilalți doi ai lui Arcane, au socotit că aveau mai multe șanse de a scăpa cu viață dacă luau niște provizii cu ei și o porneau pe jos, așa că li s-a dat atît cît puteau duce cu ei, și-au făcut traistele și și-au luat cu tristețe rămas bun, spunînd că nădăjduiau să ne întîlnim iarăși pe coasta Pacificului. La plecare au curs lacrimi adevărate și cred că nici unii, nici ceilalți nu sperau să se mai vadă vreodată pe lumea asta.

Au luat-o pe drumul „răzvrătiților". Proviziile pe care le cărau cu ei, în afară de pături, nu puteau să le ajungă pentru mai mult de zece zile, și eu știam bine că în acest răstimp nici pomeneală să iasă din deșert.

Cînd m-am culcat, nu mi-am putut stăpîni gîndurile să n-o ia înapoi spre casa părintească, unde aveam apă destulă, iar la ora cuvenită mă aștepta o masă îmbelșugată. Visam că sorb o carafă întreagă de apă rece, bună, apoi mă trezeam cu

gura și gîtlejul uscate iască. Casa lăsată în urmă era un subiect favorit în jurul focului de tabără și mulți povesteau cum îi bîntuiau visuri, atît de precise, de parcă ar fi fost aievea, despre casa minunată de pe coasta de est, unde erau înconjurați de tot confortul și fericirea, chiar dacă nu erau așa de bogați. Coliba celui mai sărman om de pe pămînt era mai de dorit decît aceste coclauri.

Bogăția aici nu mai avea nici o trecere. Puteau sta monedele de douăzeci de dolari grămadă dinaintea noastră o zi întreagă și nu-i venea nimănui să se scoale să pună mîna pe un singur ban, fiindcă greutatea lui l-ar fi încovoiat mai aproape de mormînt. N-avem ce cumpăra cu banii, și pentru noi aveau tot atîta preț cît nisipul pustiului. I-am fi dat bucuroși pentru zăpada pe care o vedeam învolburîndu-se ca niște nori de praf peste vîrfurile acelor munți înalți din depărtare.

Judecînd eu să-mi cruț puterile cît mai mult, am aruncat tot ceea ce nu-mi făcea trebuință, oprind numai binoclul, niște muniție, cuțitul de la brîu și o cană de tinichea. Nici oamenii, nici vitele nu puteau căra vreo povară fără folos, decît cu riscul de a se prăbuși sub greutatea ei și a nu se mai ridica niciodată. Puterile și viața trebuiau drămuite cît mai bine.

După ce-am părăsit acest loc de tabără, unde era apă îndestul, am mers cam opt mile și am ajuns la gura unui canion stîncos ducînd spre vest, spre creasta lanțului stîncos. Canionul era mult prea bolovănos ca să îngăduie trecerea carelor. În valea de la intrare străjuia o movilă de vreo patru picioare înălțime în vîrful căreia am dat de un izvor care să tot fi avut o găleată de apă cu gust puturos de sulf. În jurul izvorului se iteau cîteva fire de iarbă țepoasă care, pare-se, împiedicau malurile izvorului să se prăbușească. Probabil că nisipul mînat de vînt se adunase grămadă, formînd movila aceea ciudată în jurul izvorului.

Am rămas peste noapte acolo și un om a avut grijă toată noaptea să adune fiecare picătură de apă pentru ca să avem dimineața destulă pentru noi și pentru vite. Vitele beau apa aceea cu mai multă plăcere decît apa leșioasă întîlnită la celălalt popas.

Tovarășii mei au hotărît să străbată acest canion la deal, să treacă peste lanțul muntos fără să mai aștepte ca eu s-o iau înainte și să cercetez drumul, fiindcă, spuneau ei, asta ne cerea prea mult timp și provizii, și noi nu mai aveam decît niște carne de vită ce se împuțina cu fiece zi. Ca să-i ajut totuși, atît cît puteam, și să-i previn în caz de primejdie, dacă

era posibil, mi-am luat puşca pe umăr şi am pornit înainte cît de repede mă purtau picioarele. După o vreme am ajuns la un loc unde canionul se lărgea, formînd o căldare închisă din toate părţile, în afară de valea pe unde intrasem, cu pereţi de stîncă abrupţi, pe unde omul putea urca, dar care erau o stavilă de netrecut pentru care. M-am întors înapoi, plin de deznădejde.

Am mers iute prin canion la întoarcere, dar aproape se lăsase noaptea cînd am ajuns la care. Dimineaţa, carele au fost întoarse înapoi, fiindcă vitele nu găseau nimic de mîncare, iar apă nu era deloc. La vale le-a venit mai uşor, dar curînd una din vitele lui Bennett s-a prăbuşit şi nimic n-o putea face să se ridice. Fiindcă nu era locul nimerit să mai înfiriem în bătaia soarelui arzător, am tăiat vita şi am împărţit-o. La vreo două sau trei mile de izvor s-a prăbuşit altă vită, de-a lui Arcane, de data asta, şi a rămas jos, aşa că a fost dejugată, iar după ce şi-a mai tras sufletul, s-a ridicat în picioare, dar numai pentru puţină vreme, fiindcă apoi s-a prăvălit din nou la pămînt. Arcane a adus o căldare de apă de la izvor şi, după ce vita s-a adăpat şi s-a mai odihnit puţin, a mai prins puteri şi a fost mînată la izvor.

În noaptea aceea am ţinut din nou sfat, ca să vedem ce ne rămîne de făcut. Mai aveam cîteva bucăţi de pîine uscată, pe care am păstrat-o pentru copii, dîndu-le cîte puţin, din cînd în cînd. Singura sursă de hrană erau vitele, iar cînd aveau să nu se mai ţină pe picioare, ne pîndea foamea. Părea că ne paşte soarta de a ne lăsa oasele să albească prin acest pustiu.

Un lucru era sigur : trebuia să ieşim cumva de-acolo. Dacă rămînem pe loc, urma să trăim atît cît trăiau şi vitele, dar nu mai mult ; iar dacă porneam, nu ştiam încotro s-o luăm ca să găsim un loc mai bun. În cele din urmă Bennett luă cuvîntul şi spuse :

— Am să vă împărtăşesc un gînd de-al meu. Să alegem doi dintre noi, cei mai tineri şi mai în putere, şi să le spunem să ia cu ei hrană şi s-o pornească pe jos înainte ca să încerce să ajungă la o aşezare omenească să caute provizii, iar noi ne întoarcem înapoi, la izvorul pe care l-am părăsit nu de mult, şi aşteptăm sosirea lor. Sînt sigur că n-o să le trebuiască mai mult de zece zile pentru asta, iar cînd se vor întoarce, vom cunoaşte drumul, vom şti cum arată şi de cît timp avem nevoie ca să-i străbatem. Ne pot aduce şi altă hrană care să ne mai dea puteri ; şi după ce vitele se vor mai întrema puţin la izvor,

putem s-o pornim la drum cu tot cu căruțe. Cred că e cea mai sigură și mai bună cale. Ei, ce spuneți ?

După ce-am mai dezbătut problema o vreme, am căzut de acord că era cea mai bună soluție și nu ne rămînea decît să alegem oamenii care s-o pornească la drum. Nimeni nu se îmbulzea să primească misiunea de mesager. Pînă la urmă, Bennett spuse că el cunoștea destul de bine pe cineva ca să fie sigur că, de nu pierea pe drum, avea să se întoarcă, și de care era convins că avea să răzbată.

— Vreau să zic de Lewis (adică eu), dacă e și el de aceeași părere.

Am încuviințat, deși îmi dădeam seama că era un drum plin de greutăți : eram la cheremul indienilor, al vremii, al lipsei de apă, dar m-am gîndit că aveam să reușesc și nu puteam da înapoi. John Rogers, un flăcău înalt și bine legat din Tenessee, fu ales drept tovarăș și încuviință și el.

Am început pregătirile. Arcane sacrifică vita care se prăbușise și toți bărbații ne-am apucat să uscăm și pregătim carnea. Alții ne-au făcut mocasini noi din piele crudă, iar femeile ne-au încropit cîte o raniță. Carnea a fost împachetată cu grijă. Puteai să-ți faci o idee cît de amărîte erau vitele chiar și numai dacă amintesc că eu și John am luat în raniță cam șapte optimi din toată carnea unei vite. Au mai pus vreo două linguri de orez și cam tot atîta ceai. Ne simțeam de parcă am fi furat hrana de la gura copiilor, dar femeile spuneau că ne putea prinde bine, ne putea salva viața de ne lovea vreo boală.

Eu nu aveam nici manta, nici măcar haină, așa că am pus pe mine o jumătate de pătură ușoară, în timp ce Rogers avea o haină subțire de vară și n-a mai luat nimic. Fiecare mai aveam cîte o cană de tablă și o oală mică de campanie cam de vreo doi litri. Bennett mi-a dat pușca lui cu șapte focuri, iar Rogers a luat o armă de vînătoare cu două țevi. Mai aveam cîte un cuțit. În cap ne-am pus niște pălării mici, cu boruri înguste, de culoarea nisipului, pe care dușmanii să nu le zărească prea bine, dacă ne-am fi arătat, de după vreo culme, în raza privirii lor. Ne-am cumpănit ranițile și am potrivit chingile ca să ne vină ușor la mers.

Au strîns apoi toți banii care se aflau în tabără și ni i-au dat. Ni s-au mai oferit tot felul de sfaturi. Căpitanul Culverwell era marinar bătrîn și voia să ne arate cum să găsim drumul înapoi, dar Bennett îi spuse căpitanului că mă știa de mulți ani a fi vînător și că de trecem ziua printr-un loc,

puteam găsi drumul îndărăt și noaptea. Alții ne-au sfătuit să băgăm bine de seamă la indieni, ne-au arătat cum să ne descurcăm cu ei sau să ne ferim să nu ne pierdem în zăpezile adînci peste care aveam să dăm în munți.

Am primit sfaturile cu aceeași bunăvoință cu care ne erau date apoi ne-am luat rămas bun. Unii s-au tras deoparte prea tulburați ca să se mai apropie de noi, alții ne-au apucat mîna, strîngînd-o cu putere, din toată inima, adînc mișcați, nădăjduind să o scoatem la capăt și să ne întoarcem să-i luăm și pe ei din acel loc blestemat și să-i călăuzim către un ținut mai mănos. Ultima care s-a despărțit de noi a fost doamna Bennett, care ne-a binecuvîntat, rugîndu-se să ne ajute Domnul să ne întoarcem și să aducem hrană copiilor înfometați.

Erau atît de tulburați, că nu puteau scoate o vorbă. Ne-am întors tăcuți și am pornit din nou la deal, prin canionul prin care coborîsem seara trecută. Abia după o vreme ne-am uitat înapoi, și cînd ne-au văzut că ne-am oprit să-i privim, toate pălăriile și bonetele au prins să fluture ca un ultim rămas bun.

Lăsasem în urmă pe Bennett, pe Sarah, soția lui, și pe cei trei copii — George, Melissa și Martha — pe J.B. Arcane, pe nevastă-sa și pe băiatul lor Charles. Cei mai mici copii n-aveau mai mult de doi ani. Mai erau frații Earhart și un băiat mai mare, căpitanul Culverwell și alți vreo cîțiva pe care i-am uitat. În total unsprezece suflete, în afară de domnul Wade, nevastă-sa și trei copii, care se fereau să se amestece cu noi, ci mergeau în urmă și-și făceau tabăra la mică depărtare de noi, dar păreau să evite orice tovărășie.

Am trecut curînd dincolo de un cot al canionului și am mers mai departe în tăcere. La lăsarea nopții eram departe, în munți, aproape de o stîncă perpendiculară, și mult înaintea noastră, pe o pantă, am văzut cîteva smocuri de iarbă și salvie. Acolo am găsit niște gropi mici cu apă. Părea să fie cel mai jos loc de trecere, pentru că spre sud se vedeau lanțuri și mai înalte, foarte prăpăstioase și greu de trecut.

Prin șaua aceea se strecura un vînt rece și am fost nevoiți să ne căutăm un loc mai adăpostit ca să putem dormi. Ne-am așezat pe piatra goală, vîrîți unul în altul, ca două linguri, și am pus bucata de pătură peste noi. Dimineața ne-am umplut cu apă ploștile, făcute din două cutii de pulbere legate una de alta cu niște șuvițe de cîrpă, și am pornit spre piscul din apropiere. De aici am avut cea mai largă priveliște de pînă acum. La est se vedea tot drumul pe care ne tîrîsem încă de la 4 noiembrie.

— Uită-te la ținutul ăsta blestemat prin care am trecut — spuse Rogers, arătînd într-acolo.

La nord se ridicau cei mai înalți munți pe care-i întîlnisem vreodată, piscuri și creste, unele peste altele, mult deasupra noastră, acoperite cu zăpezi veșnice, după cît se vedea. La sud era un podiș aproape otova, iar la vest se zăreau nedeslușit un șir de munți cu puțină zăpadă pe creste, însă lanțul muntos principal din sud nu avea nici urmă.

După ce ne-am uitat la acest peisaj măreț — dar fără nici un farmec pentru noi atunci — destul de mult ca să-i reținem cele mai de seamă caracteristici, ne-am întrebat ce-ar fi spus oamenii noștri pe care-i lăsasem în urmă dacă ar fi văzut alte lanțuri de munți atît de departe înaintea noastră. Ei socoteau că pînă la țărmul oceanului nu mai era chiar atît de mult. Ne-am dat seama că este cu neputință să trecem toți munții aceia și să ne și întoarcem în cele cincisprezece zile sorocite, dar trebuia să facem tot ce puteam, așa că am luat-o la vale pe panta stîncoasă și i-am dat zor mai departe. Unele locuri erau atît de prăpăstioase, că trebuia să ne sprijinim unul pe altul, iar truda asta ne făcea să nădușim mult, așa încît aveam mare nevoie de o gură de apă.

Cînd aproape să terminăm coborîșul, înaintea noastră se deschise o vale de unde ni se părea că vedem la o sută de mile distanță. În apropiere, puțin mai spre nord, era un lac, și cînd am ajuns în vale, am descoperit un pîrîu cu apă limpede ce curgea spre lac. Însetați cum eram, ne-am repezit să bem cu lăcomie, dar apa aceea era saramură curată și ne-a făcut setea și mai greu de îndurat. Pe malul pîrîului nu creștea nimic, iar albia era tare ca piatra și lucea în bătaia soarelui.

Am început să urcăm următorul lanț de munți, ținînd-o tot spre vest, și am urcat coasta cît de repede am fost noi în stare atunci. Aproape de creastă, am depășit capătul unui canion, cam spre seară, și am găsit semne care arătau că trecuseră și alții pe acolo, iar după urme ne-am dat seama că era vorba de „răzvrătiți", care fuseseră nevoiți să o ia mult mai spre sud decît avuseseră de gînd. Făcuseră popas acolo și săpaseră gropi în nisip în speranța să găsească vreun fir de apă, dar n-au găsit.

Am rămas și noi toată noaptea acolo și am săpat în alte cîteva locuri nădăjduind să fim mai norocoși, dar n-am aflat apă nici noi. Ne sfîrșeam de sete. Truda de pînă atunci ne făcuse să asudăm din greu. Dimineața am pornit mai departe

și aproape de culme am dat de cadavrul lui Fish zăcînd în bătaia soarelui necruțător, fiindcă tovarășii săi nu găsiseră nimic cu care să-i acopere rămășițele pămîntești. Fără îndoială că și azi oasele lui sînt acolo unde și-a dat ultima suflare.

Pînă aici mersesem pe urmele „răzvrătiților" dar cum nu aflam nici un pic de apă în crăpăturile stîncii așa cum s-ar fi întîmplat dacă am fi trecut noi mai întîi pe acolo, ne-am hotărît să apucăm alt drum. Valea prin care pornisem părea să se termine la vreo zece mile mai la nord. Spre sud se lărgea, în jurul unui lac. Cam pe la jumătatea văii am văzut urme de vite ducînd spre lac și, nădăjduind să dăm de apă bună de băut, ne-am abătut din drum aproape în unghi drept. Ajunși la apă, am văzut că aducea la culoare cu vinul negru, și era atît de leșioasă, încît părea lunecoasă și în palmă, și sub tălpi. Ocolul acesta ne-a costat multă trudă și ne-a făcut și mai multă sete.

A luat-o spre vest, spre canion, și am urcat sperînd mereu să găsim în vreun cotlon vreo crăpătură cît de mică în piatră cu apă de ploaie. Am mers mile după mile și ni s-a uscat gura atît de tare, că luam în gură un glonț sau o pietricică netedă și le tot învîrteam cu limba ca să ne stîrnim puțină salivă. Cînd vedeam vreun vîrf de iarbă, îl smulgeam pe loc și-l mestecam că să-i stoarcem bruma de apă din el.

Am mers așa ceasuri în șir, fără să scoatem o vorbă, fiindcă văzusem că era mai bine să stăm cu gura închisă cît mai mult ca să nu ni se usuce gîtlejul și mai tare. Aerul uscat de acolo sugea apa ca un burete. Am trecut de creastă fără să dăm de apă, și pe panta de vest am ajuns la un platou pe care se afla o colibă indiană din nuiele. Ne-am g'ndit că prin apropiere trebuia să găsim apă și am început să căutăm cu grijă. Munții acoperiți de zăpadă nu păreau să fie prea departe, dar spre sud și sud-vest se întindea pe mare distanță un podiș ușor înclinat. Setea deveni greu de îndurat, îngrozitoare, și pe căldura aceea, și după toată truda, nu băusem decît de două ori de cînd părăsisem tabăra.

Eram atît de convinși că pe undeva prin apropiere trebuia să fie apă, că ne-am dat ranițele jos din spate, lîngă colibă, și am început să căutăm în jur oriunde ni se năzărea că s-ar putea afla vreun fir de apă. Curînd s-a lăsat întunericul și am făcut un foc ca să nu ne rătăcim și ne-am pus din nou pe căutat. S-a ridicat luna și ne-a dat și ea o mînă de ajutor. Ne strigam adesea ca să nu ne pierdem.

Eram atît de sleiți, încît atunci cînd am încercat să înghițim o bucățică de carne, am fost nevoiți s-o mestecăm multă vreme, dar n-am avut destulă salivă în gură ca s-o facem să alunece pe gît și am scuipat-o. Părea că o să ne sfîrșim acolo, deși hrană aveam încă din belșug, dar n-o puteam mînca. Am încercat să dormim, însă n-am reușit. Am legat cîteva vorbe, dar discuția se învîrtea în jurul aceluiași subiect teama că nu vom mai putea îndura setea prea multă vreme. Gîndindu-ne la familie și copiii care așteptau să ne întoarcem, ne-a cuprins și mai mult deznădejdea decît dacă ar fi fost vorba numai de noi. Prin minte ne trecea cîteodată gîndul nebun că, de-am fi dat de o crăpătură cu apă, am fi fost în stare să ne încăerăm pe viață și pe moarte numai pentru cîteva picături din prețiosul lichid. Numai cine a ajuns din pricina setei la capătul îndurării își poate închipui toată suferința și disperarea care te cuprind în astfel de momente. Eu nu știu să existe cuvinte sau vreun alt mijloc de a zugrăvi aceste clipe, în așa fel încît să le trăiască și alții.

Luna lumina atît de puternic, încît ne-am hotărît să mergem și noaptea ca să ajungem cît mai departe cînd va ieși soarele. Am pornit încet, cu grijă, prin îngînarea aceea de lumină și beznă, și nu mai aveam decît o singură speranță: să ne țină puterile pînă ajungem la zăpezile ce albeau strălucitor pe muntele înalt de dinaintea noastră.

Cînd răsări soarele, noi coborîsem la poalele lanțului de munți. Am dat peste albia unui torent pe unde dădeau năvală apele după cîte o furtună mai mare și, după ce se împărțeau în mici pîrîiașe, dispăreau îndată înghițite de nisipuri, așa cum se vedea după urme.

Nu nădăjduiam să găsim apă decît foarte aproape de zăpezi și cel mai scurt drum era prin albia uscată a torentului, așa că ne-am abătut aproape drept spre nord. Aveam de urcat o pantă nu prea mare, dar nisipoasă, pe unde înaintam cu greu. Am socotit că ne așteaptă o zi întreagă de mers, și singura problemă era dacă vom rezista atîta. Erau semne limpezi că nu cu mult înainte pe acolo curgese apă și puteam să vedem și albiile pîraielor în jurul insulelor de nisip.

Ca să nu trecem cumva pe lîngă vreun strop de apă fără să băgăm de seamă, m-am înțeles cu Rogers în linii mari asupra drumului de urmat și ne-am despărțit, iar cine dădea de apă trebuia să tragă un foc de armă drept semnal.

După vreo milă de mers am auzit pușca lui Rogers și m-am îndreptat într-acolo. Găsise niște bucățele de gheață

care se formaseră sub cerul acela veşnic senin. Nu erau mai groase decît sticla de geam. Ne-am pus cîte o bucăţică pe limbă şi am început să strîngem cît am putut în oala mică de campanie, ca să se topească. N-au fost decît taman cît să umplem oala, în afară de gheaţa pe care am înghiţit-o în timp ce adunam bucăţelele. Apoi am aprins focul şi am topit gheaţa.

Acum stau şi mă gîndesc ce noroc am avut să pornim cu noaptea în cap la drum, pentru că la un ceas după ce se înălţa soarele pojghiţa aceea de gheaţă s-ar fi topit, iar apa ar fi dispărut înghiţită de nisip.

După ce ne-am astîmpărat setea, am putut să ne gîndim şi la mîncare şi am văzut că, pe deasupra, eram lihniţi de foame. Ne-am consumat toată apa cu masa aceea, dar ne-am simţit întremaţi, am văzut cum renasc puterile în noi şi am pornit cu alt curaj mai departe.

Ne-am reluat drumul spre vest, îndreptîndu-ne sfoară spre un perete de stîncă ce se ridica puţin mai la sud de marele munte înzăpezit. Tot drumul am avut parte numai de urcuşuri şi coborîşuri foarte obositoare. În timp ce soarele se lăsa tot mai mult spre apus, am zărit o şuviţă de fum înălţîndu-se la poalele muntelui şi am socotit că trebuie să fie vreun semnal de-al indienilor, cum văzusem adesea. Ne-am oprit şi am ţinut sfat. Cum pînă la peretele de stîncă ce constituia ţinta noastră mai era drum lung, ne-am gîndit să aflăm ce era cu semnalul acela.

În timp ce lumina se îngîna cu întunericul, am pornit într-acolo şi cînd am ajuns la aproape o milă depărtare, am nimerit peste un drum destul de bătut. Pipăind cu degetele, m-am încredinţat că erau urme de copite de vite şi am fost sigur că-i ajunsesem din urmă pe „răzvrătiţi" sau că, în orice caz, eram pe drumul lor. Apoi mi-a trecut prin minte că aceştia încăpuseră pe mîna indienilor, care acum întinseseră masă mare cu vitele lor, aşa că ne-am apropiat de firul acela de fum cu mare fereală. Am făcut un ocol şi am văzut că tabăra era aşezată pe un fel de prag de stîncă deasupra noastră. Ne-am oprit să tragem cu urechea să prindem vreun sunet care să ne lămurească despre cine era vorba. De erau indieni, aveam să auzim lătrat de cîine, dar n-am auzit. Ne-am furişat tot mai aproape, pînă am ajuns la vreo cincizeci de iarzi, dar tot nu auzeam nici un sunet ca să ne facem o idee. Ne-am hotărît să tragem cocoaşele armelor şi să strigăm spre cei din tabără, socotind că, oricum, aveam avantajul poziţiei.

Am strigat şi ni s-a răspuns în engleză.

— Nu trageți ! am răcnit noi.

Ei ne-au asigurat că nici nu le trecea prin cap așa ceva și ne-au îndemnat să ne apropiem. Spre suprinderea noastră am dat de Ed Doty, Tom Shannon, L.D. Stevens și alții de care nu-mi mai amintesc — adevărații „răzvrătiți". În seara aceea ne-au dat niște carne proaspătă și nouă, iar lîngă tabără am găsit cîteva gropi cu apă care prindea numai bine la popas. Una dintre vite se prăbușise tocmai acolo, așa că vreo cîțiva s-au oprit mai mult ca să afume carnea, iar ceilalți au pornit-o mai departe și se aflau la o zi de drum înainte.

Ne-au spus că, ocolind lanțul acela de munți pe la nord, au dat de un drum destul de bătut care mergea spre vest și aveau de gînd să țină drumul acela chiar de-ar fi ajuns în Mexic, mulțumiți că mai erau în viață. Au mai amintit că domnul Brier și familia lui rămăseseră în urmă, singuri. Aici, fiecare trebuia să-și poarte singur de grijă, iar pentru ceilalți nu se putea face prea mult.

I-am întrebat apoi despre drumul pe care veniseră, unde aflaseră apă și le-am împărtășit și noi ce știam. „Răzvrătiții" nu mai erau la fel de veseli ca la început și nu-i preocupa decît situația în care se aflau. Ne-au mărturisit că, dacă drumul se îndepărta de munți și o lua peste podiș, unii dintre ei n-aveau să mai ajungă în cealtltă parte. Mulți erau cu totul descurajați, alții rămăseseră fără o îmbucătură și soarta lor atîrna de bunăvoința celor care mai aveau provizii sau vite. Mereu era sacrificată cîte o vită și nu se arunca nimic. În locurile unde nu aveau apă de fiert, pielea era pîrlită de păr și apoi prăjită la foc. Intestinele erau trase printre degete ca să se curețe și, după ce erau prăjite, constituiau și ele o hrană excelentă.

Au povestit că la un moment dat au rămas fără pic de apă vreo patru sau cinci zile, și erau și morți de foame, fiindcă le era atît de sete, că nu puteau pune un dumicat în gură. Vorbeau de chinurile foamei ca de un lucru îngrozitor, de nedescris. Au fost foarte de treabă și ne-au dat toate amănuntele pe care le-am cerut, fiindcă aveam mare nevoie ca, la întoarcere, să apucăm pe drumul cel mai bun, folosind experiența a două grupuri, în loc de unul. Ne-au mai spus de moartea lui Fish și Isham, și unde le vom găsi cadavrele, dacă apucăm pe drumul lor.

Dimineața ne-am săltat ranițele în spate și am pornit-o spre vest, iar spre seară i-am ajuns și pe „răzvrătiții" din

frunte, poposiți într-un canion unde era puțină apă, abia cît să le ajungă.

I-am întîlnit și pe căruțașii lui Bennett și Arcane, care, după cum mă așteptam, nu mai aveau nici hrană, nici de unde lua. Ajunseseră să se milogească să li se lase cele mai amărîte resturi cînd era tăiată vreo vită, și astfel își mai lungeau zilele. Au venit și ne-au spus, tare nenorociți, că erau lihniți și, cu toate că în ziua aceea fusese tăiat un bou, ei nu apucaseră nici măcar cît să bage o dată în gură. Ne-am împărțit bucata de carne cu ei, deși nu știam cîtă vreme avea să treacă pînă să ajungem și noi în halul în care erau ei.

Toți cei din tabără erau tăcuți și păreau să înțeleagă situația. Dinaintea lor se deschidea un podiș otova, care părea atît de întins, încît, ca să-l străbată, aveau nevoie de cinci sau șase zile. După cum arăta, privit de pe culmea munților pe care-i trecusem, nu era nici o nădejde de găsit apă. Am stat mult și ne-am gîndit. Nu puteam lua decît atîta apă cîtă încăpea în ploști cam cît să bem de două ori ficcare, iar carnea era atît de puțin hrănitoare, că eram slăbiți și neînstare să îndurăm greul ca mai înainte.

Eu și Rogers ne simțeam de fapt singuri, chiar dacă mai erau și alții prin preajmă, fiindcă țelul nostru era altul. Seara am stat de vorbă cu căpitanul Asa Haines, care ne-a povestit că și-a lăsat o gospodărie întemeiată în Ilinois, unde avea mîncare după pofta inimii, toate înlesnirile, și chiar și posibilitatea de a mai pune și ceva deoparte, iar acum se simțea atît de sfîrșit, încît se îndoia că o să reziste pînă la munți, în cealaltă parte. Era atît de tulburat încît m-a făcut să-i promit că o să dau de știre soției și familiei sale cum îl găsisem și cum murise, fiindcă era încredințat că n-avea să mai vadă minele din California niciodată.

I-am spus că nici eu nu eram sigur că o să răzbat pînă la capăt dar el credea că, fiind atît de tineri și încă în putere, noi vom reuși. Ne-a mărturisit că de s-ar fi văzut din nou acasă, s-ar fi mulțumit cu ce avea și nu s-ar mai fi dat dus.

Cam acesta era tonul general al discuțiilor. Nu se mai auzea nici o glumă, nici un glas mai vesel; tuturor ni se părea că sfîrșitul este aproape și a muri de foame și sete în deșert era cea mai îngrozitoare soartă care ni se putuse arăta dinaintea ochilor. Acel popas al îngrijorării, al lipsei de speranțe, la marginea deșertului ce se întindea ca o mare înaintea noastră, unde nu ne puteam pune nădejdea în nimeni, ci numai

în reușita chinuitoarei zbateri ce părea fără ieșire, nu se poate nici zugrăvi, nici descrie.

Dimineața, pe cînd eu și Rogers ne pregăteam de plecare, mai mulți dintre cei în vîrstă veniră la noi cu scrisori, rugîndu-ne să le trimitem familiilor lor, dacă ajungem, cumva, la vreun oficiu poștal. Au început să plîngă, la fel ca și noi, la despărțire. Am plecat tăcuți pe drumul nostru.

În timp ce coboram printr-un canion, am ajuns la un loc atît de îngust, încît un om sau o vită abia se putea strecura printre pereții de stîncă și, după cîteva mile, am ieșit la podiș. După trei sau patru mile de mers am dat de un pîlc de sălcii nu prea departe de munți. În mijloc, locul fusese curățat, sălciile tăiate, iar din crengi cineva împletise o îngrăditură în jurul unuli izvor cu apă bună, alături de care creșteau și cîteva fire de iarbă. Era semn că pe aici mai călcase picior de om. Am băut pe săturate și ne-am umplut ploștile din nou, fiindcă în următoarele două sau trei zile nu speram să mai dăm de apă.

Am pornit din nou la drum, cu forțe proaspete, după apa bună pe care o băusem. După cîteva mile am găsit oase de animale, unele mîncate de vreme, dar altele încă bine păstrate. Nu se vedeau decît căpățîni de cai și ne întrebam cu mirare cum or fi ajuns acolo. Am băgat de seamă că drumul urca în pantă ușoară și era cam șerpuit. Cum ne abăteam de la potecă, piciorul se afunda de vreo două degete în țărînă măruntă, mai măruntă decît cea mai fină făină. Peste tot erau oase, uneori de la mai multe animale la un loc. Să fi fost din cauza drumului lung, a apei otrăvite? Se vedea că nu fuseseră ucise, ci se prăbușiseră, sfîrșite, la marginea drumului.

Era un drum îngrozitor, iar urmele acestea ale morții nu aveau darul să ne înseninеze sufletele. Nu știam ce aveau să facă cei pe care-i lăsasem în tabără dacă întîrziam mai mult decît stabilisem, dar dacă se porneau pe urmele noastre, aveau să piară, după cum ne dădeam bine seama. Șapte zile trecuseră și ne era teamă că n-o să ajungem la capătul călătoriei în timpul sorocit. Am cercetat podișul și munții ca să ne întipărim înfățișarea lor și am pornit din nou. Părea că drumul cobora ușor, și lîngă drum am zărit un copac cum nu mă văzusem niciodată pînă atunci. Era gros de vreo șase sau opt degete, de vreo șase-opt picioare înălțime, cu niște ramuri la capăt, la fel de groase ca trunchiul, ce aveau în vîrf un smoc de frunzulițe, lungi ca niște baionete. Era un copăcel curajos dacă reușea să crească într-un ținut atît de sterp.

Cu cît mergeam, numărul copacilor creştea, şi unii erau mai mari decît primul.

In acest loc am pierdut drumul, aşa că, încercînd să-l regăsim, ne-am depărtat tot mai mult de el şi l-am căutat pînă s-a întunecat, iar atunci ne-am uitat în jur să aflăm vreun loc de popas. Din fericire am dat de-o baltă cu apă de ploaie, şi cîţiva copăcei ciudaţi mai uscaţi ne-au oferit cu ce să facem focul, aşa că ne-am simţit fericiţi şi cu apă, şi cu foc.

Cînd am pornit din nou, am văzut că urcam încet-încet şi dădeam de tot mai mulţi copaci, şi din ce în ce mai mari. Frunzele acelea în formă de baionetă păreau să cadă cînd îmbătrîneau şi trunchiul semăna atît de mult cu un cotor uriaş de varză, aşa că l-am numit copacul de varză, dar mai apoi am aflat că era un soi de yucca. Pierderea drumului ne descurajase foarte mult, mai ales cînd ne gîndeam că era foarte primejdios a încerca să trecem munţii fără să ştim pe unde s-o luăm. Aşa că ne-am despărţit, Rogers spre nord-vest şi eu spre sud-vest, înţelegîndu-ne să facem fiecare un ocol ca să ne întîlnim din nou la amiază ; dar cînd ne-am întîlnit, nici unul dintre noi nu aflase urmă de drum şi eram la vreo zece mile de poalele munţilor.

Rogers ştia din auzite că drumul de la Salt Lake la Los Angeles ducea printr-o trecătoare îngustă între munţi foarte înalţi, şi bănuia că munţii aceia erau tocmai cei din sud, dar cum asta ar fi însemnat pentru noi să ne abatem cu încă vreo cincizeci de mile bune, am şovăit s-o luăm într-acolo şi ne-am hotărît să încercăm şaua aceea mai joasă din apropiere şi, de nu reuşeam, puteam încerca apoi şi pe drumul arătat de Rogers, mult mai la sud.

Am mers mai departe, ţinîndu-ne la distanţă unul de celălalt ca să dăm de potecă, şi înainte de lăsarea serii am zărit ici şi colo nişte urme vagi, care deveneau tot mai limpezi pe măsură ce înaintam, iar cînd a apus soarele, am dat de cîteva gropi cu apă în jurul cărora zăceau de multă vreme ţeste de vite, ceea ce arăta că înainte, cîndva, acolo fusese un loc de tabără.

Am găsit tufe mai mari de salvie din care am încropit un foc cumsecade, şi de-am fi avut şi nişte carne proaspătă s-o frigem, am fi tras o masă pe cinste, dar carnea pe care o aveam era prea uscată pentru asta. Ne-a lungit însă zilele. Apoi ne-am făcut ghem amîndoi şi ne-am vîrît unul în celălalt, fiindcă noaptea era rece şi trebuia să ne învelim în bucata aceea de pătură cît mai bine.

Dimineața, drumul ne-a purtat spre zăpezi, și cum mergeam noi așa, ne-a luat pe nepregătite o cioară bătrînă și vitează care a poposit pe o tufă, lîngă potecă, iar noi am luat-o pe ea pe nepregătite, cu niște alice.

— Uite și prospătura ta — spuse Rogers în timp ce-o băga în raniță pentru masa de seară.

Apropiindu-ne de culme, am văzut pe munții din sud niște copaci și, în punctul cel mai înalt al drumului, au apărut cîțiva jnepeni care ne-au încurajat foarte mult. Am bătut zăpada tare pe mai multe mile, mocasinii s-au udat, s-au muiat și mergeam greu cu ei. Cînd am luat-o la vale pe panta de vest, am dat de un uliu mai mic.

— Uite și prînzul tău — i-am zis lui Rogers în vreme ce sărmana ființă pricăjită era băgată la traistă pentru a fi gătită o dată cu cioara.

Am mers prin viroaga aceea dintre munți cîteva mile, am dat de-o vale largă și priveliștea ce ni s-a deschis dinaintea ochilor ne-a impresionat adînc : mai jos curgea un pîrîiaș minunat, cu apă limpede, curată, părînd să murmure, în timp ce dansa peste pietre, un cîntec de fericire, invitîndu-ne să bem, să bem mereu, fiindcă de luni de zile nu mai pusesem în gură astfel de apă, curată, bună, fără gust leșios sau stătut cum fusese cea băută pînă atunci. Rogers luă la ochi și doborî o pasăre frumoasă cu un moț pe cap și niște pene colorate la gît. Era o potîrniche californiană. Ne spuneam că unde sînt păsări, trebuie să fie și oameni, și au început să încolțească în noi mari nădejdi că aveam să ajungem pe un tărîm mai fericit. I-am spus lui Rogers că, de-ar fi fost și ceilalți aici, puteam doborî vînat îndestul pentru toată lumea.

Am jumulit cele trei păsări și le-am pus în oala de campanie la fiert, iar în vreme ce fierbeau, noi sporovăiam despre ceea ce ne aștepta ; eram atît de încîntați, că ne-am dat drumul la gură și am trăncănit fără oprire. Vorba ne suna ciudat după tăcerea sumbră ce ne însoțise săptămîni în șir.

Acum eram, cu siguranță, la marginea țării făgăduinței, și ne-am simțit inima ușoară. Am început să croim tot felul de planuri, cum să-i scoatem de acolo pe bieții oameni care ne așteptau lîngă izvorul din deșert. Ne-am gîndit să ne întoarcem îndată înapoi, dar hrana pe care o aveam nu ne ajungea și trebuia să luăm și alte provizii ca să-i punem pe picioare și pe ei ca să reziste drumului trudnic.

Cît despre păsări, potîrnichea a fost grozavă, cea mai grozavă îmbucătură ce s-a întîlnit vreodată, uliul a fost bu-

nișor și destul de gustos, dar cioara s-a dovedit îngrozitoare. Avea carnea aproape la fel de neagră ca și penele și era toată numai zgîrciuri și tendoane tari. Nu ne mai trebuia cît aveam să trăim și de-atunci, ori de cîte ori auzeam oamenii zicînd că au înghițit o cioară, vrînd să arate că fuseseră nevoiți să bea cupa amărăciunii pînă la fund, îmi aduceam aminte că aflasem cam cum venea treaba asta pe propria mea piele.

Curînd am dat stejari și plopi înalți, iar albia pîrîului se lărgi, ajungînd la vreo două sute de iarzi. Prin canion, la vale, era o potecă, dar cînd am ajuns sub niște copaci doborîți, ne-am dat seama că nu era aceeași pe care mersesem de cealaltă parte a muntelui și, mai găsind noi, într-un loc cu pămînt mai moale, și niște urme de urs, am priceput că poteca nu era bătută de oameni și că puteam fi alungați de acolo în orice clipă.

Pe la ora zece am simțit deodată cum mă săgetează genunchiul stîng și mă apucă o durere ascuțită care devenea tot mai neîndurătoare.

Am fost nevoiți să ne croim drum cum puteam prin desișul încîlcit, de multe ori trebuind să trecem prin apă, iar mocasinii noștri s-au muiat și mai mult și era tare greu de mers cu ei. Am îndurat durerea aceea toată ziua și, în ciuda faptului că șchiopătam, am înaintat destul de mult; dar am simțit o mîngîiere cînd a venit seara; am poposit în canionul întunecat, plin de desișuri, și am aprins un foc în vecinătatea căruia am rămas toată noaptea și ne-a fost bine, deși era destul de frig și noi stăteam vîrîți unul în altul ca să ne ajungă pătura la amîndoi. Dimineața ne-am simțit ceva mai bine.

Am mers mai departe, șontîcăind, la vale; ici și colo zăream urme de animale, dar nu-mi dădeam seama dacă erau de vite domestice sau cerbi. Deodată, pe o coastă de deal, destul de sus, am văzut o haită de lupi de prerie arătîndu-și colții în jurul unui leș semn că puteam face rost de carne bună fiindcă aceste fiare își fac veacul numai unde găsesc pradă din belșug, iar ei știau mai bine decît noi că deșertul nu era de ei.

Cînd am ajuns pe creastă, cea mai frumoasă priveliște ne-a umplut de bucurie inimile cătrănite. Dinaintea noastră se vedea o pășune ce se întindea pe o mie de acri, și verde cum numai un covor de iarbă putea fi, și stejari umbroși, cu coroana bogată, de parcă erau dintr-un vechi parc englezesc, iar pe toate coastele dealurilor joase care mărgineau pășunea dinspre sud pășteau cirezi de vite numărînd sute de capete,

dacă nu mii. Ereu de toate culorile, nuanțele și mărimile. Dacă vreun sărman muritor ar scăpa de această lume unde-l pîndesc atîtea încercări și i s-ar deschide deodată dinainte cîmpiile fericite ale raiului, priveliștea n-ar fi mai uluitoare decît cea care ni se dezvăluia dinaintea ochilor în acea minunată zi care probabil să fi fost ultima zi a lui decembrie 1849 sau întîi ianuarie 1850. Îmi vine să cred că mai degrabă era ziua Anului Nou, dar, prinși de necazurile noastre, nu cu zilele calendarului ne luptam noi.

„Dacă și ceilalți ar fi aici!" ne-a venit nouă deodată în minte și ne-am trezit brutal din acel vis al frumuseții și abundenței care ni se înfățișa dinainte. Apoi m-am gîndit la mine și la piciorul care mă lăsase tocmai în ultimul ceas, și ne-am așezat la umbra unui stejar să ne odihnim, iar după un timp m-am simțit mai bine. Mai jos, lîngă o rîpă tăiată de ape, păștea un noaten; mi-am luat arma, m-am furișat tîrîș mai aproape și am slobozit în el un glonț, și încă unul pînă a nu apuca să se prăbușească mort de cealaltă parte, iar apoi am sărit în picioare cu sprinteneala unei căprioare.

Am tăiat îndată niște hartane de carne, le-am pus la fript și le-am înfulecat cît ai zice peșteNu ne-am dat seama cît de lihniți eram decît atunci cînd ne-am trezit cu belșugul dinainte. Am mîncat pe săturate și noi odată, prima oară după atîtea săptămîni chinuitoare. Am aprins un foc și am început să afumăm carnea. Unul dormea, iar celălalt hrănea focul, schimbîndu-ne cu rîndul la cîteva ceasuri. Simțeam cum prindeam puteri după mîncarea aceea și apa limpede pe care o beam pe săturate. Am aruncat amărîta de carne uscată din raniță și am pus în locul ei pe cea proaspătă. Lupii s-au apropiat de locul nostru de popas și au început să urle, cuprinși de turbare că nu avea și ei cu ce se înfrupta, Rogers mă îndeamnă să împușc urlătorii aceia nenorociți, dar le-am dat pace să-și continue concertul, gîndindu-mă că era destulă pedeapsă pentru ei să-i las fără mîncare.

Necazurile începură să mă ajungă tocmai acolo în țara belșugului, dar, în ciuda acestora, am pornit mai departe șchiopătînd cît de repede îmi îngăduia genunchiul bolnav. I-am spus lui Rogers că, mergînd așa, nu aveam să ajungem prea departe nici într-o lună, și o întîrziere putea fi nenorocire curată și pentru noi, și pentru cei care ne așteptau. Aruncîndu-mi ochii asupra văii am văzut un nor de praf des, și îndată și vreo cîțiva călăreți în galop turbat. I-am mărturisit

lui Rogers că după noi veneau. Probabil vreo adunătură de banditi, puși să ne facă necazuri.

Am îngropat iute în nisip cei cîțiva bani pe care-i aveam, zicînd că de puneau mîna pe noi, măcar să nu se aleagă și cu banii. Ne-am așezat puștile în poală, la îndemînă, am tras cocoașele și i-am așteptat, gata pregătiți. Au venit în goană pînă la mică distanță, dincolo de pîrîu, unde s-au oprit scurt și au ținut sfat, apoi unul dintre ei s-a apropiat de noi și atunci am văzut că era un alb care ne-a spus bună seara în propria noastră limbă. I-am răspuns cu răceală, fără să ne ridicăm de jos, și fără îndoială că a băgat și el de seamă că ne uitam cu bănuială la ceata aceea.

Ne-a întrebat de unde veneam și i-am povestit împrejurările și necazurile noastre, apoi i-am arătat că voiam să găsim cele necesare pentru a-i scoate și pe ceilalți din deșert, dar posibilitățile noastre erau tare reduse și voiam să facem tot ce puteam. Omul ne-a spus că eram la vreo cinci sute de mile de San Francisco, la nu mai mult de o sută de mile de coastă și treizeci de mile de Los Angeles. Ne era teamă că nu o să găsim nimic din cele trebuitoare aici, dar omul ne-a spus să trecem valea, pînă la un stejar mare pe care ni-l arătă, unde vom da de un american, și să așteptăm acolo pînă dimineața. A mai adăugat că el se întorcea înapoi și avea să facă tot ce-i stătea în putere ca să ne ajute să ajungem la Los Angeles, unde aveam să găsim provizii. Apoi porni la drum și, sfătuindu-ne noi între noi, am văzut că n-aveam altă cale decît să facem cum ne spusese noul nostru prieten.

La stejarul cel mare am dat de tabăra unui american care se îndrepta spre minele de aur. Prietenul nostru, văzînd că nu prea aveam cu ce ne învelî, ne-a adus niște pături pe care le-am primit cu multă bucurie. Ne-am trezit devreme și, după ce-am mîncat foarte puțin, am pornit spre locul unde prietenul nostru ne spusese că avea să rămînă peste noapte, și acolo urma să-l întîlnim.

Se făcuse aproape nouă sau zece cînd am ajuns noi la casă și am văzut că ne așteptau doi cai gata ca să pornim la drum spre Los Angeles. Nu aveau șei, dar m-am gîndit că asta o să-mi prindă bine cu piciorul meu șchiop. Am încălecat, am pus raniță în spate și pușca dinainte, ne-am luat un cald rămas bun de la cei care nu mergeau cu noi și am pornit patru oameni la drum, să batem cele treizeci de mile pînă la Los Angeles.

Cînd am ajuns la poalele munților, foarte abrupți dar fără să fie stîncoși, eu și Rogers am descălecat și am dus animalele de dîrlogi pînă pe creastă, de unde se putea vedea pînă departe spre vest, și priveliștea era minunată.

Se zărea și o clădire mare, destul de aproape, și unul dintre cei care ne însoțeau ne-a spus că era misiunea San Fernando, biserică romano-catolică, unde locuiau preoții și credincioșii. La coborîre, panta se arăta la fel de abruptă ca și cealaltă, dar mai largă. Nici eu, nici Rogers n-am încercat să mergem călare pînă n-am ajuns la loc drept, dar ceilalți călăriră și la deal, și la vale, fără bătaie de cap. I-am lăsat pe însoțitori s-o ia vreo jumătate de milă înainte, apoi am încălecat, am dat pinteni cailor și i-am ajuns din urmă. Mersesem atît de mult pe jos, încît acum ne venea tare greu călare. Dacă ar fi fost după noi, am fi călătorit numai pe jos, dar așa mergeam mai repede și, descălecînd adesea, ne mai mișcam să nu ne înțepenească prea mult picioarele de atîta călărit.

Am trecut de misiune cam pe la amiază, sau ceva mai tîrziu, și puțin mai departe am întîlnit un bărbat călare care ne-a spus că locuia la vreo sută de mile mai la nord. Se numea French și avea o fermă de vite într-un loc numit Tejon. Însoțitorii noștri i-au arătat cine eram și că aveam nevoie de ajutor. Domnul French ne lămuri că la Los Angeles nu prea mai erau emigranți și nu credea că puteam găsi prea mult sprijin acolo în acel moment.

— Măi băieți — spuse domnul French — întorceți-vă și veniți cu mine și am să vă ajut cum oi putea. Am să vă dau o pereche de boi buni, sau chiar mai multe, de aveți nevoie, fasole din belșug, care-i o hrană bună, că și eu mănînc. Și, pe deasupra, vă dau și o călăuză, un indian să vă îndrume înapoi. E bine așa ?

După o clipă i-am spus că ne îndoim că vitele aveau să țină la drum. Ne trebuia ceva pe care să meargă călare femeile și copiii, fiindcă știam că urma să părăsim carele, și aceștia nu puteau merge pe jos cale atît de lungă, prin deșertul amarnic. După ce-am discutat vreo oră, cei doi însoțitori ne-au arătat că propunerea domnului French părea cea mai bună.

N-am să uit niciodată bunăvoința acelor californieni. Eram niște ființe omenești aflate în mare nevoie și îi reprezentam pe alții care erau la și mai grea ananghie, dar am fost ajutați cu generozitate.

La plecare am luat cu noi o desagă mică de fasole galbenă, un săculeț cu grîu, niște carne bine uscată și făină necernută, măcinată de moară. Ne-au arătat cum să punem și să legăm toate în spinarea calului, treabă la care nu ne prea pricepeam, și am fost curînd gata de drum. Am luat toți banii pe care-i aveam și i-am pus grămadă dinainte, făcîndu-le semn proprietarilor să-și ia din ei cît credeau că fac proviziile și caii. Au luat vreo treizeci de dolari și am rămas mirați că numai atîta ne costau doi cai, alimentele, șeile pentru poveri, funiile.

Spre seară am ajuns la un drum de care ce traversa valea și, cum știam că nu vom putea trece cu tot cu bidivii prin albia plină de desișuri a pîrîului, am luat-o mai spre nord printr-o rîpă prin care era o potecă pe unde merseseră și carele. După mai multe mile am ajuns la convoiul ce poposise și ne-am oprit și noi acolo peste noapte. Le-am spus celor din convoi că ceea ce obținusem era neîndestulător pentru a salva din deșert două femei și patru copii, dar asta fiind tot ce dobîndisem aveam să pornim, sperînd să-i mai putem ajuta să scape cu viață.

Povestea noastră făcea ocolul taberei și unul se oferi să ne vîndă un catîr amărît și chior, cu tot spatele jupuit din cauza unei răni abia vindecate, făcute de șa. Pusese mîna pe el prin Arizona, unde sărmanul catîr fusese lăsat să moară, dar se pare că animalul era din soiul acela zdravăn de Santa Ana, ceea ce-l ajutase să scape, iar acum nici nu se gîndea la moarte, deși nu era mai răsărit decît un schelet cu patru picioare. Animalul ajunse în stăpînirea mea la prețul de cincisprezece dolari. Altul ne oferi o iapă albă ca zăpada, dolofană de-i ieșea untul pe nări, și ne ceru tot cincisprezece dolari, bani pe care i-am numărat pe loc, deși în felul acesta am rămas fără un cent. Mîndrețea aceea de cal nu era învățată și nu suferea decît să fie dusă de dîrlogi și atît. Rogers însă spuse că avea s-o încalece el, și cît făcea un drum pînă la care, avea să fie blîndă ca un miel. Luă un frîu, o încăleca pe dată și începu o scenă cu dat înapoi, sărit, zvîrlit din copite, care făcea cît un spectacol de circ bun cu Bufalo Bill. Dar nu i-a slujit la nimic animalului, fiindcă omul nu putea fi zvîrlit jos. Mulțimea chiuia și-i striga lui Rogers :

— Ține-o bine !

Calul s-a tot dat înapoi și s-a săltat nărăvaș în toate chipurile, iar călărețul și-a folosit cravașa și călcîile, făcîndu-l să alerge cu furie, din răsputeri, dar cu oarecare stîngăcie. Pînă

la urmă, animalul s-a dat pe brazdă și și-a dus supus povara. Oamenii ne-au poftit la masă seara și dimineața și ne-au dăruit și douăzeci de livre de făină de grîu. Am pus poveri și-n spinarea catîrului, așa că acum mergeam călare pe cal și duceam după mine un urecheat, în vreme ce Rogers călărea iapa cea albă și ducea de dîrlogi celălalt cal. Am pornit în chipul ăsta la drum și curînd am ajuns la creasta de unde vedeam spre est pînă la mare depărtare — poate chiar la două sute de mile — cum se întindea deșertul acela cu dealuri golașe și văi sterpe prin care trecusem. Ne-am adăpat animalele, ne-am umplut ploștile cu apă și am luat-o puțin mai spre sud-est, printre copacii de varză, avînd de gînd să ajungem la gropile cu apă de ploaie unde făcusem popas la venire. Am nimerit în acel loc pe la amiază și am dat de drumul „răzvrătiților". Era limpede că porniseră pe urmele noastre, trecuseră prin canionul plin de desișuri, în timp ce noi am ocolit mai spre nord. După ce-am luat apă pentru noi și am adăpat caii, ne-am întors la drum și am îndemnat animalele cît am putut de repede ; fiindcă acum știam unde găseam apă, am mers pînă după lăsarea întunericului, unul dintre noi mergeam pe jos ca să nu rătăcim drumul. Tîrziu am ajuns la izvorul dintre sălcii de care am vorbit.

Apă era, dar vitele „răzvrătiților" păscuseră toată iarba ce creștea în jurul izvorului, iar animalele noastre n-au avut ce mînca. În noaptea aceea, unul dintre noi a stat de pază să nu ne ia indienii prin surprindere și să rămînem fără animale.

A doua zi am trecut pe lîngă gropile cu apă unde fusese tabăra lui Doty, de care ne apropiasem cu atîta fereală. Erau cam două găleți de apă în fiecare gropan, dar nici un fir de apă nu curgea mai departe. Caii păreau tare însetați, încît s-au vîrît cu baturile în apă pînă la ochi și au băut cu lăcomie. De aici pînă la următorul ochi de apă erau treizeci de mile, ne spusese Doty, și noaptea ne-a prins înainte de a ajunge acolo, așa că am făcut popas fără pic de apă. Caii au început să meargă cu capetele lăsate în jos, încet, cu pași obosiți, așa că am împărțit greutatea între toate animalele și am luat-o și noi pe jos. Cînd am ajuns, apa s-a vădit atît de sărată, încît caii nu s-au atins de ea. Toți caii erau foarte blînzi și potoliți și trebuia să-i îndemnăm mereu ca să meargă. Iapa nărăvașă a lui Rogers nu mai încerca să-și dea jos nici călărețul, nici povara, ci era cea mai amărîtă ființă din tot convoiul.

Catîrul mărunțel era cel mai vioi, cel mai isteț animal. Probabil că mai bătuse deșerturile și înainte și știa cum să se descurce. Nu ierta nici un fir de iarbă pe lîngă care trecea, nici o tufă de salvie care avea vreo frunzuliță verde nu rămînea necercetată. Uneori se abătea de la drum ca să rupă un mănunchi de ierburi uscate, apoi se întorcea și-și relua locul, de parcă și-ar fi știut datoria.

Caii mergeau încet, descurajați, iar cînd am trecut pe lîngă peretele abrupt al uni canion, iapa cea albă a luat-o într-o parte și s-a izbit groaznic cu țeasta de stîncă. Părea să fi orbit și, cu toate că ne-am repezit de îndată la ea, cînd i-am luat ultima povară din spate, iapa murise. Am ajuns apoi la creastă și am pornit printr-o viroagă, pe urmele știute, și la lăsarea serii am găsit apa de care-mi spuseseră „răzvrătiții", un firișor ce izvora într-o vîlcea și dispărea îndată în nisipul uscat. Apă era destulă, dar iarbă nu. Caii nu mai avea putere să-și care poverile, și pentru că voiam să ajungem cu ei pînă la capăt, de se putea, ne-am hotărît să îngropăm grîul ca să-l găsim la întoarcere.

Am săpat o groapă, am întărit-o cu bețe, am pus desaga înăuntru, am acoperit-o cu vreascuri uscate, am netezit nisipul deasupra, de parcă nici n-ar fi fost atins, și ne-am așternut și noi să dormim taman peste groapă. Toată treaba asta am făcut-o după ce s-a întunecat, ca să nu vadă indienii cu ce ne îndeletnicim noi, și socoteam că am potrivit bine lucrurile.

A doua zi dimineață, catîrul cel mărunțel luă în spinare toată povara cîtă mai rămăsese, caii nu avea decît șeile, și abia-abia le duceau și pe astea. Aproape de capătul dinspre est al văii ne-am abătut de la drum să vedem mormîntul lui Isham, despre care ne vorbiseră „răzvrătiții"; cu mîinile goale îi acoperiseră rămășițele cum putuseră, clădind deasupra o mică movilă de nisip.

Următorul popas aveam să-l facem pe creasta din fața noastră, și am trecut pe lîngă rămășițele pămîntești ale lui Fish, pe care le întîlnisem și la venire, iar puțin mai departe am dat de un pic de loc neted cu nisip, atît cît să ne facem culcușul de noapte. Am legat caii lîngă stîncă, și nu s-au clintit de-acolo; chiar dacă i-am fi slobozit, tot n-ar fi găsit nici un fir de iarbă.

Dimineața am fost nevoiți să ne hotărîm dacă mergem mai departe tot pe drumul „răzvrătiților", care o lua mult spre nord, sau nu. Carele noastre se aflau la est, peste lanțul de

munți, la numai cincizeci de mile, în timp ce pe la nord erau o sută de mile bune, și ne-ar fi trebuit patru sau cinci zile să ajungem. Eram plecați de atîta vreme, încît ne așteptam în fiecare zi să-i întîlnim pe drum, încercînd să scape de acolo, și dacă ocoleam pe la nord, se putea întîmpla să nu mai dăm unii de alții. Poate că-i căsăpiseră indienii, sau poate că-și dăduseră sufletul. Eram foarte îngrijorați. Dacă o luaseră cumva spre nord, însemna că pieriseră printre zăpezi.

În plus, pînă seara trebuia ori să facem rost de apă și hrană pentru cai, ori să-i lăsăm să moară. Ținînd seama de toate astea, părea că cel mai scurt drum era printr-un canion care arăta nu prea îmbietor. Caii trebuiau mereu îmboldiți la drum; își țineau capetele plecate, în vreme ce se tîrau mai departe, și arătau atît de frînți, de-ai fi zis că vor să se trîntească jos și să odihnească acolo pînă-și dădeau duhul, numai să nu mai facă un pas.

Am mers tîrîș-grăpiș printre stînci uriașe și nu înaintasem prea mult, cînd am dat de un obstacol — un prag care ar fi format o cascadă de vreo trei picioare dacă ar fi curs apă prin canion. Catîrul a găsit o grămadă de pietre, a trecut toafăr peste stavilă și s-a apucat să umble după fiecare fir de iarbă și să adulmece după apă. Dar caii nu i-am putut clinti din loc. Ne cam apuca noaptea, și fiecare clipă fără apă părea o veșnicie. Trebuia să părăsim caii și să mergem mai departe. Le-am scos șeile și le-am pus alături pe stîncă, iar după cîteva clipe de șovăire, în care am fost bîntuiți de cele mai nebunești și disperate gînduri, ce ar fi putut să te scoată din minți, am lăsat sărmanele animale în voia sorții și am plecat. Cînd am trecut peste o creastă și ne-au pierdut din ochi, bieții cai au nechezat îngroziți după noi. Și cine n-a auzit ultima chemare disperată, rugătoare a unui cal pe moarte nu-și poate închipui cît de omenește sună. Am izbucnit și eu și Rogers în lacrimi, dar n-aveam altă cale, pentru că de încercam să-i salvăm, puneam în primejdie și viețile noastre, și pe cele ale celorlalți, pe care ne chinuiam să-i scoatem la liman.

Am regăsit catîrul, oprit lîngă un perete și mai înalt și drept, de vreo zece picioare. Inimile au încetat să ne mai bată și ne-am făcut repede socoteala că aveam să ajungem la prietenii noștri numai cu ranițele din spate, iar atunci erau numai puține șanse de salvare. Catîrul cel mărunțel mesteca niște fire răzlețe de iarbă și cînd ne-am arătat, și-a întors capul spre noi, ne-a privit și s-a cățărat iute pe peretele de

stîncă cu atîta siguranță, inteligență și dibăcie, încît ne-a dat noi speranțe.

Locul era foarte ciudat și sălbatic. Pereții de nord ai canionului se apleca mult deasupra albiei, în vreme ce peretele de sud se înclina mult în cealaltă parte, aproape paralel cu primul, formînd un fel de prăpastie piezișă. Ne-am hotărît să încercăm să trecem catîrul și peste acest obstacol. Aducînd grămadă toți bolovanii și pietrele pe care le-am putut urni, le-am clădit una peste alta pe peretele dinspre sud, începînd ceva mai de departe. După ce le-am folosit pe toate cele din albia canionului, am aruncat și stîncile și pietrile aflate pe pragurile de deasupra și am făcut un fel de plan înclinat care se ridica pe perete pînă aproape de ieșirea din prăpastie. Aici era o bîrnă îngustă, nu mai lată de patru degete, pe care trebuia să mergi pînă ajungeai la capătul crestei. Altceva nu mai puteam face ca să înlesnesc traversarea, și nu era chip să găsim vreun mijloc care să ne îngăduie să lărgim bîrna, să încropim o potecă pentru animal. Erau puține speranțe de izbîndă, dar făcusem tot ce fusese în puterile noastre.

Am luat poverile din spinarea catîrului și, legînd toate frînghiile una de alta, am făcut un fel de funie de sprijin. Apoi am îndepărtat toate colțurile de stîncă pe care le-am putut desprinde și chiar și bucățile de piatră de pe brîna îngustă care nu se țineau bine. Am legat catîrul cu funia de sprijin și, cu un capăt ținut înainte și altul în urmă, speram să-l ajutăm să-și țină echilibrul; dacă nu călca greșit pe pragul acela îngust, avea să reușească. Fără o clipă de șovăire, curajosul animal încearcă să treacă. Încet, cu grijă, stăpîn pe picioare, catîrul înainta, alegînd atent locul înainte de a pune o copită, și cînd ajunse la brîna îngustă, se sprijini ușor de funie, fără să se opintească, fără să se arunce înainte; se mișca încet, cu prudență, ca o pisică. De-amu, drum de întoarcere nu mai avea. Trebuia ori să meargă pe brîna aceea îngustă — pe unde eu trecusem în patru labe — ori să se prăbușească în prăpastia adîncă de vreo cincizeci de picioare și să-și frîngă gîtul.

Cînd ajunse la locul cel mai greu, catîrul se opri, șovăind și întoarse cît putu de mult capul înapoi. Eu eram înainte, cu un capăt de funie, și am început să-l strig și să-i vorbesc ca să-l încurajez. Rogers voia să terminăm odată și răcni din răsputeri la catîr ca să-l sperie și să-l îmboldească să treacă:

— Mînă! Hăi!...

Am socotit că era mai bine să-i vorbesc blînd și să-l las să înainteze încet. Cum să vă spun, prieteni, a fost un moment de grea încercare. Părea că se adunaseră acolo toată oboseala drumurilor și toate greutățile înfruntate de luni de zile. Părea că soarta femeilor neajutorate și a copiilor nevinovați se cumpănea primejdios între viață și moarte. Noi ne puteam salva, dacă ne întorceam din drum, și uneori ne venea s-o facem de îndată ca să ne cruțăm suferința zadarnică de a-i găsi pe toți morți.

Trăiam un moment de încordare atît de disperată, încît nu mi-am putut stăpîni lacrimile și nu mi-a fost rușine de slăbiciunea mea. În cele din urmă Rogers îmi strigă :

— Haide, Lewis !

Iar eu am început să trag ușor de funie, îndemnînd blînd animalul să încerce să treacă. Catîrul a adulmecat în toate părțile, s-a uitat la fiecare palmă de loc de pe brîna aceea, apoi a început să pășească încet, un pas, cîte un pas de-a lungul pragului îngust.

Uitîndu-mă în spatele lui, l-am văzut pe Rogers cu o piatră mare în mînă, gata să îmboldească animalul, și probabil să-l ucidă cu ea, dacă se oprea. Dar catîrul se strecura mai departe, sprijinindu-se de funie, pînă ajunse la mijlocul drumului ; atunci făcu încă un pas sau doi, cîntări bine distanța, făcu un salt și se opri pe o stîncă, aflată ceva mai jos, care duce în pantă spre creasta prăpastiei. De acolo se cățără teafăr și nevătămat deasupra.

Catîrul n-avea mocasini și era de mirare eum se agăța cu copitele acelea mici ale lui de stînca netedă. Am respirat ușurați. Aveam să pornim mai departe, să ducem hrană oamenilor și, într-un fel sau altul, aveau s-o scoată și ei la capăt. Momente mai deznădăjduite decît acelea n-aveau să mai fie și-i vom salva.

Ne-am muncit puțin să aducem încărcătura din prăpastie și s-o punem din nou în spinare catîrului, apoi am pornit la drum. Curînd, în spatele unor stînci, am dat de cîteva tufe de salcie și de apă destulă pentru un popas. De două zile nu mai pusesem apă în gură, așa că ne-am întremat acum.

Drumul prin canion era foarte greu, iar albia plină de pietre ascuțite care ne-au tăiat talpa mocasinilor, lăsîndu-ne cu picioarele goale pe muchiile și vîrfurile acelea. Mi-am desfăcut jambierele din piele de căprioară, una i-am dat-o lui Rogers, cealaltă am luat-o eu și cu ele ne-am legat mocasinii cum am putut mai bine și am mers mai departe. Dar cred că

de-am fi fost potcoviți cu oțel, pietrele acelea ascuțite tot ar fi intrat în carne.

În cele din urmă am reușit să trecem și de lanțul acela de munți și am poposit acolo de unde pornisem la drum cu douăzeci și cinci de zile în urmă ca să găsim o așezare omenească. Aceeași groapă în nisip și aceeași apă sulfuroasă, din care băusem și în ziua plecării, ne așteptau și acum. Am dat drumul catîrului, care a pornit tîrînd după el cureaua din piele netăbăcită pe care o avea cînd l-am cumpărat, și s-a apucat să-și caute hrană în toate părțile, dar n-a găsit decît vreo cîteva tufe răzlețe de salvie. Era harnic și se mișca iute din loc în loc, smulgînd cîte un fir ici și colo. Cînd se lăsă întunericul, se întoarse și se culcă lîngă noi.

Din acest loc am luat-o mai departe. Aveam de bătut un drum de care, prin nisip afînat, dar n-am zărit urmă de picior omenesc în timp ce mergeam spre tabăra ultimei speranțe. Ne era tare teamă că ceilalți renunțaseră la orice nădejde de a ne mai vedea și porniseră singuri la drum, ne era teamă că o să fim nevoiți să purcedem pe urmele lor numai pentru a-i găsi pe toți morți sau pe moarte.

Făcusem vreo șapte-opt mile. Eu m-am oprit ca să-mi leg mocasinii mai bine, în timp ce Rogers mergea încet mai departe. Catîrul cel mărunțel era în fruntea tuturor, luînd-o cînd într-o parte, cînd în cealaltă, după smocurile de iarbă uscată, dar totdeauna se întorcea singur la drum și nu ne căsuna necazuri. Cînd m-am ridicat și am pornit din nou, l-am văzut pe Rogers că se oprise, sprijinit în pușcă, în așteptarea mea, și se uita la ceva aflat pe jos. Cînd am ajuns destul de aproape ca să mă audă, l-am întrebat ce găsise. Și-mi răspunse :

— Pe căpitanul Calverwell, mort !

Nu arăta a fi mort. Stătea întins pe spate, cu brațele larg desfăcute, avînd alături bidonașul de apă, făcut din două cutii de pulbere. Păreau să se adeverească presimțirile noastre negre. Oare cîte cadavre aveam să mai găsim ?

Am pornit spre locul de tabără ca doi indieni, tăcuți și repezi, uitîndu-ne în toate părțile după oameni de-ai noștri morți și indieni în viață, fiindcă ne așteptam mai degrabă să găsim tabăra devastată de ei, decît pe prietenii noștri teferi. Mergeam înainte, punînd cu deznădejde un pas înaintea celuilalt în vreme ce catîrul — singurul dintre noi pe care nu-l apăsa nici o grijă — căuta mereu cîte un fir de iarbă, uscat

de vîntul încins al deșertului, dar fiind totuși hrană pentru animal.

Pe la amiază am zărit carele, încă departe, dar în aerul acela străveziu se ghicea destul de bine că ele erau, însă fără să poți deslușì mai mult. Abia cînd am ajuns la jumătate de milă, le-am văzut ca lumea fiindcă erau într-un fel de adîncitură. Se vedea că fusese scoase coviltirele, ceea ce era semn rău prevestitor pentru noi, gîndindu-ne că dăduseră iama indienii ca răzbunare pentru dovlecii lor. Eram siguri că lăsasem în urmă șapte care, iar acum nu vedeam decît patru și nici urmă de vite. Poate că plecaseră mai departe numai cu cîteva care, lăsîndu-le pe astea patru în urmă, după ce luaseră din ele tot ce era mai de preț.

Nu se zărea nici o urmă de viață în preajmă, și gîndul că toată truda noastră, chinuindu-ne între viață și moarte ca să ne ducem și să ne întoarcem, că totul fusese în zadar după cum se vedea, era mai mult decît putea să îndure un om. Ne-am furișat cît mai tiptil, punîndu-ne nădejde în catîrul ce mergea înaintea noastră, fiindcă eram siguri că avea să adulmece primul primejdia, și-l urmăream atenți să vedem ce face. Catîrul mergea înainte, căutîndu-și hrană, iar noi în urma lui, dar nu se arăta nici un semn care să pună capăt îngrozitorului moment de încordare și suferință pe care-l trăiam. Am ajuns la o sută de iarzi de care și nu se arăta nici o urmă de viață sau de moarte, deși ne uitam și după una, și după alta.

Într-un tîrziu, Rogers veni cu o idee. El mai avea două cartușe pe țevile puștii de vînătoare, iar eu șapte în pușca mea Coll, așa că era bine ca eu să slobod un foc, să vedem ce se va întîmpla, fără să ne apropiem mai mult; iar dacă se ațineau pe-acolo dracii de indieni, atunci aveam norocul să doborîm și noi vreo cîțiva înainte de a ne atinge ei la mir pe noi. Și uitîndu-ne atenți la care, am tras.

Pe moment s-a lăsat o tăcere de moarte, nici o mișcare. Apoi, ca prin minune, de sub un car s-a arătat un bărbat care s-a ridicat în picioare și s-a uitat de jur împrejur fără să ne vadă. Apoi își aruncă deodată brațele în sus și strigă:

— Au venit băieții! Au venit băieții!

După aceea s-au ivit a lte capete, și Bennett, nevastă-sa și Arcane s-au repezit spre noi. Momentul de încordare trecuse și ne-am trezit cu inima la gură, sîngele ne-a fugit din vine și mai-mai să leșinăm cînd ne-am ridicat și am încercat să ne urnim din loc. Bennett și Arcane ne-au luat în brațe și

ne-au strîns din toate puterile, iar doamna Bennett veni, căzu în genunchi și îmi îmbrățișă picioarele, pierdută, pradă unei adînci tulburări, fără să scoată o vorbă. Curînd tulburarea s-a mai potolit, Bennett își regăsi graiul și spuse :

— Știu că ați scos-o la capăt, fiindcă văd că aveți un catîr cu voi.

Iar doamna Bennett se uită țintă la noi, cu ochii în lacrimi, nevenindu-i să creadă că ne întorsesem cu adevărat, apoi exclamă :

— Oh, ce băieți de treabă ! Ne-ați salvat, Domnul să vă binecuvînteze ! N-ar trebui să se piardă sămînța unor băieți ca voi.

Apoi le-am spus că, pe cel mai scurt drum, pînă în California erau două sute cincizeci de mile. Îndată le răsări pe buze întrebarea :

— Putem ajunge cu căruțele ?

— Trebuie să mergeți pe jos — le-am răspuns — fiindcă pe drumurile pe care le-am bătut noi nu poate trece nici un car.

Le-am povestit pe nerăsuflate călătoria pe care o făcusem, distanța mare dintre locurile unde se afla apă, arătîndu-le că mai departe către vest drumul era la fel de sterp ca și cel din est, pe care venisem.

I-am întrebat apoi ce se întîmplase cu ceilalți din tabără, de cînd plecasem noi, și ne-au povestit. Abia ne îndepărtasem, că au și început să discute situația în care se aflau. Unii au spus că, neavînd altă hrană decît vitele, era moarte curată să rămînă pe loc, să le sacrifice una cîte una, așteptîndu-ne, și că era mult mai bine să pornească la drum și să facă în fiecare zi puțin cîte puțin, apropiindu-se încet-încet de țintă înainte de a cădea sfîrșiți. Bennett le-a arătat că aveau să cunoască drumul ca lumea cînd se întorceau băieții și aveau să știe ce le rămînea de făcut și ce-i aștepta, scoțînd-o pînă la urmă într-un fel la capăt. Dar părerea tuturor celorlalți în afară de Bennett și Arcane, fu exprimată astfel :

— Dacă băieții reușesc să iasă din mormîntul ăsta blestemat, ar însemna să fie nebuni de legat ca să se mai întoarcă să ajute pe careva.

Unii n-au mai rămas în tabără decît o săptămînă după plecarea noastră ; și-au luat vitele și păturile și au pornit. Le venea greu să stea cu brațele încrucișate în tabără, fără să aibă nimic de făcut, nici cu gîndul, nici cu mîinile. Vedeau

că atunci cînd era tăiat vreun bou nu ajungea pentru hrană decît vreo cîteva zile. Bennett i-a rugat să rămînă, fiindcă era sigur că aveam să ne întoarcem, iar dacă cei mai mulți plecau, creștea și primejdia din partea indienilor și nu mai era nici o speranță să le poată ține piept.

Dar majoritatea socotea că a rămîne însemna a pieri, și era mai bine să meargă, încercînd să scape, decît să stea cu brațele încrucișate și să-și aștepte sfîrșitul. Ne-a spus că, o dată cu ultimul grup, a plecat și căpitanul Culverwell. Noi știam că acesta nu putuse ține pasul cu ceilalți, că se întorsese înapoi spre căruțe și pierise, întins pe nisip, așa cum l-am văzut, singur, fără un suflet lîngă el căruia să-i destăinuie ultimele gînduri către familie sau prieteni, fără o îmbucătură, cu bidonașul gol alături.

Ne-a prins miezul nopții pînă am reușit să-i mulțumim pe toți și să le împărtășim toate cîte ni s-au întîmplat. A fost o adevărată binecuvîntare apoi să dormim din nou în așternuturi ca lumea, rînduite de o mînă de femeie, și ne-am odihnit mult mai bine decît ghemuiți, înghesuiți, cum dormisem în timpul drumului, înveliți amîndoi numai cu o jumătate de pătură, în nopți destul de reci.

Apoi am ținut sfat, am întors lucrurile pe toate părțile și am discutat cele mai bune căi de izbîndire. Dacă apucam pe drumul „răzvrătiților", aveam de mers o săptămînă încheiată ca să ocolim lanțul de munți și s-o luăm apoi spre sud ca să ajungem de cealaltă parte a crestei, în dreptul locului nostru de tabără, iar nouă ne luase numai trei zile ca să trecem munții direct. Singurul obstacol erau cascadele acelea fără apă, dar cînd le-am spus că pe fundul lor era nisip, Bennett ne-a îmboldit spunînd că, după părerea lui, puteam trece fără să omorîm pe nimeni, și cum știam exact unde se afla apă, pe acolo i se părea a fi cel mai bun drum. Arcane fu și el de aceeași părere, o săptămînă de mers trudnic mai puțin fiind un argument hotărîtor.

După aceea mi-au mărturisit ce avea de gînd să facă dacă nu ne întorceam. Alesesră doi boi pe care să urce femeile călare, un altul să aducă o rezervă de apă, iar altul să-i poarte în spinare pe cei patru copii. Nu avea șei, ci numai pături, destule ca să încropească un așternut comod, și și-au propus să facă un fel de chinghi pe sub burta vitelor ca să aibă de ce se ține cei din spinare, iar păturile avea să fie fixate de niște pieptare și legători. Au văzut că era greu să faci vreo povară, oricare ar fi fost, să stea ca lumea în spinarea unei

vite, şi s-au gîndit la tot felul de hamuri ca să le folosească la nevoie.

Bennett avea un bou tare blînd, numit Bătrînul Gheb, care fusése ales să-i ducă pe copii fiindcă era domol.

— Cum, Dumnezeu vrei să stea copiii pe el?! l-am luat eu la rost.

— Păi — făcu Bennett, cu un aer cam comic — am luat două cămăşi zdravene, am băgat mînicile înăuntru, le-am cusut la gură, apoi am cusut cele două cămăşi una de alta la poale, şi cînd o să le punem în spinarea boului, vor fi ca două buzunare pentru plozii cei mici, iar ceilalţi doi socot că vor sta în spatele vitei, ţinîndu-se de chingile petrecute jur împrejurul animalului.

Dacă Bătrînul Gheb mergea linştit şi nu zvîrlea din copite împrăştiind toate în toate părţile, însemna că planul era grozav.

Ne-am trezit devreme şi am muncit din greu, iar pe la mijlocul dimineţii totul era gata. Stătuseră fără să facă nimic, atîta vreme în tabără, încît sărmanii abia aşteptau s-o părăsească. Singura noastră speranţă era să mergem înainte. Trebuia să reuşim sau să pierim.

Am pus lucrurile în spinarea viteler obişnuite numai cu jugul, şi unele au dat semne de spaimă faţă de acest nou mod de a duce poveri. Bătrînul Gheb se arătă destul de potolit, ca şi cel care căra cele două burdufe cu apă, cîte unul de fiecare parte. Însă celelalte vite păreau să nu sufere nici un fel de pături în spinare pe căldura aceea.

Doamna Arcane era de la oraş şi adusese cu ea cîteva articole de îmbrăcăminte de mare preţ şi foarte dichisite, mult lăudate. Nu putea fi convinsă să le lase în părăsire şi să ajungă să se împopoţoneze cu ele femeia cine ştie cărui indian, care să pornească apoi gătită prin munţi. Iar pentru că erau şi uşoare, s-a gîndit să le poarte mai bine ea în călătoria asta şi să le salveze. Aşa că şi-a pus cea mai grozavă pălărie, pe care a legat-o cu nişte panglici lungi, lăsîndu-le să-i atîrne pe spate, Arcane l-a adus apoi pe Bătrînul Brigham. Apoi doamna Arcane l-a îmbrăcat pe micuţul Charlie în cele mai frumoase hăinuţe — mai bine să se roadă decît să le arunce. În acelaşi fel, toţi şi-au ales cele mai bune şi mai trainice veşminte. Stabilisem drept principiu să ne cruţăm de orice povară în plus, fiindcă urma o cursă strînsă între noi şi moarte, în cel mai bun caz, şi voiam să ne asigurăm toate şansele.

Soarele era sus, deasupra capului, şi dogorea nemilos în ziua aceea de la începutul lui februarie 1850, cînd cei doi copii au fost aşezaţi în spinarea Bătrînului Gheb, ca să vedem de-i îngăduia acolo. Fiecare era în cîte un „buzunar", de cîte o parte, ţinînd capul afară, şi putea sta în picioare sau jos, după cum pofteau. George şi Melissa au urcat apoi şi ei în spinarea animalului şi s-au apucat de chingi ca să nu cadă. Apoi eu am adus boul pentru doamna Bennett, iar domnul Bennett şi-a ajutat soţia să urce în spinarea lui şi să se aşeze pe scaunul încropit cît mai moale cu putinţă. Doamna Arcane, cu panglicile ei cu tot, fu săltată în spinarea Bătrînului Brigham ; se aşează confortabil, îşi aranjă veşmintele şi gătelile cît mai bine, apoi apucă şi ea chinga ca să se ţină, fiindcă nu erau nici un fel de hăţuri.

Rogers, trăgînd după el o vită, deschidea coloana, apoi am pornit eu şi Bennett, după care venea Arcane cu Bătrînul Gheb şi copiii. Bennett şi Arcane îşi scoaseră pălăriile şi-şi luară rămas bun de la vechiul loc de tabără. Toată procesiunea se puse în mişcare şi o pornirăm din nou către ţinta călătoriei noastre, pe care acum speram s-o atingem cu toţii. Terenul era nisipos şi moale, aproape otova, şi vreo patru mile totul a mers strună, pînă cînd calabalîcul unuia dintre animale din capul coloanei se slăbi şi se lăsă într-o parte. Abia simţi vita ciudăţenia asta, că începeră să scape de povară, trăgîndu-se pieziş. Nereuşind în felul acesta, începu să zvîrle din copite şi pînă la urmă izbuti să-şi încurce un picior în chingi, din care pricină fu şi mai rău în loc să fie mai bine.

Atunci începu să se învîrtă ca la vals şi să ragă înspăimîntă cît o ţineau bojocii. Rogers încearcă s-o stăpînească, dar boul pe care-l ducea de funie porni şi el să dea semne de neastîmpăr, şi flăcăul nu izbuti, iar teama molipsi şi celelalte vite şi curînd tot convoiul păru cuprins de nebunie. Vitele săreau în sus şi, căzînd înapoi, se îngropau adînc în nisip, după care, cu cozile bîrzoi în vînt, se aruncau în toate părţile, zvîrlind din picioare şi lovind în toate direcţiile pînă ce se scuturară de poveri şi abia atunci se liniştiră, multumite.

Doamna Bennett îşi dădu drumul iute din spatele animalului pe care călărea, îşi apucă pruncul aflat în buzunarul Bătrînului Gheb şi, strigînd la Melissa şi George să sară jos, îşi puse familia la adăpost în scurt timp. Arcane îl smulse pe celălalt copil din buzunar şi-l lăsă jos, îngrijindu-se apoi de animale.

Boul doamnei Arcane răspunse invitaţiei la dans şi se

apucă să valseze pe nisip, să ragă la fiecare învîrtitură, ca toți ceilalți, dar doamna Arcane se vădi un bun călăreț, greu de dat jos, pentru că se ținea cu disperare de chingă în timp ce era săltată cînd în sus cînd în jos, și răsucită pe loc, îndestul ca să amețească. Multele ei panglici începură să-i fluture ca flamurile în vîrful catargului, și toate gătelile-i zburară în aer de mai mare hazul. Pînă la urmă se trezi și ea pe jos, fără cea mai mică zgîrietură, dar cu straiele în mare neorînduială.

Apoi l-am văzut pe Bennett, îndoit de mijloc, hohotind de rîs ca un nebun în fața circului care se pornise deodată, executînd un număr neprevăzut în program. Arcane se înveseli și el și rîse din toată inima cînd văzu că nimeni nu pățise nimic. Nici nu ne închipuiam că vitele mai aveau atît de multă putere și atît de puțină minte ca să și-o cheltuiască fără folos. Catîrul cel mărunțel se trăsese într-o parte și se uita plin de mirare, fără să-și clintească povara din spate.

Doamna Bennett, care își luase copilașul în brațe și se tot învîrtise de colo-colo ca să se ferească din calea vitelor, se simți sfîrșită ; ea se așeză pe nisip, cu fața roșie de parcă tot sîngele ar fi încercat să-i țîșnească prin obraji și cu apa curgînd șiroaie de pe ea. Am luat repede o pătură și am întins-o să se așeze femeia, și ne-am apucat să adunăm lucrurile împrăștiate. Vitele s-au potolit și au stat supuse să le punem din nou poverile în spinare, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

Eu și femeile am avut destulă bătaie de cap pînă să dregem hamurile, iar Arcane și-a luat o vită și s-a întors înapoi după apă, în timp se Rogers și Bennett au apucat o lopată și au pornit înainte ca să acopere cadavrul căpitanului Culverwell, aflat la vreo milă mai departe, fiindcă unii se gîndeau să nu se sperie vitele de el. Am pierdut atît de mult timp cu toate astea, încît am fost nevoiți să facem popas acolo.

Am așezat marmita pe două pietre, am pus niște fasole și carne uscată tăiată foarte mărunt, am făcut un foc dedesubt și am lăsat totul să fiarbă pînă a venit Arcane cu apă, din care am mai pus în mîncare ; apoi, adăugînd făină necernută, am făcut zeama mai consistentă și a ieșit o supă bună, hrănitoare care ne-a plăcut la toți. Am legat animalele, fiindcă pe acolo nu se afla nici apă, nici iarbă, așa că am socotit că a doua zi n-aveau să arate strașnic.

Dimineața n-am avut multă bătaie de cap cu așezatul poverilor, și ne-am gîndit să apucăm un drum mai scurt către

vîrf, ca să ajungem mai iute la apă, unde poposisem eu și Rogers în prima călătorie prin ținut. Era un drum tare, pietros, lucînd spre un mic canion numai stînci și pietriș, greu pentru vite, care trebuiau mereu împoldite la drum fiindcă aveau copitele numai răni. Acum nu mai aveau poftă să facă nazuri în privința poverilor și s-au purtat bine. Femeile nu au mai mers călare, ci au luat-o pe jos, iute, în urma Bătrînului Gheb, pe care erau urcați copiii. Cei din „buzunare" stăteau cam înghesuiți și mereu smiorcăiau sau se plîngeau de ceva. Și gîndiți-vă : doi plozi vîrîți în două „buzunare" înguste, în care nu se puteau nici măcar suci ca lumea, hurducați și zgîlțîiți pe un drum amarnic — mult chin pentru ei și multă îngrijorare pentru mame : Doamna Bennett încercă să-și ducă odrasla în brațe, dar era atît de greu pentru puținele ei puteri, că se răzgîndi.

Eu, Bennett și Rogers am îndemnat vitele la drum cît am putut ca să ajungem la izvor, iar Bennett s-a întors după aceea cu apă să le mai dea puteri la sfîrșitul acelei zile de mers ; apoi a scos-o pe sărmana Martha din „buzunar" și a purtat-o în brațe — mare ușurare pentru ea. Cînd a ajuns înapoi la ai lui, Arcane și-a luat și el odrasla în brațe și și-a zvîrlit pușca spunînd :

— Nu-mi mai trebuiești !

Păturile erau gata întinse cînd au ajuns și femeile în tabără, și s-au trîntit pe ele atît de sfîrșite, de păreau gata să-și dea duhul, Erau atît de obosite și descurajate, că ar fi preferat mai degrabă moartea fiindcă simteau că nu pot îndura chinul acela prea multe zile. Le-am arătat că așa se întîmplă totdeauna în prima zi, și nefiind încă obișnuite, oboseau mai repede acum decît aveau să obosească mai tîrziu cînd aveau să se mai dea la drum. Și le-am mai spus să nu se piardă cu firea, fiindcă știam fiecare ochi de apă, și tot drumul înainte, și aveam să le scot la liman nevătămate. După circul acela cu vitele, nici nu voiau să mai audă de călărit, iar doamna Arcane mărturisi că o dureau atît de tare picioarele, că nu credea să se mai poată ridica a doua zi. Se cățăraseră pe stînci toată vremea, șchiopătau, cu picioarele pline de răni, și credeau cu adevărat că nu mai pot îndura chinul acela nici măcar o singură zi. Drumul părea mai degrabă o nesfîrșită scară decît drum, atît era de abrupt, iar locul nostru de tabără era doar o mică trecătoare printre munții din jur.

Cerul rămînea mereu senin și fără pic de nor, așa cum fusese tot timpul în drumul nostru, cînd nu căzuse picătură de

ploaie, ci doar o singură dată ne dăruise cu nişte zăpadă care fusese o mană în deşert. Zile în şir am fost nevoiţi să mergem fără picătură de apă, şi noi şi vitele, şi pe unde am trecut, n-am văzut nici un semn să mai fi fost pe-acolo om alb. N-am nici o îndoială că eram cei dintîi care străbăteam acei coclauri, un fel de căldare în mijlocul deşertului.

Femeile n-au mai avut putere nici să se dezbrace, ci au dormit cu hainele de drum pe ele, aşa cum se aflau, iar cînd s-au sculat dimineaţa, cu claia de păr nepieptănat în cap, ofereau o imagine desăvîrşită a mizeriei. Le-am lăsat să se odihnească amîndouă cît s-a putut, fiindcă ochii umflaţi şi încheieturile ţepene arătau cît de neputincioase erau să pornească pe dată mai departe.

Soarele răsări devreme, pămîntul se încălzi, în timp ce dinspre munţii înzăpeziţi venea o boare de aer rece şi întăritor, taman ce le trebuia şi femeilor ca să se dezmeticească după somn. Aşteptînd ca ele să se scoale, Bennett şi Arcane şi-au arătat dorinţa să vadă şi ei muntele înzăpezit cu care le împuiasem capul. Cel mai nimerit punct de observaţie era la vreo trei sau patru sute de iarzi de tabără şi m-am dus şi eu cu ei. Am ajuns la un loc aflat ceva mai jos decît munţii din nord sau sud, dar ne oferea vedere bună în aproape toate direcţiile, şi de acolo, de pe spinarea înălţimii, am revăzut acea privelişte măreaţă, deşi unele locuri ne trezeau amintiri dureroase.

Lanţul de munţi de la răsărit, care traversa o parte a podişului era golaş şi sterp de tot, parcă făcut dintr-o singură stîncă. Erau cîteva piscuri de felurite forme şi culori — galben, albastru, roşu ca focul şi negru. Locul arăta de parcă fusese cîndva miezul unui furnal imens. Cred că lanţul acela se numea Muntele Sicriului. Dar de l-ai fi răscolit de la un cap la altul, n-ai fi aflat destul pămînt cu care să acoperi nici măcar un sicriu.

Tocmai cînd eram pe punctul de a pleca spre tabără ne-am scos pălăriile şi, uitîndu-ne înapoi spre locul atîtor încercări, suferinţe şi moarte, ne-am exprimat cît se poate de bine gîndurile, spunînd :

— Adio, Vale a Morţii !

După care ne-am întors faţa în altă parte şi am coborît spre tabără. Chiar şi mai apoi, cînd vorbeam de podişul acela, pe care-l străbătusem drept prin mijloc şi la marginea căruia ne aşezasem tabăra atît de multe zile, îi spuneam Valea Morţii. Despre originea acestui nume s-au povestit foarte multe,

dar noi am fost cei dintîi care ne-am lăsat urmele în nisipul deșertului și tot noi am fost cei care am botezat acele locuri, dîndu-le cel mai dureros și mai cutremurător nume care ne-a venit pe buze cînd ne-am amintit suferințele îndurate acolo.

Din Valea Morții ieșisem. Eu și Rogers eram plini de speranțe, fiindcă aveam încredere în drumul care ne aștepta dinainte, și nădăjduiam că toți vor avea destulă putere să înfrunte greutățile, în afară de femei. Și n-a fost chip în care sărmanele să nu se plîngă și să se jeluiască. Li se părea că se află în pragul morții și că nu mai au mult ca să treacă în cealaltă lume dacă mai făceau un pas prin munții posomorîți și văile sterpe, care nu formau decît pragul sumbru de care vorbeau. Le-a trecut apoi prin minte că drumul era mai lung decît le spusesem noi și că ele n-aveau să apuce să bată atîta cale peste pietre și nisipuri. Prima zi le-a fost destul ca să se încredințeze că n-avea nici un rost să mai încerce. Eu și Rogers ne-am străduit să le arătăm unde vom face popas în fiecare zi, și abia în felul acesta am reușit să le convingem cît timp mai aveam de mers. Le-am încurajat și noi cum ne-am priceput mai bine. Le-am spus că, de mergeam tîrîș-grăpiș în fiecare zi, ne apropiam cîte puțin de țara făgăduinței și că, obișnuindu-se încet-încet cu drumul, în curînd aveau să se simtă mai în putere, fiind în stare să meargă și cîte o zi întreagă. Le-am mai spus că noi doi ne simțeam mai bine acum, cînd nimic nu ne mai putea opri decît săgețile indienilor, decît atunci cînd pornisem singuri la drum. Le-am încredințat:

— N-o să lăsăm noi două femei să moară aici, fiindcă nici n-aveam unde săpa un mormînt măcar.

Le-am povestit apoi despre dealurile acoperite cu flori din cealaltă parte și le-am implorat să încerce să ajungă pînă acolo, unde puteau să moară creștinește, fiindcă era mult mai ușor să le împlinim ultimul trist ritual decît aici în creierul acestor munți sterpi. Părea o glumă nelalocul ei, dar stîrni o reacție care le schimbă cursul gîndurilor și le dădu imbold să meargă mai departe. În ziua aceea ne-am gîndit să mergem numai pînă la „cascade".

Vitele păreau să fi uitat de nazuri și le-am putut găti de drum fără greutate Copiii și-au găsit locul în „buzunare" mai ca lumea, iar mamele, cu ploștile pline puse pe după umăr, au început să dibuie locurile mai bine unde să pună picioarele pline de răni. Parcă ar fi călcat pe boabe de porumb la fiecare pas, și le dureau tălpile atît de tare, că nu mai știau

care picior să-l pună înainte și pe care să-l lase în urmă. Dar se mișcau, și ne-am urnit și noi din loc. Se opreau mereu să se odihnească, iar Arcane stătea și le aștepta, alături de Bătrînul Gheb, în timp ce femeile își mai trăgeau sufletul și se mai tînguiau oleacă, după care iar porneau mai departe.

La început, drumul trecea pe la piciorul unei stînci înalte, peste pietriș, și apoi o lua puțin spre sud și intra în canionul ce ducea la „cascade". Albia acestuia era numai bucăți de piatră colțuroasă și vitele șchiopătau și alegeau locurile unde să pună copitele, cam la fel cum făceau și femeile. Prin pietrele acelea, mocasinii nu țineau mult și ne rugam să scăpăm mai departe de acolo.

Eu și Rogers îi dădeam bătaie înainte, ținîndu-i tovărășie lui Arcane cu vitele lui, iar Bennett rămase în urmă cu femeile, ajutîndu-le cît mai mult, trăgîndu-le chiar de mînă, și în chipul acesta au ajuns la popas cam după vreo oră.

O oală cu supă aburind, pături întinse care le așteptau, doar atît am reușit să pregătesc eu cu Rogers pentru ele, și cînd au sosit, s-au trîntit în așternuturi, sfîșiate cu desăvîrșire. Copiii smiorcăiau și ei, dar s-au potolit îndată și au fost mulțumiți să stea întinși. Cîte o porție de supă fierbinte i-a făcut pe toți să se simtă mai în putere.

Primul lucru la care s-au gîndit Bennett și Arcane a fost să se ducă să vadă cum stă treaba cu acele „cascade", dacă ne puteau împiedica sau nu drumul mai departe, dacă trebuia să ne întoarcem și să găsim o cale mai bună. Se cam îndoiau că se poate răzbi pe acolo, dar și-au zis că merită să încercăm să trecem animalele dincolo, în loc să pierdem vremea căutînd alt drum care ne-ar fi costat o săptămînă de trudă și bîjbîieli.

Toți bărbații ne-am dus la piciorul „cascadei" și am dat deoparte bolovanii mai mari, apoi am adunat grămadă tot nisipul pe care l-am putut strînge cu lopata, pînă am făcut o movilă bună care să îndulcească cît de cît căderea.

Dimineața ne-am luat în grabă masa și ne-am lăsat cu frînghiile calabalîcurile în rîpa aceea nu prea adîncă, apoi copiii. În cele din urmă am împletit frînghiile și am încropit o funie zdravănă de vreo treizeci de picioare. A fost mînată o vită pînă la marginea „cascadei", i-au legat coarnele cu un capăt de funie și mi-au aruncat mie celălalt capăt. Mi s-a spus să trag din răsputeri cînd pornea animalul, ca nu cumva să cadă în cap și să-și frîngă gîtul.

Ne dădeam seama că era o încercare disperată și ne așteptam să pierdem cîteva animale, dar eram la ananghie și trebuia să riscăm. Bennett stătea într-o coastă a vitei, iar Arcane în cealaltă, în timp ce Rogers se așezase îndărăt, ca să-i dea un brînci zdravăn, ca-n Tennessee, la momentul cuvenit.

— Asta-i ! Acum ! zise Bennett.

Eu m-am opintit în funie, cei de sus s-au opintit și ei iar vita a venit jos, cu picioarele răschirate, dar întreagă, rănită numai de cîteva pietre mai ascuțite aflate în grămada de nisip.

— Binișor — spuse careva.

Am aruncat capătul funiei înapoi.

— Dacă Lewis are grijă să nu-și frîngă vitele gîtul cînd ajung jos, o să le trecem pe toate — spuse Arcane.

Lewis s-a opintit cît a putut, ori de cîte ori a fost nevoie, și nu s-a frînt nici un gît. Grămada de nisip era adunată la loc de fiecare dată și clădită cît mai sus și cît mai afînat. Curînd toate vitele se aflau dincolo de „cascadă". Catîrul cel mărunțel făcu un salt cînd fu împins și căzu drept în picioare. În afară de cîteva zgîrieturi mai adînci care sîngerau puțin, vitele n-au pățit nimic și am început de îndată să le punem poverile în spinare.

Bennett și Arcane și-au ajutat nevestele să coboare pe brîna abruptă și îngustă, pe unde au trecut stînd cu fața spre stîncă și pipăind cu vîrful piciorului locul la fiecare pas. Cînd eram gata de plecare, au ajuns și ele jos. Trecusem fără nici un necaz obstacolul de care ne temusem cel mai mult. Am pornit prin canionul acela sălbatic la vale, cu noi speranțe, încredințați că aveam să izbutim pînă la capăt. După ce am mers o bucată de drum șerpuit printre stînci mari, am ajuns și la cadavrele celor doi cai pe care-i părăsisem. Nu fuseseră atinse nici de păsări, nici de animale. Canionul era prea adînc și pierdut în pustiu și pentru vulturi și pentru lupi.

Ne-am grăbit mai departe, să ajungem la drumul bătut al „răzvrătiților", pe care era mai ușor de mers. În fața noastră se ridica lanțul de munți sterpi, negri, numai piatră goală, unde nu se găsea pic de apă după cîte știam noi, așa că, după ce-am atins creasta, am legat animalele lîngă stîncă, unde s-au trîntit jos și nu s-au mai sculat pînă dimineața.

Femeile erau atît de sfîrșite, că n-au ajuns la popas decît cu două ore mai tîrziu, după ce noi făcusem focul, mîncarea și culcușurile pentru noapte. Toți erau foarte flămînzi, pentru că nu ne oprisem deloc la amiază.

Sărmanele animale au trebuit să rabde fără apă, fără hrană. Cînd s-a arătat și Bătrînul Gheb, am văzut bărbații ducîndu-și copiii în brațe, iar de brațul lor atîrnînd nevestele, care abia se mai țineau pe picioare. Au ajuns la așternuturi, s-au trîntit cît erau de lungi, spunînd că în tălpi și în fiecare oscior al picioarelor simțeau o durere de dinți. Se părea că era mai bine să le lăsăm puțin să se odihnească și apoi să le îndemnăm să mănînce. Doamna Bennett spuse că se mîngîia doar cu gîndul că drumul era cu fiecare zi mai scurt, iar de n-ar fi fost copiii, ar fi preferat să se întindă jos și să moară decît să meargă mai departe. Fusese cea mai trudnică zi, și poate cea mai lungă.

Eu și Rogers am pus devreme oala la fiert și am aruncat în ea ultima bucată de carne și aproape toată făina pe care o mai aveam. La următorul popas trebuia tăiată o vită.

După ce-am încărcat calabalîcurile, ne-am înțeles ca eu și Rogers s-o luăm înainte cu vitele, în afară de Bătrînul Gheb, să ajungem cît mai curînd la locul de popas, iar ceilalți avea să vină și ei în urma noastră. În ploști nu mai era decît puțină apă, numai pentru copii, care, cînd le era sete, se porneau pe plîns, tocmai ce trebuia ca să le fie și mai sete.

La popas urma să sacrificăm o vită, și cum fiecare la plecare avusese tot atîtea animale, trebuia pe rînd să taie fiecare cîte una, fără să se piardă vremea discutînd a cui era mai bună și a cui mai zdravănă.

Drumul o lua acum la vale, pe panta de vest, și peste tot erau bucăți de piatră ascuțită, pe care animalele mergeau și mai greu decît pe panta cealaltă, și pînă și mocasinii noștri s-au tîrnosit. Și vitele aveau nevoie de mocasini la fel ca și noi. Cine n-a încercat să meargă cu picioarele rănite prin pietre ascuțite nu-și poate închipui cît e de greu. Înaintam foarte încet și vitele se poticneau la fiecare pas, încercînd să-și cruțe copitele numai sînge. Cînd am ajuns însă la poalele muntelui, am ieșit la un drum unde aveam mai multe mile de parcurs prin nisip afînat. Soarele dogorea, sufeream de sete și nu aveam picătură de apă.

Puțin mai jos, prin valea nisipoasă, am trecut pe lîngă mormîntul domnului Isham. Fusese un om foarte vesel și plăcut, iar în prima parte a călătoriei în fiecare seară venea cu scripca lîngă focul de tabără și stîrnea voioșia tuturor.

În acele zile n-am știut ce înseamnă o picătură de ploaie, n-am zărit urmă de animal viu, în afară de vitele noastre, n-am văzut pasăre sau măcar insectă, nici un petic de verdeață

în afară de salvie uscată și niște tufe pipernicite. Acum se cunoaște că iarna lui 1849—50 a fost una dintre cele mai ploioase din California, dar dintr-un motiv sau altul, nici un nor nu s-a abătut în partea aceea a statului ca să-și țîrîie cît de cît picăturile.

După ce bătusem destul drum, vitele au adulmecat deodată apă și au iuțit pasul într-acolo tot mai vîrtos. Puțin mai înainte nu părea să aibă în ele atîta vlagă, încît să se miște mai repede, dar cînd ne-am apropiat mai mult de apă, cele care nu aveau poveri în spinare au luat-o la trap, să ajungă mai curînd. Era un pîrîiaș ce se scurgea din spatele unei grămezi de stînci și se prelingea pînă ajungea la nisipul în care dispărea cu totul. În jurul lui creșteau cîteva smocuri de iarbă, în rest domnind același tablou descurajant.

Îndată ce-am luat poverile din spinarea vitelor, ne-am dus să căutăm săculețul cu grîu pe care fusesem nevoiți să-l lăsăm pe drum și să-l îngropăm. Îl ascunsesem atît de bine, că ne-a trebuit o bucată de vreme pînă să nimerim locul, încercînd nisipul cu un băț; dar după ce-am scormonit nisipul cu mîinile, am dat de săculeț și am văzut că era neatins. Deși nisipul din jur părea uscat iască, grăunțele trăseseră atît de multă umezeală, că sacul stătea să crape. L-am răsturnat pe o pătură și am văzut că grîul era bun.

Primul lucru pe care-l aveam de făcut era să tăiem o vită ca să avem ce da de mîncare celor ce veneau în urma noastră. Am pus oala la fiert cu niște grîu, fiindcă fasole nu mai aveam. Apoi am sacrificat vita, adunînd sîngele pentru gătit. Am tăiat carnea și am afumat-o la foc, cît am putut mai bine, în afară de cea pe care am folosit-o pentru masă atunci. Am ales un loc mai afînat în nisip și am întins păturile. Era primul popas unde puteam dormi mai ca lumea de cînd părăsisem Valea Morții.

Apoi ne-am apucat de făcut mocasini și pentru noi, și pentru vite, fiindcă nici ele nu puteau merge mai departe cu copitele goale. Am avut mult de trebăluit, ba să punem pe foc ca să afumăm carnea, să fiarbă mîncarea, fără a mai pune la socoteală făcutul încălțărilor, care ne-au dat de lucru pînă spre seară cînd se arătă bătrînul samaritean Ghebu, urmat de femei și de ceilalți. Femeile erau sfîrșite, mai mult ca de obicei, și primul lucru pe care l-au făcut a fost să se trîntească trudite pe pături:

— Oare cîte zile de astea mai puteam îndura? se plîngeau ele.

Le-am făcut socoteala zilelor scurse și le-am arătat că ce fusese mai greu trecuse, dar ele ne-au spus că nu se scurseseră decît cinci zile și mai era de mers de două ori pe atîta, iar ele știau că nu pot să reziste nici măcar cinci zile ca cea care trecuse. Le-am povățuit să se arate mai curajoase, fiindcă noi bătusem drumul acela, îl știam bine și eram convinși că puteau să-l facă și ele. Le-am dat să mănînce stînd în așternut și nu s-au mișcat de acolo pînă în zori.

Noi, bărbații, ne-am reluat treaba cu mocasinii croiți din pielea animalului abia sacrificat și, după ce-am isprăvit cu încălțările pentru oameni, ne-am apucat, din restul de piele, să facem încălțări și pentru boi, dar numai pentru cei cu copitele mai rănite, fiindcă, dacă-mi aduc eu bine aminte, nu am avut piele pentru toate vitele.

Sosi și dimineața, o dimineață luminoasă și plăcută, ca toate celelalte. Femeile s-au sculat ca de obicei și aduceau foarte mult cu niște găini pe jumătate înecate, abia scoase din apă. Părul le stătea ciumăfaie, aveau ochii roșii, nasul umflat și arătau cam tîrnosite în general. Fuseseră atît de obosite, că nici nu dormiseră ca lumea ; iar în somn avuseseră parte să viseze chinul din timpul zilei și se trezeau ; cînd închideau ochii din nou și încercau să adoarmă iar, le năpădeau aceleași imagini și se trezeau.

Dinainte aveam un drum foarte greu, printr-o întinsură tare afurisită care avea să ne ia patru sau cinci zile, și pe toată distanța aceea nu exista decît un singur ochi de apă. Dar și aceea era atît de sărată, încît nici caii n-au vrut să bea din ea la venire. Nu puteam lua apă decît pentru o singură zi, și asta numai pentru noi, nu și pentru animale.

Dimineața ne-am apucat să gătim vitele de drum. Am descoperit că bătrînul Brigham dispăruse și am socotit cu toții că indienii făcuseră o scurtă incursiune în tabără și plecaseră cu bietul animal. Am dat ocol taberei și i-am găsit urmele. Arcane s-a luat după ele, iar noi ne-am continuat pregătirile. Curînd veni și Arcane cu boul și strigă :

— L-am găsit. Nici urmă de indieni.

Boul o luase pe o viroagă mai jos de tabără și dispăruse din ochii noștri, dar fusese găsit după urmele de pe nisip ca și cum ar fi mers prin zăpadă.

Îndată am fost gata și am pornit în susul canionului, urmînd drumul „răzvrătiților", iar seara am ajuns pe creastă, dar am luat-o puțin mai la vale pe versantul de vest și am poposit într-o văiugă unde am aflat destule tufe de salvie pen-

fru foc, ba chiar şi pentru vite, care s-au apucat de păscut fără să se îndepărteze prea mult. A fost cea mai uşoară zi de drum şi pînă şi femeile s-au plîns mai puţin decît în serile de dinainte. Le-am spus că arătau mult mai bine, iar dacă-şi păstrau curajul, aveau să izbutească şi să ajungă cu bine la capăt, acolo unde se găsea pîine şi apă pe săturate ; iar cînd avea să fie în siguranţă, să-şi bage bine în cap şi să nu se mai lase tîrîte în vreo astfel de capcană, în căutarea aurului.

A doua zi am avut de coborît printr-un lung canion. Femeile nu s-au prea plîns cînd am făcut popas, dar micuţului Charlie Arcane i-a apărut o spuzeală urîtă pe tot trupul, care probabil că-l ustura şi-l supăra foarte rău, fiindcă plîngea mai tot timpul. Nici maică-sa, nici nimeni nu-l putea ajuta cu nimic ca să-i aline durerile. N-aveam cu noi nici o doctorie ; dacă murea, el sau oricare altul, nu puteam face altceva decît să-l învelim într-o pătură şi să-l acoperim cu nisip.

De acolo pînă la următorul izvor de la poalele marelui munte înzăpezit erau cel puţin treizeci de mile, pe un podiş întins care urca uşor. Urmele „răzvrătiţilor" se vedeau bine, şi pe drumul bătut de ei se putea merge uşor.

Tot timpul cît am străbătut acest deşert, nimeni nu s-a văitat prea tare, pe măsura suferinţelor îndurate. Femeile însă arătau cam sfîrşite, iar micuţul Charlie Arcane a plîns mereu. Dar ceilalţi au început să-şi mai dea drumul la gură şi să vorbească mai plini de speranţe despre sfîrşitul apropiat al călătoriei. Femeile spuneau că se urnesc spre ţintă cu fiecare pas, şi că, la urma urmei, truda nu fusese chiar atît de grea. Într-adevăr, acum mergeam mai uşor decît la început. Trecuseră nouă zile de cînd părăsisem carele. Şi mereu întrebau :

— Am ajuns la jumătate de drum ?

Trebuia să le spunem mereu că trecuse mai mult de jumătate din zilele de chin, chiar dacă nu făcusem jumătate din distanţă şi, pentru că acum mergeau mai uşor şi se mai obişnuiseră şi ele cu drumul, cealaltă jumătate aveau s-o parcurgă mai uşor decît prima. Un singur lucru ne lovea greu : fasolea şi făina se isprăviseră, iar grîul era şi el pe sfîrşite. Ajunsesem la poalele acelui uriaş munte acoperit de zăpezi. Era curios că, deşi acolo sus zăcea atîta zăpadă, care probabil se mai topea din cînd în cînd, la vale nu curgea nici un pîrîiaş sau fir de apă mai acătării. La poalele lui era piatră stearpă, lucru tare neobişnuit cu atîta zăpadă şi atît de aproape.

Aveam de coborît un canion sterp, sterp, după care am ieşit la drumul cel mare din nord, pe unde am apucat şi noi. Pînă acum ne-am ales cele mai frumoase cuvinte cu care să înfăţişăm drumul, am încurajat oamenii cît am putut ca să-şi păstreze curajul şi să nu se oprească din mers. Le-am spus că ştiam cum s-o scoatem la capăt şi să trecem dincolo, iar lor nu le rămînea decît să facă aşa cum le arătam noi. Nici un cititor nu-şi poate închipui cîte am fost nevoiţi să le spunem pentru a-i face să nu se lase pradă deznădejdii ; şi cu asta i-am ajutat cel mai mult, făcîndu-i să-şi adune puterile şi să nu se dea bătuţi.

Cred că unele lucruri le-am zugrăvit în culori mai frumoase decît erau ele cu adevărat, iar pe altele, mai descurajatoare, care ne aşteptau le-am ocolit, fiindcă văzusem că, la urma urmei, credinţa în izbîndă avea multă greutate. Sînt sigur că, de n-am fi făcut tot ce ne stătea în putinţă să le păstrăm moralul, femeile s-ar fi aşezat jos şi şi-ar fi dat duhul încă înainte de a ajunge noi pînă acolo. Ori de cîte ori încetam să le mai vorbim, să le încurajăm, păreau să se lase pradă deznădejdii şi amărăciunii.

Soarele îşi arătă chipul deasupra mării de piscuri, la est de Valea Morţii, şi părea să răsară destul de devreme pentru anotimpul acela de iarnă. Ne-am strîns lucrurile şi am pornit spre vest. Eu şi Rogers am luat vitele şi catîrul şi am întins-o la drum, lăsîndu-i pe ceilalţi să-l întovărăşească pe Bătrînul Gheb şi mica sa povară.

Arcane îl luă pe Charlie în cîrcă, fiindcă în felul acesta usturimile pricinuite de spuzeală, care se întinse din cauza statului în „buzunarul" acela îngust, se mai potoleau. Pentru că acum „buzunarele" nu se mai cumpăneau bine, Bennett fu nevoit să-şi ia şi el podul în spinare.

La nord, la cîteva mile, se vedea ridicîndu-se o coloană stîncoasă ce semăna foarte mult cu coşul de piatră al spălătoriei Universităţii Stanford Jr. Nu chiar aşa de bine făcut ca acesta, dar, oricum, asemănător. Numai că singurii studenţi de prin preajmă trebuie să fi fost nişte biete şopîrle.

Cînd sosiră la locul de popas, femeile arătau foarte obosite, dar îşi făceau singure curaj, zicîndu-şi că acum erau mult mai aproape de ţara făgăduinţei decît fuseseră de dimineaţă. Doamna Bennett spunea că singura ei mare grijă era să pună mereu cîte un picior înainte, nu îndărăt, şi să facă pasul cît mai mare.

— Așa-i bine, Sally ! o încurajă bărbatul ei. Așa să faci mereu și, încet-încet, scăpăm noi de aici.

Dimineața am pornit din nou la vale, printr-un canion, șchiopătînd prin bolovanii și pietrișul albiei, cu picioarele mai mult răni și cu încheieturile țepene, dar curînd ne-am mai dezmorțit și am mers bine. Voiam să încercăm să ajungem la pîlcul acela de sălcii de pe podiș, unde vitele aveau apă și iarbă, dar ne-a prins noaptea la gura canionului și am fost nevoiți să facem popas acolo. În apropiere am dat de niște iarbă păcătoasă pe un teren mai umed, unde am găsit și puțină apă pentru noi, iar vitele, cu puțină străduință, au aflat cîte ceva de mîncare și de băut.

Noaptea, s-a stîrnit furtună, spre uimirea noastră, fiindcă nu mai pomenisem una ca asta decît într-o noapte cînd eram prin munții de la răsărit de Valea Morții, cu mai bine de două luni în urmă. Am încercat să încropim un adăpost ca să ferim copiii și pe noi de frig și umezeală, dar n-am reușit mare lucru. Ne-am pus pușlile drept proptele, însă nu stăteau ca lumea. Așa că ne-am vîrît unii în alții cît mai strîns, ca purceii iarna, și ne-am învelit cum am știut mai bine, dar ne-a pătruns umezeala, și dimineața eram uzi pînă la piele, înghețați și tremuram din toate mădularele. Am adunat tufe de salvie cît mai mari pentru foc și urmele pașilor noștri se vedeau limpede în zăpada de vreo două degete care acoperise ca un covor pămîntul.

Ceilalți au rămas vîrîți în așternuturi, iar noi încălzeam pături la foc și le puneam peste ei ca să-i mai încălzim puțin pînă răsărea soarele și se mai dezmorțea aerul. Am ales un bou, l-am tras lîngă foc și l-am împușcat, iar curînd la flăcări se frigeau bucăți de carne și sîngele vitei fierbea în marmită. În sîngele acela n-aveam ce pune în afară de sare, așa că nu era prea gustos, dar ne hrănea. Eu am rămas în tabără ca să păzesc ce mai era de cărat pînă ajungeau ceilalți la sălcii, și avea să se întoarcă apoi careva și să aducă și catîrul pentru carnea pe care nu o putusem transporta. Voiam s-o afumăm la sălcii ca să avem ce mînca apoi de-a lungul podișului pe care-l aveam de străbătut.

Cei obosiți se mai puteau întrema puțin. Copiii și femeile aveau multă nevoie de odihnă, fiindcă erau tare sfîrșiți. Acum erau mai călîți să înfrunte greutățile drumului de fiecare zi decît la plecare, iar puțin răgaz avea să-i facă să se simtă și mai în putere. Știam cu toții că ne aflam la marginea de vest a acelui deșert și asta ne dădea curaj și speranțe.

Băieţelul lui Arcane, Charlie, încă se chinuia cu pojarul acela sau ce-o fi fost, iar Martha, cea mică, a lui Bennett, nu mai plîngea aşa mult şi se mai înzdrăvenise. Ceilalţi doi copii, George şi Melissa, păreau să se ţină bine, şi pe unde era drumul mai bun, se dădeau jos şi o luau la picior.

Arcane obişnuia să spună că afurisiţii aceia de băieţi, adică eu şi Rogers, voiau să le facă la toţi o surpriză, lăsîndu-i să se apropie cît mai mult de capăt fără să le spună exact cît de aproape ajunseseră.

— Fii liniştit, domnule Arcane — îl încredinţam noi — puteam să-ţi spunem fără greş cîte popasuri mai aveam pînă să ajungem acolo şi nici n-o să vă păcălim, nici n-o să vă facem vreo surpriză.

— Ei aproape că nădăjduiam s-o faceţi, fiindcă mi-ar fi plăcut să fiu păcălit în felul ăsta— ne răspundea el.

— Ce credeţi c-o să spună oamenii cînd o să le povestim că am încărcat aproape toată carnea unui bou pe un catîr atît de mărunţel ca ăsta şi a purtat-o singur vreo patru mile de la un popas la altul ?

— Dar ce-or să spună cînd o să le povestim că boul era atît de slab, că n-avea pic de măduvă în oasele acelea ale lui ?

Arcane mărturisi că toată istoria era atît de greu de crezut, încît nu avea de gînd să se ia la harţă cu nimeni, chiar dacă-i spunea careva că numai un mincinos putea ticlui nişte poveşti atît de gogonate. Nu se îndoia cîtuşi de puţin că nimeni n-avea să creadă o năzdrăvănie atît de ciudată, care întrecea tot ceea ce văzuseră sau auziseră oamenii vreodată. Erau convinşi că se putea întîmpla să fie învinuiţi că încercau să brodească lucrurile ca să pară cît mai grozave.

Toţi aveau chef de vorbă, fiindcă ajunsesem pînă acolo teferi şi nevătămaţi, în ciuda faptului că pînă la următorul loc cu apă de la poalele munţilor mai era de dus o luptă disperată pe şaptezeci şi cinci de mile sau chiar mai mult. Poate că viscoleala aceea să fi lăsat cîteva ochiuri de apă în drum, dar nu ne puteam baza pe ele. De acolo pînă la băltoacă nu mai mare de şase pe zece picioare, pe care o dibuisem eu cu Rogers între „copacii de varză", aveam de făcut cel puţin două popasuri.

Încet-încet, lăsam Valea Morţii în urmă, împreună cu toate amintirile ei chinuitoare şi toate suferinţele. Lăsam morţi în urmă, pe mai mulţi dintre ai noştri care călătoriseră cu noi şi fuseseră la fel de plini de putere şi speranţe ca şi

noi. Ne lăsam toată averea în urmă, în acel loc groaznic, și nădăjduiam să scăpăm doar cu viață, punîndu-ne toată încrederea în providență și în om.

Arcane recunoscu la un moment dat că, de n-am fi fost noi înainte să cercetăm locul, ceilalți nu s-ar fi descurcat acum nici pe jumătate la fel de bine cu drumul. Ba chiar merse mai departe, afirmînd că singuri n-ar fi avut sorți de scăpare și, după cum constata că arată drumul, era convins că ar fi pierit cu toții înainte de a ajunge unde se aflau acum.

Pare destul de ciudat că n-am avut parte de furtuni, de cînd apucasem pe acest drum spre vest, la 4 noiembrie, decît noaptea, pe cînd dormeam, și de fiecare dată numai de zăpadă. Ziua n-am văzut urmă de nori. Cîteodată, deși eram în miezul iernii, soarele dogorea foarte tare. Oricine s-ar fi așteptat ca măcar o mică parte din ploile abundente de pe toată coasta Californiei, din iarna lui 1849-50, și zăpada multă căzută pe Sierra Nevada tot atunci să ajungă și la cîteva sute de mile mai la sud. Dar cînd se pornește aici ploaia, e numită de obicei rupere de nori, și aluviunile din canioane și de la gurile lor stau mărturie de netăgăduit, vădind puterea torentelor care dau năvală pe pantele munților.

A doua zi dimineață eram destul de odihniți ca să pornim la acel drum lung, ultimul pe care trebuia să-l străbatem pînă în țara abundenței. Vorbeau cu toții și nu spuneau decît ce fericiți vor fi de vor ajunge să vadă cum curge un pîrîiaș la vale, iarbă verde și copaci, celealte semne de viață pe care le știau de pe tărîmul celălalt pe care-l părăsiseră. Femeile mărturiseau că vor mai îndura un drum de patru cinci-zile, numai să știe că după aceea vor putea să doarmă pînă le va pieri toată oboseala și să bea apă curată limpede pe săturate. Să nu mai audă de marșuri forțate. Nici de drumuri sterpe întinzîndu-se cît vedeai cu ochii. Doamnele socoteau că și boii urmau să aibă parte de o viață la fel de fericită ca și ele, iar catîrul cel mititel, cea mai liniștită ființă din tot convoiul, merita și el o viață lipsită de griji pentru toate serviciile pe care le făcuse. Catîrul acela negru, chior, se plimba de colo-colo, după pofta inimii, în căutarea vreunui fir de iarbă, dar niciodată nu o lua razna și nu se abătea prea mult de la drum ca să ne facă necazuri. Rareori bea multă apă și era totdeauna gata de plecare, nu-și rănea deloc copitele în pietre, de părea făcut într-adins pentru o viață ca aceea într-un astfel de deșert.

Porneam cu o vită mai puțin la număr, iar cele care ne rămăseseră mai aveau foarte puține poveri de cărat, dar și acestea erau destul de grele pentru bietele animale vlăguite. Bătrînul Gheb nu era dăruit de soartă cu o povară care să se ușureze în același fel. Îi purta pe cei patru copii zi de zi, cu grijă, cu credință, fără să se poticnească o dată măcar și fără să cadă, de parcă și-ar fi dat pe deplin seama de prețul poverii din spinarea lui.

Am făcut și primul popas de noapte pe acea întindere stearpă, care e numită azi Deșertul Mojave.

Am pornit devreme cu Rogers, luînd toate vitele cu noi în afară de Bătrînul Gheb, pe care l-am lăsat cu ceilalți, și am grăbit pasul să ajungem cît mai repede la apă. Și noi, și vitele eram însetați, fiindcă lăsasem toată apa pentru copii. Înainte de a ajunge la locul de tabără, vitele au adulmecat apa și au iuțit pasul, așa că ne-am încredințat că băltoaca nu secase. Am luat-o înaintea vitelor ca să păzim apa, să nu se bage vitele cu picioarele înăuntru, împinse de dorința de a-și potoli setea. Le-am lăsat să se adape, apoi le-am scos hamurile, am făcut foc cu uscături de copaci de varză aflați prin jur, am rînduit așternuturile cu grijă și am terminat totul înainte de a se arăta ariergarda, în frunte cu căpitanul Ghebu.

Toți erau însetați și au băut. Apa de ploaie însă nu-ți potolește setea ca apa de izvor sau de pîrîu. Se vedea că pe acolo fusese o ploaie sau o ninsoare, că balta era plină cu apă, spre norocul nostru. „Răzvrătiții" trecuseră la nu mai mult de jumătate de milă de acel loc, dar nu se vedea nici o urmă că ar fi dat de el, așa că a rămas neatins pentru a salva acum viața femeilor și copiilor.

Nu ne-am odihnit prea mult în locul acela fiindcă a doua zi voiam să pornim devreme ca să ajungem la apa de la poalele munților.

După cum se vedea, „răzvrătiții" întîmpinaseră aceeași greutate ca și mine și Rogers cînd rătăcisem drumul. Urmele lăsate arătau limpede că se împrăștiaseră mult, așa că acum n-aveam drum bătut înainte. Ba mai mult, ei încercaseră să meargă pe urmele noastre. Neavînd de ales, am luat-o de-a dreptul, cum puteam, și am ajuns la un loc larg plin de copaci de varză. Pe jos era numai praf din cel mai fin, fără urmă de pietriș; nu demult trăsese o ploaie, muind terenul, și acum era greu de mers cu mocasinii. Femeile erau adesea nevoite să se oprească să-și tragă sufletul, astfel că înaintam foarte încet.

Eu și Rogers aveam tălpile bătătorite și tari ca ale vitelor, așa că ne-am scos mocasinii și am luat-o cu picioarele goale, și am văzut că așa mergeam mai bine, dar ceilalți aveau picioarele atît de rănite, că nu puteau să îndure sub tălpi atingerea glodului și a vreascurilor. Nu făcusem decît cîteva mile și femeile arătau atît de obosite, că a trebuit să ne oprim, să mîncăm puțină carne uscată și să așteptăm pînă dimineața.

Nu pusesem la socoteală această întîrziere, dar trebuia s-o îndurăm în liniște și cu răbdare, fiindcă cei mai slabi dintre noi erau la capătul puterilor. Am făcut deci iar un popas al setei. Salvarea era însă atît de aproape, încît ne-am păstrat tot curajul și am început să vorbim fără oprelişti despre dezno-dămîntul fericit care ne a ştepta curînd.

De-am fi avut posibilitate, am fi întins masă mare, am fi sărbătorit evenimentul cu bucurie, ca la întoarcerea fiului risipitor. Dimineață am mîncat numai niște carne uscată pe care am mai perpelit-o la foc — apă nu aveam — iar cînd am pornit, fiecare a mai luat o bucată de carne cu el ca s-o mestece în timpul mersului. Mai încolo, terenul a devenit mai tare și am mers mai ușor. Puțin înainte ca soarele să dispară la apus, am ajuns la locul de popas de pe dealurile de la picioarele lanțului muntos pe care trebuia să-l trecem.

A doua zi, străbătînd munții, am ajuns la marginea zăpezilor pe care soarele le muiase, așa că n-am îndrăznit să mergem mai departe. Mi se pare că am uitat să amintesc de credinciosul nostru cîine, un tovarăș de seamă al cetei care ne-a veghcat adesea și ne-a dat de veste cînd se petrecea ceva neobișnuit. Era poate singurul din sutele de cîini care încercaseră să traverseze preriile, dar fuseseră părăsiți cînd am ajuns pe cursul superior al rîului Platte, unde terenul lesios le ardea labele atît de cumplit, că nu puteau merge mai departe, și cum nu puteau fi cărați în căruțe, au fost lăsați de izbeliște. Dar cîinele nostru, Cuff, nu s-a lăsat deloc gonit înapoi, ca să moară de foame, ci a mers șontîc-șontîc alături de noi. Am făcut ce-am putut ca să-l ajutăm și s-a devedit la fel de răzbătător ca cei mai buni dintre noi. Eu și Bennett îl învățasem să ne însoțească la vînătoare pe coasta de est, și era foarte priceput și ne prindea bine în orice împrejurare.

De aici am pornit în zori. Unii n-au prea apucat să se odihnească, dar trebuia să profităm de răcoarea dimineții, cînd zăpada era întărită, și să pornim la drum de îndată ce vedeam pe unde să păşim. Strălucirea zăpezii în bătaia soarelui mai că ne-a orbit. Am luat-o repede din loc ca să trecem de zăpezi

înainte ca acestea să se moaie și să se afunde sub picioare. Stratul de omăt măsura vreo două sau trei picioare unde era mai gros, dar probabil că atunci cînd se așternuse prima dată, zăpada proaspătă fusese de trei ori mai groasă. Acum era bătută și înghețată.

Zona zpezilor se întindea mai jos decît gîndeam noi, mult mai jos decît pe versantul de est. Dar am trecut și de asta și am văzut deodată niște urme de animal care ne tăiau calea, însă cum erau vechi de cîteva zile, nu se mai zăreau decît ca niște găuri și n-am putut să ne dăm seama ce fel de animale fuseseră pe acolo.

O milă sau două mai jos, am ieșit dintre zăpezi și, puțin mai la vale, am dat de pîrîiașul susurînd pe care-l zugrăvisem eu de atîtea ori cu cele mai luminoase culori în ochii femeilor sfîrșite, pîrîiașul cu apă, iarbă și copaci cît pofteai în jur, cele trei daruri binecuvîntate ale oricărui popas.

Bietele femei păreau să se reîntoarcă la viață :

— Oh, uite ce pîrîiaș ! spuneau și-și cufundau cana de tablă în apă și beau, urmărind, cu visătoare admirație, pîrîul ce curgea la vale, iar apoi iar cufundau cana în apă, și iar beau, și iar se uitau pierdute la pîrîiașul vesel, ca și cum ar fi văzut cea mai minunată priveliște de pe pămînt.

— De ce nu curge o apă ca asta din Marele Munte al Zăpezilor și prin Valea Morții — spuneau ele — ca să fi avut apă și pe drum ?

Bărbații erau la fel de bucuroși, ca toți ceilalți, dar trebuiau să strîngă vreascuri și să facă focul, iar marmita plină cu bucăți de carne fierbea. Încă nu se lăsase seara, dar trebuia să ne oprim într-un loc atît de frumos, și cu toate că hrana era la fel de săracă, ne simțeam mai bogați decît oricînd.

Bennett a venit cu ideea să iau catîrul, să mă întorc unde văzusem noi urmele pe zăpadă, și să mă duc după ele, în nădejdea că puteam face rost de niscai vînat, fiindcă ne bătea gîndul că trebuie să fie vreun cerb, sau urs, sau alt animal mare, numai bun de ucis ca să facem rost de carne proaspătă. Am pus șaua pe catîr și am luat-o înapoi, am dat de urme și m-am pornit după ele. Am ieșit din zona zăpezilor și am mers orbește prin niște desișuri înalte, de nu se mai zărea nici catîrul din ele. Acum puteam vedea că urmele erau de vită sau poate de cerb, nu puteam spune încă ce fel, atît erau de șterse. M-am oprit cîteva minute să aud sau să văd vreo mișcare. Dincolo de pîrîiaș am zărit o pășune mică, de vreo jumătate de acru, unde creșteau și niște pîlcuri de sicomori. După

o vreme am ghicit niște coarne și mi-am zis că, în fine, dădusem de un vînat pe cinste, așa că am dus catîrul mai la o parte, în vale, lîngă pîrîiaș, și l-am legat. Apoi m-am furișat pe sub malul de vreo patru picioare înălțime, spre pășune. Cînd m-am socotit eu că-mi venea bine, m-am săltat pe mal, în spatele unui pîlc de sicomori, mi-am ridicat încet, cu fereală, capul și am văzut că eram la cincizeci de iarzi de o vacă sau juncan pe care abia îl zăream. I-am trimis un glonț drept în frunte și animalul s-a prăbușit la pămînt. Am încărcat cît de repede am putut și am văzut alți doi viței sărind în sus înspăimîntați, dar neștiind de unde și ce fel de primejdie îi pîndea. Am fluierat ușor și unul s-a întors spre mine și s-a uitat destul de lung ca să-i trimit și lui un glonț. Al treilea stătea ascuns după niște sicomori și i-am zărit capul printr-o deschidere în desiș, nu mai mare de trei degete. Am tras, l-am rănit, apoi am alergat și i-am dat lovitura de grație.

Mi-am cercetat vînatul și am văzut că prima victimă era o vacă slabă și bătrînă, dar celelalte erau doi juncani, unul foarte gras și bun. Am jupuit animalele pe dată și am tăiat toate părțile mai grase, povară destul de grea pentru bietul catîr.

Aproape că se întunescase și trebuia să mă gîndesc cum ajung din nou la popas. Să treci peste dealurile acelea pline de mărăcinișuri, cu o încărcătură grea de carne după tine, era groaznic. După cum mi-am dat eu seama din așezarea locului, tabăra noastră trebuia să fie pe malul aceluiași pîrîiaș, dar ceva mai la vale.

Cea mai bună cale părea a fi pe lîngă pîrîu, dacă se putea, mai degrabă decît pe drumul pe care venisem. Dar de-a lungul malului erau atîtea desișuri și copaci, că am fost nevoit s-o iau prin albie, prin apă. Albia era numai bolovani, se întunecase, nu vedeam unde pun piciorul, mă împiedicam, m-am bălăcit prin gropi și bulboane, cu apa pînă la brîu, și arătam ca un șobolan murat. Ieșind la un fel de luminiș, m-am gîndit să poposesc acolo în noaptea aceea, ca să nu mai orbecăi prin întuneric, și am fost împins la asta și de norii negrii care începuseră să se adune deasupra. Se porniră cîțiva stropi de ploaie.

Era un petic de iarbă bună pentru catîr, dar mie n-avea să-mi fie prea moale, mai ales că mă aștepta și o noapte de ploaie. Lemne erau însă din belșug și m-am hotărît să fac un foc și să aștept. Mi-am căutat chibriturile și am frecat unul. Nu s-a aprins. Erau ude. Am frecat altele cît de iute am putut

și cu mare grijă, dar nu s-a iscat nici măcar scînteie, iar întunericul se instăpînea netulburat. Nici vorbă să faci popas în udeala aceea, fără foc, așa că m-am gîndit că mai bine o luam iavaș-iavaș, trudindu-mă pe pîrîu la vale, prin desișul încîlcit și prin apa rece, decît să stau în frig și să aștept degeaba.

Așa că eu și catîrul cel prizărit am pornit mai departe, bălăcindu-ne prin apă, în bezna aceea chioară, alungată numai din cînd în cînd de cîte o lucire palidă ce răzbătea prin desișul copacilor. Pe atunci nu știam ce pradă ușoară eram pentru orice grizzli care ar fi pus laba și pe mine, și pe catîr, și pe carne, încropindu-și cu noi o cină foarte variată. Dar domnul grizzli rămăsese acasă pe vremea aceea și noi ne-am continuat drumul netulburați, împiedicîndu-ne doar prin rădăcini și mărăcinișuri aproape de netrecut. Curînd, canionul prin care mergeam se mai lărgi și, în dreapta, am zărit un teren acoperit cu tufișuri prin care puteam merge mult mai ușor decît prin albia rîului.

Malul era foarte abrupt, deși nu mai înalt de cincizeci de iarzi. Cînd catîrul încercă să iasă, ajunse pînă aproape de buză, alunecă pe pămîntul un și nu se mai opri decît în albia pîrîului, unde rămăsese lat. L-am ajutat să se ridice în picioare și am încercat să urcăm malul prin alt loc, eu proptindu-l cînd se oprea să-și tragă sufletul, și pînă la urmă am ieșit la liman.

Catîrul o porni iute mai departe, părînd să meargă pe o potecă bătută, dar eu nu-mi puteam da seama din cauza beznei. După un timp, catîrul s-a oprit și dădu semne că nu voia să meargă mai departe. Am fost sigur că era ceva înainte care ne tăia calea, așa că mi-am făcut loc prin desiș și am trecut în fața lui. Parcă vedeam, dar mai degrabă parcă simțeam ceva foindu-se înaintea mea, și într-o clipă am descoperit că era credinciosul Cuff, și nu vreo arătare înspăimîntătoare.

Ciinele mirosise că ne apropiam și ne ieșise în întîmpinare. Sînt convins că și catîrul a fost la fel de bucuros ca și mine să-l întîlnească. Se băgă prin tufiș, adulmecînd povara catîrului și apoi o luă înainte pe potecă, iar noi după el.

Trecuse de mult de miezul nopții cînd am ajuns la tabără. Ardea un foc strașnic, dar toți dormeau. Am tras catîrul lîngă foc și am strigat:

— Scularea!

Aproape toți au fost într-o clipă în picioare, fără să mai aibă nevoie să se îmbrace, fiindcă de multă vreme dormeau îmbrăcați. Rogers a luat catîrul în primire și i-a dat jos povara, spunîndu-mi să mă bag în așternut. Mi-am scos hainele

ude și i-am zis să le pună la uscat, apoi m-am vîrît în pătu-rile uscate, calde, unde m-am simțit tare bine. Înainte de a adormi auzeam ca prin vis femeile sporovăind în vreme ce tăiau bucăți de carne și le puneau la fript :

— Uite ce grasă-i ! Uite și tu ce bună-i !

Au perpelit repede pe jar și au înfulecat cu lăcomie bucă-țile de carne proaspătă, mustind de grăsime. După ce-am ve-nit eu, ceilalți nu s-au mai culcat deloc, ci au stat și au prăjit carnea și au mîncat pe săturate.

De-acum încolo nimic nu ne mai putea sili să omorîm sărmanele vite ca să trăim. Pînă atunci tăiasem șase și mai rămăseseră cinci. Eram într-o situație minunată în comparație cu cea din zilele de dinainte, cînd ne tîram prin deșert flă-mînzi, însetați, cu picioarele numai răni, cînd era mai ușor să zaci și să te sfîrșești decît să faci măcar un pas mai de-parte. Trăiam din plin fericirea de a fi mîntuiți, mai ales că nu trebuia să plîngem pe niciunul dintre ai noștri.

Ne-am așezat tabăra sub un stejar mare. Pe jos era un covor gros de frunze uscate, iar alături o pășune minunată, unde vitele și catîrul pășteau, beau apă și se odihneau, vitele rumegînd cu un aer de mulțumire, cum nu mai avuseseră ele de cînd își părăsiseră pășunile din est. Păreau la fel de feri-cite ca noi toți ceilalți. Stăteau trîntite jos, se odihneau și mîncau în același timp, lenevind cu multă bucurie.

Me-am odihnit cu toții, ne-am spălat bruma de haine de care ne puteam lipsi destulă vreme ca să se usuce. Ne-am spălat apoi fața și mîinile de mai multe ori la rînd ca să dăm jos jegul ce ne întrase în piele atît de adînc, încît nu se lăsa îndepărtat cu nici un chip. Stăteam pe malul pîrîiașului, bălă-cindu-ne cu picioarele în apă — cea mai bună baie ca să te înviorezi — și pînă și picioarele începură să se cureță și să arate ca lumea.

Convoiul „răzvrătiților" fusese alcătuit din oamenii veniți din numeroase state, dar arătau destul de uniți. „Răzvrătiții" păreau să creadă că pot s-o ia încotro vedeau cu ochii, pentru că nu li se putea întîmpla nimic, nici un fel de greutate pe care să n-o învingă nu li se putea ivi în cale. Dar asta cînd ținutul prin care treceau avea apă din belșug și iarbă, și toți socoteau că așa va arăta drumul pînă la capăt. Spre vest și nord era însă o regiune foarte accidentată, cu lanțuri de munți înalți, greu de trecut, sterpi.

La un moment dat au fost nevoiți să meargă cinci zile fără să găsească apă, iar rezervele pe care le-au luat cu ei se terminaseră. De sete, nu puteau nici să mănînce, nici să doarmă. Vitele se adunaseră în jurul focului de tabără și păreau să cerșească și ele să li se dea apă și nu mai aveau nimic de rumegat, decît poate amărăciunea.

Pînă aici, ceata „răzvrătiților" se arătase plină de curaj, dar cînd au văzut că trebuiau să se transforme ei înșiși în animale de povară și să se tîrîie pe jos cine știe unde, poate că numai către o moarte înceată, s-au simțit cuprinși de descurajare și au priceput ce soartă tristă îi aștepta.

S-au împrăștiat și au luat-o în mai multe direcții. Una dintre cete a traversat o vale, și a bătut o întindere de nămol uscat piatră între două lacuri. Cetele au luat-o apoi printr-un canion, pe coasta de vest, și au început să urce un lanț de munți numai stîncă neagră, fără pic de apă ; dar în albia unui torent au dat de niște nisip umed și au încercat să-l sape cu mîinile goale ca să afle prețiosul lichid. Dar n-au găsit nici o picătură, iar unul dintre ei, domnul Fish, acolo și-a dat sufletul și a fost lăsat neîngropat pe stîncile golașe.

Valea avea vreo opt mile lățime și, încă înainte de a ajunge la jumătate cale, domnul Ischam, unul dintre „răzvrătiți", se lăsă jos, fiind la capătul puterilor, și le spuse că nu mai putea face un pas. Nimeni nu era în stare să-l ajute sau să-i dea vreun pic de apă, și nici nu puteau rămîne pe loc ca să aștepte să vadă dacă, după ce se mai odihnea, omul avea să se mai întremeze. N-au putut decît să-l privească toți cu tristețe și să treacă pe lîngă el în tăcere mai departe, fiindcă părea să se sfîrșească repede. Fiecăruia i-a trecut prin minte că data viitoare poate lui îi va veni rîndul să zacă și să-i vadă pe ceilalți plecînd. De fapt, șansa oricăruia dintre ei de a mai apuca încă o zi era foarte mică, deoarece cu fiecare ceas se simțeau tot mai slăbiți și nu știau cîte ceasuri aveau să mai treacă înainte de a afla apă. În trupul lor nu mai era lichid nici pentru lacrimi, și nici unul nu îndrăznea să deschidă gura, ca să nu se evapore deodată și ultimele fire de umezeală din trupul lor și să nu mai poată sufla.

Toți, în afară de cei doi pomeniți mai sus, reușiră să treacă valea, dar, neaflînd apă, au dat jos poverile din spatele vitelor și le-au mînat spre lacul care se arătă la stînga; ajungînd

acolo, au văzut că apa era roșietică și foarte leșioasă încît n-o puteau bea nici oamenii, nici animalele. Mînară vitele înapoi la drum, descurajați de tot, disperați, pentru că în munții aceia nu era urmă de apă. Dar au fost salvați și de data asta.

Cei care se abătuseră către mult dreapta au dat de un firicel de apă, în spatele unor țancuri stîncoase uriașe, care abia se strecura printre pietre și apoi dispărea înghițit de nisip. Vestea se răspîndi îndată și toți se înghesuiră acolo. Era treabă îndelungată pînă să bea toți, dar, cu răbdare, și-au potolit setea. Cîțiva au umplut două ploști cu apă și s-au întors repede înapoi la Ischam, pe care-l găsiră în viață, însă gura și gîtlejul îi erau atît de uscate, arse, și era atît de sfîrșit, că nu fu în stare să înghită nici o picătură și, în vreme ce ceilalți așteptau să se mai întremeze, omul își dădu sufletul. I-au săpat groapa în nisip, cu mîinile și cu picioarele. De-ar mai fi mers măcar o milă mai departe, poate ar fi fost salvat. Iar de nu s-ar fi nimerit firul acela zgîrcit de apă, de după stînci, pe toți i-ar fi păscut aceeași soartă, într-atît de puțin se cerea pentru a înclina balanța spre viață sau spre moarte.

N-aveau decît să-și numere vitele ca să socotească aproape exact cam cîte zile mai aveau de trăit, în cazul cînd i-ar fi ajutat norocul să nu moară de sete mai înainte. Unii dintre ei erau oameni în crucea vieții care părăsiseră ferme întemeiate, ce le împlineau toate nevoile, luîndu-se după fantoma metalului galben, iar acum îi bîntuiau fantome galbene de cu totul alt fel. Singuri spuneau să sînt niște zănatici vînători de aur dacă fuseseră în stare să-și abandoneze pămîntul mănos numai pentru a-și lăsa oasele într-un pustiu ars de soare.

Nu-i mai ținea în picioare decît puterea voinței. Într-o zi, căpitanul Asa Haines se lăsă jos și spuse că el mai departe nu putea merge, însă tovarășul său L. O. Stephens, care mai păstrase cîteva boabe de orez, puțin ceai și o coajă uscată de pîine, pentru vremuri de cumpănă, a luat puțină apă într-o cană și a făcut niște supă pe care i-a turnat-o cu forța prietenului său pe gît ; curînd, acesta își reveni și fu în stare să pornească iar la drum. Noaptea următoare, Steven se trezi simțind că murea de sete. Se tîrî pînă unde era culcat Doty și-l imploră să-i dea măcar o gură de apă. Doty își scoase bidonul de sub cap, împărți puținele picături cu Steven și moartea fu din nou amînată.

Dar pînă și proviziile de carne erau pe sfîrșite. Unul dintre ei fu văzut cu un corn de bou în mînă : îi ardea un capăt

în foc și încerca să roadă partea mai moale. Era îngrozitor să vezi ființe omenești mîncînd cea ce pînă și ciinii refuzau să mănînce. Un altul descoperi niște țărînă ce părea mai umedă, iar în partea umbrită a unei tufe ; scormoni țărîna cu unghiile, o luă în pumn și încercă să sugă umezeala din ea.

Nimeni nu poate înțelege cît de cît astfel de scene decît dacă a văzut vreodată o privire sau un chip rătăcit, pe care se citește un amestec de hotărîre și disperare, trăsăturile omenești dispărînd aproape cu totul, ca să lase loc unei expresii ca de lup sau de șacal flămînd.

Trecuseră cinci sau șase zile de cînd plecaseră de la izvorul dintre sălcii, unde-și luaseră ultimele provizii de apă, și mergeau încă tot prin deșert. Drumul era mai lung decît se așteptaseră ei, în parte din cauză că înaintau încet, oprindu-se adesea să se odihnească, sau pentru că nu mai puteau merge. Cam tot atunci, drumul începu să se vadă din ce în ce mai slab, și aproape că dispăru cu totul. S-au gîndit că cel mai bine era să se răspîndească toți în toate părțile și să se apropie de lanțul de munți pe un front cît mai larg, ca să aibă mai mulți sorți de a găsi apă, așa că au pornit doi cîte doi, unii la dreapta, alții la stînga, fiecare alegîndu-și drumul care, socotea el, să-l scoată mai repede la apă.

Tom Shannon era unul dintre puținii care nu-și aruncase arma, încredințat că avea să-i salveze viața cîndva. Între el și tovarășul său era cam o milă distanță, fiecare uitîndu-se în toate părțile, căutînd cel mai mic semn care să arate că s-ar afla apă. Deodată, dintr-un tufiș îi sări dinainte un iepure, primul vînat pe care-l vedea Tom de mai bine de o lună. Își îndreptă arma spre el, și în timp ce iepurele făcu un salt mai lung, Tom avu norocul să-i zdrobească țeasta cu un foc. Se apropie de animal, își puse gura la rană și începu să-i sugă sîngele cald, primul lichid pe care-l vedea. Dar asta, în loc să-i astîmpere setea, păru să-i facă și mai rău și omul începu să aiureze. Puțin mai sus, pe o pantă, văzu o stîncă și un tufiș mai verde și o luă într-acolo, plin de nădejde, dar nu găsi apă. Se așeză jos, cu spatele rezemat de stîncă, cu pușca sprijinită alături, își trase gioarsa de pălărie veche pe ochi și i se făcu rău.

Își dădea seama că viața i se stingea, iar el zăcea neputincios — nici măcar să se miște nu mai avea tărie — și fără voință de a mai face vreun efort. Cum stătea așa, i se părea că

poate cuprinde limpede cu privirea tot drumul făcut de el prin toate deșerturile, prin munți, peste ape, pînă în Illinois. Uitase prezentul cu totul și nu mai era loc în conștiința lui decît pentru acest tablou al trecutului. Gîndurile păreau să-i fie tot mai desprinse de cele trupești și rătăceau în voie prin trecut, retrăind scene minunate, de mult apuse. N-a știut niciodată cît a rămas așa. Tovarășul său fu mai norocos și găsi apă, iar după ce-și potoli setea, o porni în căutarea sărmanului Tom, pe care nu-l mai vedea. Îndreptîndu-se încotro răsunase focul de armă, o luă după urme pînă-l văzu pe cel pe care-l căuta, frînt din mijloc lîngă stîncă, cu fața ascunsă sub pălărie.

— Hei, Tom ! exclamă el, dar celălalt nu clinti.

Apropiindu-se și mai mult, îl strigă din nou, dar nu primi nici un răspuns și nu zări nici o mișcare. „Sărmanul Tom a pornit spre o lume mai bună — gîndi el — deși salvarea era la doi pași". Se apropie și-i ridică pălăria. Zări o zbatere a ochilor, un tremur al mușchilor obrazului, un fel de semiconștiență, acea stare care anunță apropierea sfîrșitului. Dîndu-i capul pe spate, îi turnă iute din bidon apă printre buze, și celălalt înghiți. Apoi încă puțin, încă puțin, pînă ce viața păru să se întoarcă, aducîndu-l din nou în lumea necazurilor și, o dată cu ea, reînviară și suferințele, conștiința tuturor durerilor care-i chinuiau trupul. După o vreme se mai întremă și prietenul său îl ajută să se ridice în picioare. Se îndreptară spre apă, făcură foc, prăjiră iepurele — prima carne gustoasă pe care o puneau în gură după multă vreme. Tom se simți mai în putere și-i povesti tovarășului său ce pătimise după ce băuse sîngele cald la iepurelui, cum se scufundase în somnul morții.

— De mai întîrziai puțin, și nu mă găseai — îi spuse Tom — acum eram departe de lumea asta tristă.

Au slobozit un foc de armă drept semnal, s-au uitat la oasele iepurelui, au băut iar apă și, încet-încet, au simțit cum le renăștea puterile. Către seara acelei zile pline de suferință, ceilalți, care se răspîndiseră în toate părțile, începură să apară, atrași de răsunetul împușcăturilor și de fumul focului făcut de cei ce găsiseră apă. Unii erau la fel de pieriți ca și Tom Shannon și trebuia multă grijă cînd li se dădea apă pe stomacul lor gol. Unul dintre ei, pe nume Robinson, era atît de sfîrșit înainte de a ajunge la popas, că fu pus în spinarea unei vite și cîte un tovarăș de-o parte și de alta aveau grijă să-l

prindă de cădea. Cînd ajunseră cam la o milă de apă, Robinson le spuse că se simțea destul de în putere ca să se țină și singur în spinarea animalului și că nu mai avea nevoie să fie cu ochii pe el, așa că oamenii își slăbiră vigilența. Curînd se prăbuși din spinarea vitei, iar cînd se duseră la el, omul refuză să se mai urce călare sau să meargă mai departe.

— Întinde-ți doar pătura pe jos — spuse el — și am să stau puțin să mă odihnesc, iar apoi am să vin și eu spre tabără.

L-au lăsat acolo și s-au dus la apă. După ce și-au mai potolit setea, s-au întors cu apă la el, ca să-l ajute să-și revină, dar cînd l-au găsit era mort. Părea să nu se fi clintit după ce se întinsese jos, și doar cîteva înghițituri de apă l-ar fi salvat! Era foarte dureros că, după atîta suferință și atîtea eforturi, omul murise la nu mai mult de o milă de apa care i-ar fi redat viața. N-aveau la ei cu ce să-i sape groapa, nici măcar cuțite, fiindcă lăsaseră totul în tabără, așa că l-au învelit în pătură și s-au întors plini de tristețe înapoi.

N-am amintit decît de soarta a patru din convoiul „răzvrătiților", care și-au dat sufletul la marginea drumului. Dar trebuie să spun că un grup de unsprezece oameni au pornit pe jos singuri, înainte ca ceilalți să-și părăsească și ei căruțele. Nu s-a mai auzit nimic de ei, dar mulți ani după aceea nouă schelete au fost găsite în jurul rămășițelor unui popas. Alți doi au ajuns pînă la minele de aur, dar cînd li se pomenea de acel drum, izbucneau în plîns și nu mai puteau scoate o vorbă.

Printre „răzvrătiți" erau și doi nemți care abia puteau rupe cîteva boabe englezește, și poate de aceea se țineau mai deoparte față de restul cetei. Într-o zi, după ce au fost părăsite carele, cei doi nemți mergeau singuri înainte, cu traistele în spate, sub soarele dogoritor, simțindu-se sfîrșiți de sete și de foame. Unul dintre ei se așează jos pe o coastă de deal, cuprins de disperare ,în vreme ce al doilea se duse într-o viroagă, în speranța că avea să găsească, vreun fir de apă prin vreo crăpătură de stîncă, deși era o speranță zadarnică. Deodată își strigă tovarășul de pe coastă :

— John, vino încoace și ia și tu niște aur. E cît vrei!

— Nu, nu vin. Mie nu-mi mai trebuie nici un aur, dar aș da nu știu ce pentru niște apă și o coajă de pîine.

Așa că și-au lăsat în părăsire prețioasa descoperire și au pornit abia tîrîndu-se mai departe, reușind ca și alții să iasă din deșert și să ajungă la Los Angeles. Cel care descoperise aurul s-a stabilit la misiunea San Luis Rey și a deschis o dugheană de haine, dar nu la multă vreme a fost ucis. John Galler rămase la Los Angeles, încropi un atelier de căruțe și făcu afaceri bune. Era un om cinstit, harnic și cei din jur aveau mare încredere în el. Amintea adesea povestea tovarășului său despre filonul de aur din pustiu și i s-au pus la dispoziție, în două sau trei rînduri, cele necesare ca să se întoarcă și să redescopere locul, dar nu părea să mai țină minte unde era, și ori de cîte ori a ajuns din nou în deșert, totul i s-a arătat în altă lumină, încît n-a fost în stare să identifice împrejurimile. Așa că faimoasa mină a onorabilului John Galler rămîne pe lunga listă a minelor pierdute, ca și filonul „Cătarea puștii", precum și alte mine pe care oamenii le caută de atunci în zadar.

*

* *

Scăpasem de nisipurile și fantomele îngrozitoare ale Văii Morții, de mirajele ei înșelătoare, de coloanele de sare, de locurile ei amare și de pustietatea ei stearpă, sumbră și sălbatică. Traversasem continentul nord-american, de pe un tărîm al abundenței, peste dealuri golașe și întinderi pustii, și ajunsesem pe alt tărîm, minunat, unde, deși iarnă, ne coceam la soarele verii, înconjurați de verdeață. Nici nu ne gîndeam la aurul pentru care bătusem atîta cale. Morți am fost și am înviat. Ne uscasem de sete și acum cel mai cristalin pîrîu ne îmbia să ne aplecăm și să bem. Fusesem atît de flămînzi, că ne uitam unul la celălalt, bîntuiți de gînduri nebune, iar acum aveam parte de belșugul pămîntului. Viața care ne fusese povară ne devenea iarăși prețioasă.

Acum eram în a șaptea zi a lunii martie 1850, și această dată, ca și cea de 4 noiembrie 1849, vor rămîne adînc întipărite în memorie. În ziua pomenită la urmă ne-am abătut de la calea obișnuită ca s-o luăm pe scurtătura aceea nenorocită, și patru luni de zile nesfîrșite am rătăcit pe drumuri și ne-am luptat cu greutăți cumplite.

Am încărcat poverile în spatele vitelor și am început să coborîm prin acea vale minunată, plină de iarbă, unde totul părea nou și ciudat. Eu și Rogers știm că în curînd ne vom întîlni cu oameni străini nouă, care vorbesc o limbă străină din care nu pricepeam o boabă. Cum o să ne descurcăm noi, fără un dolar, cum o să găsim hrană și toate cîte ne trebuie? Sînt întrebări la care nu putem răspunde încă și nu știm cum ne vom descurca. Minele de aur sînt încă la patru sute de mile depărtare, iar pe aici, prin preajmă, nu știm de vom găsi ceva de lucru. Ni s-a dăruit viața, dar acum ne întrebăm cum s-o trăim omenește, ca niște oameni liberi.

Tiparul executat la Tipografia Ploiești

elit comentator

LEI 23+2 TL = 25